

SZOCIÁLIS SZEMLE

SZERKESZTI:
ERŐDI-HARRHCH BÉLA

IV. ÉVFOLYAM

1943 SZEPTEMBER

7. SZÁM

TARTALOM

É R T E K E Z É S E K

TÓTH BÉLA: A hotspringsi élelmezés- ügyi értekezlet	181	VIGH GYŐZŐ: A magyar öregségi biztosítás útja	186
--	-----	--	-----

SZOCIÁLIS FIGYELŐ

Angolszász felkészülés a békére: 1. Az angol munkáspárt felfogása a háború utáni rendről.....	193	2. A békére való átmenet terve Ame- rikában.....	194	3. A szövetkezetek És a háború utáni újjaépítés. (Tóth Béla)	194
---	-----	---	-----	---	-----

SZOCIÁLIS TUDÓSÍTÓ

Általános szociálpolitika és társadalomszervezés		A szociális biztonság terve az Egyesült Államokban	197
Mezőgazdasági Munkatudományi In- tézet felállítása	195	Munkabér és bérpolitika	
Munkaügyi törvényhozásunk Hdépitésé- nek szüksége	195	A mezőgazdasági munkások munkabére Finnországban	197
Forradalomellenes és nemzeti érzésű szo- cializmus	196	A munkabérek állami szabályozása Por- tugáliában	197
A Beveridge-terv állandóan napirenden az angol politikában és a sajtóban...	196	Szövetkezeti eszme és gyakorlat Szövetkezet-e a „szövetkezet”?	198

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

F I G Y E L Ő

A magyar járadékszolgáltatások felemelése (Vigh Győző)	199
--	-----

T U D Ó S Í T Ó

A) Hírek		Munkaadói igazolvány kiállítási kötelezett- sége.....	202
25 éves a svájci baleseti biztosítás	201	Elkésetten kijelentett alkalmazottak után Örökölhető-e a járulék	203
B) Társadalombiztosítási tanácsadó		Vendéglátó üzemek tulajdonosainak fővál- lalkozói felelőssége	203
Családtagok jogai a betegségi biztosításban.....	201	Ruhatárak üzemutódlása	203
Aktív jogon, passzív jogon segélyezés.....	202		
<i>Melléklet:</i> Társadalomtudományi bibliográfia. szociálmunkatudományi könyvek jegyzéke.		Az 1942 évben Magyarországon kiadott tár- sadalombiztosítási	

S Z O C I Á L I S S Z E M L E

AZ ORSZÁGOS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET FOLYÓIRATA

Szerkeszti:

ERŐDY-HARRACH BÉIA

IV. ÉVFOLYAM 7. SZÁM

1943 SZEPTEMBER HÓNAP

A HOTSPRINGSI ÉLELMEZÉSÜGYI ÉRTEKEZLET

ÍRTA:

TÓTH BÉLA

Negyvennégy ország képviselőinek részvételével 1943 május végén és június elején Hotspringsben (U. S. A.) egy nemzetközi élelmészügyi és mezőgazdasági konferencia ülésezett, melyről hozzánk annak idején csak szórványos hírek érkeztek. Az összejövetel külső körülményei nyilván nem is tarthattak különösebb érdeklődésünkre számot, annál inkább figyelmet érdemelnek azonban azok a kérdések, amelyek az értekezlet tárgyalásainak anyagát alkották. Hogy mi volt a tanácskozások tárgya, arról a konferencián elfogadott határozatok és elvi javaslatok adnak hű képet s alább tulajdonképen ezekről akarunk beszámolni.¹ Az elfogadásra került szövegekből kitűnik, hogy az értekezlet három szakosztályban folytatta tanácskozásait s mindegyik szakosztály egy-egy javaslat-tervezetben foglalta össze vizsgálódásainak eredményét. E szerint a konferencia a következő három kérdéscsoporttal foglalkozott: *a)* a fogyasztás színvonalának emelése, *b)* a mezőgazdasági termelés fejlesztése és *c)* az élelmiszerelosztás megszervezése. Mindhárom tárgykörben elfogadott javaslatok bő kivonatát cikkünk végén találja meg az olvasó.

Ami az e javaslatokban foglalt elvi elgondolásokat és tárgyi célkitűzéseket illeti, azt hisszük, azok

sokkal világosabban beszélnek önmagukért, semhogy magyarázatukra itt ki kelljen térnünk. Annál is kevésbé, mivel javarészt olyan követeléseket és törekvéseket juttatnak kifejezésre, amelyek már meglehetősen átmentek a köztudatba, sőt a nemzetközi síkon való megoldásukra irányuló erőfeszítés sincs minden előzmény nélkül. Aki ismeri a Nemzetek Szövetségének és a Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek 1935 óta e téren kifejtett tevékenységét,¹ az önkéntelenül is arra a következtetésre jut, hogy Hotspringsben tulajdonképen a Genfben elejtett fonalat vették fel újra s a konferencia által mérlegelt javaslatok érdemileg a két genfi intézmény előmunkálatainak nyugszanak.

Valóban újat az amerikai értekezlet egy konkrét akcióprogram felvázolásával hozott, melynek magját az az elhatározás alkotja, hogy a konferencián jelen volt s az utóbb csatlakozó államok részvételével egy ú. n. Nemzetközi Élelmészügyi Szervezetet létesítenek. Ez elhatározás elméleti kiindulópontja az az angolszász körökben sűrűn hangoztatott meggyőződés, hogy a háború után fel kell szabadítani a népeket a szükség alól – a *freedom from want* ott

¹ Az érdeklődőknek összevetésül a következő két forrásmunkát ajánljuk:

Final Report of the Mixed Committee of the League of Nations on the Relation of Nutrition to Health, Agriculture and Economic Policy. Geneva, 1937. 340 lap.

Bureau international du Travail: *L'alimentation des travailleurs et la politique sociale.* Genève, 1936. VII-267 lap.

¹ A konferencia határozatainak és javaslatainak szövegét egy nemrég megjelent svájci könyvből vesszük. Címe: Edgár Milhaud: *Le rôle et les tâches de la coopération dans l'économie de demain. Plan No 15 à l'usage des Cercles d'études coopératives.* Bâle, 1943. 104 lap.

már mint negyedik alapvető polgári szabadságjog szerepel – s ennek megfelelően a kívánt intézkedéseket a következő indokokkal támasztja alá:

„Tekintettel arra, hogy

1. a szükségtől való mentesítés nehezen valósítható meg anélkül, hogy az azonos szellemtől eltöltött nemzetek együttesen ne cselekedjenek a termelés fejlesztése és megjavítása, a foglalkoztatás növelése, a fogyasztás színvonalának emelése és a nemzetközi kereskedelem szabadságának biztosítása érdekében; s mert

2. a szükségtől való mentesítésnek lényeges előfeltétele, hogy a konferenciának az élelmiszerek termelésére, elosztására és fogyasztására vonatkozó javaslatait sikerrel alkalmazzák, s mivel ez utóbbi cél érdekében elengedhetetlen, hogy a konferencián képviselt kormányok és hatóságok az élelmezés- és földművelésügy gondozására hivatott állandó szervezetet hozzanak létre,

az egyesült nemzetek élelmezésügyi és mezőgazdasági konferenciája javasolja, hogy

1. az értekezleten képviselt kormányok és hatóságok ismerjék el s egy formális nyilatkozatban vagy egyezményben fektessék le azt a saját népükkel és a többi nemzetekkel szemben vállalt kötelezettségüket, hogy népeik élelmiszerfogyasztási színvonalának s általános életszintjének emelése érdekében ezentúl együttműködnek és e téren elért eredményeikről egymást kölcsönösen tájékoztatják; és hogy

2. ugyanezen kormányok és hatóságok egy élelmezési és mezőgazdasági ügyekben illetékességgel bíró állandó szervezetet létesítsenek.”

Az elfogadott határozatok és ajánlások megvalósításának gondját a konferencia egy ideiglenes bizottságra bízta, amelyben minden országnak egy-egy képviselője vesz részt. A bizottság feladatává tették nevezetesen a felállítandó szervezet tervének kidolgozását, másrészt annak az ünnepélyes nyilatkozatnak, illetve egyezménynek előkészítését, melynél fogva az egyes tagállamok a következő szabatosan körülírt kötelezettségeket fogják vállalni: a) a nép élelmezési és általános életszínvonalának emelése; b) a mezőgazdasági cikkek termelésének és elosztásának megjavítása; c) a többi nemzetekkel való együttműködés e célok megvalósítása érdekében; d) az állandó szervezet közvetítésével időszakos jelentések küldése a többi tagállam számára a szóbanforgó kérdésekben tett intézkedésekről és az elért eredményekről.

A konferencia határozatában foglalt alapelvek értelmében a jövőbeni nemzetközi szervezet működési köre a következő ügyekre terjedne ki: a) tudományos, technológiai, szociális és gazdasági kutatások előmozdítása; b) adatok gyűjtése és szolgáltatása, a kölcsönös tájékoztatás rendszerének a kiépítése; c) javaslatok tétele a tagállamok kormányaihoz a következő kérdésekben teendő intézkedésekre nézve: táplálkozás; élelmezési és élelmiszerszabványok; mezőgazdasági cikkek termelése, elosztása és tartósítása; mezőgazdaságra és élelmezésre vonatkozó

statisztikai és gazdasági tanulmányok, ideértve a mezőgazdaság és a világgazdaság összefüggéseinek vizsgálatát; oktató és felvilágosító munka az élelmezés és földművelés területén; mezőgazdasági hitel; a falusi népesség és a mezőgazdasági munkásság problémái.

A felsorolt kérdések mellett a szervezet tevékenysége felölelheti még az alábbi ügyköröket: a mezőgazdasági erőforrások fejlesztése és a termelésnek esetleg szükségessé váló irányítása; mezőgazdasági terményekre vonatkozó megállapodások; gazdálkodási rendszerek; a konferencia javaslataiban érintett bármely egyéb kérdés.

Megemlíthjük még, hogy az ideiglenes bizottságnak folyó év július közepén kellett működését megkezdnie Washingtonban s küldetése az állandó szervezet felállításával ér majd véget.

Ennyit az angolszász vezetés alatt lezajlott konferencia határozatainak tárgyi vonatkozásairól. Mint fentebb említettük, a tárgyalások anyaga alig lépte túl azoknak a gondolatoknak a kereteit, amelyeket a harmincas évek gazdasági válságának hatása alatt a szakirodalom és egyes nemzetközi szervek: orvoslást kereső kezdeményezései annak idején felvetettek. Viszont a leírt új nemzetközi intézmény életrehívása olyan jellegzetes lépés, amelyet érdemes egy pillanatra szemügyre vennünk.

Tudvalévő, hogy a Nemzetek Szövetsége és a Nemzetközi Munkügyi Szervezet – bár a bennük megtestesült gondolat hosszabb történeti múltra tekinthet vissza – elsősorban az előző világháború lelkeibe szántó élményének köszönik létüket. Az első a népek közötti béke biztosításának, az utóbbi a szociális igazságosság megvalósításának nemes célkitűzéseit kapta útravalóul. Egy magasra néző idealizmus azonban mindkettőt erejükön felülálló feladatok megoldásával bízta meg: törvényalkotóknak tették meg őket, hatalmat azonban nem adtak a kezükbe, hogy érvényt is szerezhessenek a jognak és az igazságnak, melyre törekedniök kellett volna. A háborús erőszakon és a szociális nyomoron nem is tudtak felülkerekedni.

Ha a jelek nem csalnak, a most folyó háború után elkövetkezendő újjáépítésnek alaptónusa nem a jog megreformálására szorító idealizmus, hanem a csökönös valóság kérlelhetetlen átgyúrására törő pragmatizmus lesz. A lelki indítékot pedig, bármily különösnek tűnjék is első hallásra, valójában nem e mindennél véresebb öldöklés és pusztítás adja majd meg hozzá, hanem egy sokak számára felejtethetlenebb s a fennálló gazdasági és társadalmi rendet végzetesen kompromittáló békeélmény: az elmúlt évtized döbbenetes mértéket öltött munkanélkülisége, mely a javak szokatlan bősége mellett az emberek millióit tetté ki a nélkülözés megalázó kínjának. Azok szemében, akik egy jobb jövő alapjainak lerakására készülnek, a háború maga csupán másodlagos

jelenség: szükségszerű velejárója egy hibásan működő gazdasági rendszernek. A népeket nem lehetne egymás ellen uszítani, ha a társadalom széles rétegeit előbb nem fosztanák meg az élet örömeitől. A bajok gyökerét tehát messzebb kell keresni, mint a sovinizmusban és a nemzeteket elválasztó látszólagos érdeellentétekben. Ennek megfelelően a népek társadalmának holnapi szervezőire új értelmezésű feladatok várnak: nem a jog és igazság elvont keresése a cél, hanem meg kell szüntetni minden észszerűtlenséget és anarchiát. A mindennapi élet primer dolgait kell úgy elrendezni, hogy senki se érezhesse magát megrovidítottnek vagy jogaiból kismizmizettnek. Így lett a túlsó táborban minden túlharsogó politikai jelző: jobb táplálkozást, jobb ruházódást, jobb lakást és jobb nevelést a háború után!

Mondanunk sem kell, hogy az emberi nyomorúság gyógyításának ez a gyakorlatias iránya tökéletes összhangban van az angolszászok szertelenségektől idegenkedő temperamentumával és empirikus gondolkodásmódjával. Jelenleg ugyan náluk is „forradalmi” szándékoktól terhes a levegő, de a problémák ott majd mindig maguktól érnek be s a megoldás rendszeresen kompromisszum, mely továbbviszi a fejlődést. Szinte elképzelhetetlen, hogy bármiféle változás gátszakadásszerűen következék be s olyan államszerkezeti kísérletezésekhez vezessen, mint amilyeneknek a kontinensen voltunk tanúi. Ehhez ott túlkévs az ideológiai túlhajtásokfa való hajlandóság, viszont annál több a józan realizmus.

Ennek a valóság talaján járó józanságnak szülötte az a gondolat, hogy a világ békességének és zavartalan jólétének biztosítására egy Nemzetközi Élelmezésügyi Szervezet hasznos szolgálatokat tehet s méginkább erre a földhöz tapadó realizmusra vallanak azok az alább ismertetett javaslatok, melyek közelebről is megjelölik a célhoz vezető utat.

A FOGYASZTÁS SZÍNVONALÁNAK EMELÉSE.

A mostani háború tapasztalatai megmutatták, hogy mire képes egy szakszerűen irányított élelmezési politika. Nagy-Britanniában az élelmiszerek behozatalát erősen korlátozták és szigorú adagolást vezettek be, ezenkívül a lakásviszonyok és az életkörülmények is általában nagyon megromlottak. Mindezek ellenére a közegészség színvonala nem hanyatlott; 1942-ben a megbetegedések arányszáma alacsony maradt s a gyermekhalandóság oly gyenge fokot mutatott, amilyen már régen nem volt. Ez azzal magyarázható, hogy az élelmiszerek szétosztásának tervét a táplálkozás kérdésének szakértőivel állapították meg, aminek révén elérhető volt, hogy minden társadalmi réteg hozzájutott az egészség fenntartásához szükséges élelmiszerek megfelelő mennyiségéhez. Különös tekintettel voltak a gyermekek, anyák és nehéz munkát végző munkások szükségleteire. Azok a kitűnő eredmények, amiket éppen ezeknél a személycsoportoknál elérték, a táplálkozás terén alapvető igazságok bebizonyítását jelentik, melyek a jövőt illetően a legjobb reményésekre jogosítanak. Ami azonban e téren eddig történt, még igen kevés a megvalósi-

tásra váró feladatokhoz képest. E feladatok megoldását csak az az élelmezésügyi és mezőgazdasági szervezet vállalhatja, melynek létrehozását a konferencián képviselt kormányok tervbe vették.

A képviselt 44 ország kiküldötteinek előadásaiból kitűnik, hogy az elégtelen és rossz táplálkozás milyen súllyal nehezedik a világra és hogy melyek az ebből származó bajok. A szóbanforgó állandó szervezetnek lesz a feladata, hogy e bajok szomorú képét teljessé tegye s összegyűjtse az idevágó anyagot, s végül hogy az így felállított mérleg alapján támogassa a kormányokat a közös cél elérésére irányuló erőfeszítéseikben.

Az elégtelen táplálkozással összefüggő problémák sürgősek és a háború csak súlyosbította őket. Haladéktalanul meg kell állapítani a táplálkozás kívánatos színvonalát s ahhoz mérten emelni a mezőgazdasági termelést, hogy megszűnjék a rossztápláltság s a nép egészsége meg legyen óvható.

Az olyan élelmezés azonban, mely éppen csak arra jó, hogy a rossztápláltság hátrányait kiküszöbölje, még nem elegendő az egészség és a jólét megerősítésére. A kormányoknak tanulmányozniuk kellene a rossz táplálkozás és az egészség meg az erő hanyatlásának összefüggéseit. Különösen meg kellene vizsgálniuk, milyen szerepe van az elégtelen táplálkozásnak azon betegségek előidőzésében, melyek közegészségügyi és mortalitás szempontjából országukban a legsúlyosabb mértékben esnek latba. A közegészségügy tudományának és a mezőgazdaságnak egyesült erővel kellene törekedniök a jobb táplálkozás elérésére. Az egyes országokban célszerű lenne megfelelő élelmezési politikának vetni meg az alapját. Ilyen politikát csak központi hatóság irányíthat. Epp ezért a kormányok jól tennék, ha az élelmezés ügyeinek intézésére, amennyiben ilyenmel még nem rendelkezének, országos szövet létesítenének. A kormányok célul tűzhetnék ki maguk elé olyan élelmezési standard vagy élelemadag megállapítását, mely alkalmas az egészség megerősítésére. Természetesen éles különbséget kellene tenni e standard és azon korlátozottabb eszközök közt, melyek közvetlen rendeltetése az élelmezés terén mutatókozó legsúlyosabb hiányok pótlása. A rögtönös beavatkozás mértékét mindenkor az élelmiszereállítás helyzetéből adódó gyakorlati lehetőségek szabják meg.

A helyes táplálkozásra való nevelésnek minden országban a helyi viszonyokhoz kell alkalmazkodnia s a neki juttatott szerep fontossága is eszerint fog változni. A módszerek igen sokfélék lehetnek. Mindenekelőtt az összes iskolában tanítani kellene a táplálkozás elemi ismereteit. A serdültebb ifjúság alaposabb kioktatásban részesülhetne, amit lányoknál háztartási tanfolyamok egészítenének ki. Az olyan népjóléti intézmények, mint pl. az iskolai gyermekétkeztetések, gyári éttermek stb. a táplálkozás terén közvetve is hozzájárulhatnak a közönség felvilágosításához. Az általános gazdasági jólét emelkedése szintén javítóan hat az élelmezési szokásokra, a jelentkező előnyök azonban igen egyenetlenül oszlanak meg a lakosság különböző rétegei közt. Az élelmezési helyzet javításának legmegfelelőbb módja, ha magukat a hatóságokat teszik felelőssé azért, hogy a lakosság védtelenebb rétegei el legyenek látva a szükséges élelmicikkkel.

Az élelmezési helyzet javulása nagy mértékben előmozdítható, ha megfelelő intézkedéseket tesznek az élelmiszerek minőségének megjavítására is. Az effajta intézkedések az élelmiszer útjának bármely szakaszát érinthetik, kezdve a termelésen, folytatva az elraktározáson, kereskedelmi kikészítésen, elosztáson, egészen a közvetlen fogyasztásra való elkészítésig.

A MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS FEJLESZTÉSE.

Ahhoz, hogy az egész világ népei megkaphassák a kellő mennyiségű és minőségű élelmiszert, a mezőgazdasági termelésnek jelentékeny mérvű megnövelése szükséges. Már most és a háborút követő években a termelésnek némi átalakítására van szükség, amitől különállóan egy hosszú látra szóló átszervezéshez is hozzá kell kezdeni. Igen valószínű, hogy az egész világon nagy hiány fog mutatkozni húsban, tejben és egyéb állati termékekben, olajban, zsiradékban, sőt az olyan kalóriaszolgáltató élelmicikben is, mint a rizs. A megfelelő szállítóeszközök hiánya a gabonafeleslegekkel rendelkező országokban azzal a következménnyel járhat, hogy a világ egyes részein kenyérmaghiány lép fel.

Egy rövid átmeneti időn keresztül a termelésnek tehát olyan elgondolásokhoz kell igazodnia, melyek az éhség kiküszöbölésének célját elébe helyezik a táplálkozási szokások megjavításának. E szempont tervszerű követése megkívánja, hogy a közvetlen emberi fogyasztásra szánt termények termelése lehetőleg kiterjesszessék, ami magától értetődően csak a megfogyatkozott állatállomány szintén szükséges, de kevésbé sürgős helyreállításának elhalasztásával és az egyéb művelési ágak korlátozásával történhetik meg. Majd ha az elpusztított területek is újjáépültek, fokozatosan mind nagyobb területeket lehet szánni az állattenyésztés céljaira, valamint azoknak a cikkeknek termelésére, melyek a táplálkozási színvonal emelését szolgálják. Az újjáépítés befejezése után azonban számolni kell azzal a veszéllyel, hogy megismétlődik az előbbi háború nyomán átélt az a helyzet, amikor a gabonafélék, a cukor és egyéb élelmicikkek bősége az árak erős zuhanását vonta maga után, ami sok veszteséget és nehézséget okozott a termelőknek. Ez csak úgy lesz elkerülhető, ha az egyes országok külön-külön és együttvéve is idején megteszik a szükséges óvintézkedéseket.

Előbb-utóbb minden országnak érdekében lesz, hogy nagyobb mennyiségben termelje az u. n. egészségvédő élelmiszereket, mint amilyenek a főzelékfélék, gyümölcs, tej, tojás és hús. Az állattenyésztést olyan vidékeken érdemes előmozdítani, ahol a takarmány könnyen áll rendelkezésre. Az u. n. energiapótló s nagy tömegben elraktározható élelmiszerek termesztését, mint amilyenek a magvak és gabonafélék, fokozatosan olyan területekre kellene korlátozni, ahol az hozam tekintetében előnyös feltételek mellett folytatható.

A nemzeti és nemzetközi vonatkozásban egyformán ajánlatos intézkedések közt a legfontosabbak a következők: 1. a gazdálkodás módszereinek megjavítása; 2. hitelkönnyítések nyújtása; 3. szövetkezeti szervezés; 4. a föld kihasználásának tökéletesítése; 5. a mezőgazdasági szakoktatás fejlesztése.

A mezőgazdaságnak olyan olcsó hitelre van szüksége, mely lehetővé teszi a földműves lakosság egyetemének éppúgy, mint az egyes gazdának, hogy a társadalomban elfoglalt helyzetét megjavítsa. A mezőgazdaság hiteligenyét egy nemzetközi alaptól vagy a rendelkezésre álló tőkék és hitelek nemzetközi felhasználásával lehetne kielégíteni.

A szövetkezetek igen értékes segítséget nyújthatnak a termelés és elosztás tökéletesítésére irányuló közreműködésükkel, valamint a termelékenység és a hozam növelésében vállalandó szerepükkel. Ez különösen célravezető lehet az olyan vidékeken, ahol a kis családi üzemek vannak többségben. A mezőgazdasági technológia igen bonyolult tudomány. Eredménnyel csak úgy alkalmazható, ha módszereit a lehető legrészletesebben

és mindenki számára érthető módon kifejtik, megmagyarázzák és bemutatják. Ebben az irányban jóval többet kell tenni, mint amennyi eddig történt. A közös tervek kidolgozása, a kölcsönös tájékoztatás és támogatás, valamint anyagoknak és specialistáknak cseréje nemzetközileg volna megszervezendő, hogy minden ország sikeresen szolgálhassa a mezőgazdasági szakismeretek terjesztésének ügyét.

A világ népességének majdnem a fele apró gazdaságokba zsúfolva él s lakóhelyén képtelen más megélhetéshez jutni. Ahol ez a helyzet, az egyes országoknak mindenekelőtt a saját hatáskörükön belül kell keresniük a megoldás módjait. A probléma természetesen nem oldható meg az emberek egyszerű át-helyezésével. Az elsősorban tekintetbe jövő orvoslási módok közt szerepel egy hozamot növelő termelés-technika bevezetése: a külterjesről a belterjes művelésre való áttérés, a tulajdonos által vezetett családi üzemek fejlesztése, új területek művelés alá vétele és hosszú időre szóló közmunkaprogramm. Az említett eszközök azonban csak korlátozott lehetőségeket nyújtanak. A mezőgazdasági túlnépesedés problémájának igazi megoldását csak a kérdéses vidékek iparosodásának előmozdítása hozhatja meg. Ha ugyanis a túlnépesedett mezőgazdasági területeken a jövedelmi színvonal nem emelkedik, az ott élő lakosság nem lesz soha abban a helyzetben, hogy megvásárolhassa azokat az akár belföldről, akár külföldről származó ipari és mezőgazdasági termékeket, amelyekre szüksége van és amelyekhez feltétlenül hozzá kell férnie.

Vannak országok, melyek új területek művelés alá vételével tetemes mértékben hozzájárulhatnak a világ élelmiszerellátásának megjavításához. Sok esetben azonban nem élhetnek e lehetőséggel, mivel nem rendelkeznek kellő mennyiségű munkaerővel és tőkével. A konferencia eredményeképp felállításra kerülő nemzetközi szervezetet tehát meg kellene bízni azzal a feladattal, hogy működék közre azoknak a vidékeknek földműves telepésekkel való benépesítésében, ahol az kívánatosnak látszik.

AZ ÉLELMISZERELOSZTÁS MEGSZERVEZÉSE.

A termelés fokozása önmagában nem volna elégséges az élelmiszerekben és egyéb mezőgazdasági termékekben mutatkozó hiány megszüntetésére. Megfelelő intézkedéseket kell tenni, hogy e termékek el is jussanak azokhoz, akiknek szükségük van rájuk. Akár külön-külön, akár együttesen foganatosított rendszabályokkal a konferencián képviselt kormányok az élelmiszereknek sokkal méltányosabb és teljesebb szétosztását tudnák biztosítani a világ népei között, mint az a múltban történt.

Az élelmiszerek jobb elosztásának kérdése szoros összefüggésben áll a nemzetek összességét érintő hatalmasabb problémákkal. Így mindenekelőtt a szükségétől való mentesülés nem képzelhető el a félelemtől való mentesülés nélkül. A támadás és a támadástól való félelem az emberi erő és az anyagi eszközök pazarló felhasználását vonta maga után. Ugyanez oknál fogva a nemzetközi kereskedelem útjába olyan akadályok háruáltak, melyek majd csak a népek általános és tényleges együttműködésével lesznek eltávolíthatók. A konferencián résztvevő kormányoknak vállalniuk kell a kölcsönös felelősséget azért, hogy a jelen háború befejeztével megteremtik a nemzetközi biztonságnak azokat a feltételeit, melyek lehetővé teszik egy kiegyensúlyozott világgazdaság kialakulását.

Az ellenségeskedések megszüntetése után előálló helyzetre való tekintettel kívánatos másfelől, hogy a világ terménykészleteinek egy részét azon országok közelítésének kiegészítésére használják fel, melyek szűkében vannak az élelmiszerek. A felállítandó nemzetközi élelmiszerügyi szervezetnek tanulmányoznia kellene, hogy minő nemzetközi lehetőségek állnának nyitva egy átfogó élelmiszerelosztási program megvalósítására. A kövendő módszerek tekintetében különbséget illenék tenni a katasztrófák nyomában jelentkező éhínség enyhítése és azon országok kisegítése között, ahol a rendelkezésre álló készletek általában elégtelenek szoktak lenni. Bármilyenek legyenek a foganatosított rendszabályok, az utóbbi esetben mindaddig kellene támogatni az érdekelt országokat, míg azok saját erőforrásait kellőképpen ki nem fejlesztik.

A nemzetközi élelmiszerügyi szervezetnek ezenkívül foglalkoznia kellene a nemzetközi minőségi szabványok megállapításával és elősegítésével, a lehetőséghez képest, ilyeneknek általános elfogadását. Az egyes kormányok természetesen szabadon dönthetnének e szabványok elfogadása tekintetében. Ilyen szabványok alkalmazása esetén azonban minden minőségnek az egész világon azonosnak kellene lennie.

Ugyancsak elő kellene mozdítani a csomagolásmód szabványosítását és támogatni a kormányoknak azt a törekvését, hogy kiterjesszék és megjavítsák az összes fontosabb élelmiszer tápértékének és tisztaságának szabványát. Másfelől törődni kellene a vegyszerek, rovarirtók, trágyafélék és a gazdálkodók által használt egyéb anyagok minőségével szemben támasztható legalacsonyabb követelmények meghatározásával, hogy az érdekelt megtevésük ezáltal lehetővé váljék. Egyúttal meg kell könnyíteni azoknak a gyártmányoknak az árusítását, melyek leginkább megfelelnek a kívánt célnak.

Az is nélkülözhetetlen, hogy az élelmiszerek forgalombahozatalának, szállításának és elosztásának előkészítésével kapcsolatos kormányintézkedések alkalmasak legyenek a lakosság élelmiszeri színvonalának emelésére. A nemzetközi élelmiszerügyi szervezetnek gyűjtenie kellene minden erre vonatkozó rendszabályt, hogy az így szerzett ismeretanyagot bárkinek rendelkezésre bocsáthassa. Az említett cél érdekében alkalmazott módszerek eltérők lehetnek, a legcélravezetőbb azonban, ha minden országban egy külön szervezet bíznak meg e feladat ellátásával. Nevezetesen mindenütt gondoskodni kellene arról, hogy teljes mértékben hasznosítsák az élelmiszerek tartósítását, szállítását, kereskedelmi kikészítést, de különösen a szárítást, fagyasztást, valamint a tengeri és légi továbbítás terén elért vívmányokat. A háború meggyorsította a romlandó élelmiszerek tartósítását célzó eljárásokat, valamint a tengerentúli légiszállítás eszközeinek fejlődését. Ez utóbbiak révén a legtöbb ország ezentúl jóval távolabbi vidékekről szerezheti majd be azokat a sűrített formában szállított egészségvédő tápszereket, melyekre szüksége van. A jövőben e tápszerek számukra eddig elérhetetlen országokba lesznek szállíthatók és forgalomba bocsáthatók.

A háború után az élelmiszerek értékesítésének technikája általában tökéletesítésre szorul. A nemzetközi élelmiszerügyi szervezet és tekintetben hathatós támogatással szolgálhat majd, ha rendszeres *piackutató* tevékenységet fejt ki. Életbevágón fontos ugyanis, hogy a piacszerzés gondosan kidolgozott tervek és nem a véletlen sugallata szerint történjék. A kormányok beavatkozására e téren feltétlenül szükség van. Egybehangolt akcióval az értékesítés rendszere annyira tökéletesíthető, hogy rajta keresztül bárhol a fontosabb élelmiszeri cikkek fogyasztásának a növelése érhető majd el.

A kormányoknak minden lehetséges intézkedést meg kellene tenniük az értékesítési, kikészítési, raktározási és elosztási költségek, azaz a termelői és fogyasztói ár között lévő különbözet csökkentésére. A termelő és fogyasztó között állók szolgálatai ugyan nagyjából szükségesek, de amelyek nem azok, kiküszöbölendők, különösen, ha gyenge jövedelmű termelőkről és fogyasztókról van szó. A nemzetközi élelmiszerügyi szervezetnek adatokat kellene gyűjtenie az egyes országokban kimutatható értékesítési költségekről és árrésről, továbbítva azokat a szövetkezeteknek és magáncégeknek, hogy ezzel is segítsen összehangszeríteni a majori és kiskereskedelmi árak közti távolságot.

A termelés és a vásárlóképeség fokozatos növelésének, valamint az általános életszínvonal emelésének elengedhetetlen feltétele a teljes foglalkoztatottság biztosítása. Az iparosodás, valamint a nyersanyag- és energiaforrásokhoz való szabad hozzáférés lényeges alkotórésze kell hogy legyen a mezőgazdaság fejlesztését illetően bármely nagyvonalú tervnek. Törekedni kell a mezőgazdaság erőforrásainak legelőnyösebb kihasználására, de éppoly fontos, hogy a mezőgazdaság és az ipar vásárlóerejének egyensúlya biztosítva legyen. Azután nem kevésbé szükséges, hogy a nemzetközi kereskedelem korlátait lehetőleg lebontsák és megszüntessék a bénító különbségtevésnek minden formáját. Az itt képviselt kormányoknak kölcsönösen kötelezniük kellene tehát magukat, hogy megteszik egyenként és összevéve az idevágó intézkedéseket. Hasonlóképp meg kellene tenniük mindent, hogy a nemzetközi fizetések mérlegét egyensúlyban tartsák, pénzügypolitikájukat megfelelően irányítsák, az áruforgalmat tökéletesítsék és az elosztás költségeit csökkentsék a nemzetközi kereskedelemben.

Ellátásügyi nemzetközi megegyezések jótékony hatással lennének abban az irányban is, hogy az élelmiszerek és mezőgazdasági termékek árainak gyakori és túlságos hullámozása lefékezhető legyen, mivel e hullámzások termelőnek és fogyasztónak egyformán ártanak. E megegyezéseknek előre megállapított szabatos formákban kellene létrejönniük. Bármilyen legyen is azonban az alakjuk, szigorúan a következők alapelveken kellene nyugodniuk: 1. Megkötésük a fogyasztók és termelők képviselőinek részvételével történjék. 2. A fogyasztási igények kielégítésére szükséges cikkek beszerzését a legkedvezőbb termelési feltételekkel bíró forrásokból és a termelő-fogyasztók szempontjából egyformán méltányos árakon biztosítsák, szántot vetve mindenestre a gazdasági és szociális megrázkódtatások elkerülésére átmenetileg szükséges engedelmekkel. 3. Gondoskodjanak a váratlan fellépő szükségletek kielégítésére szánt tartalékok létesítéséről. 4. Intézkedjenek a felesleg rendszeres felhasználása felől.

Még a legvirágzóbb országokban is rengeteg olyan család van, mely nem tudja magának a kellő mennyiségű élelmiszert megszerezni. Egyes országokban az éhínség és a félig-éhezés időszakonként nagy méreteket ölt. Végül minden országban találkozunk az elégtelen táplálkozás (egészségvédő és energiapótló élelmiszerek egyidejű hiánya) és a rossz táplálkozás (elegendő energiapótló, de kevés egészségvédő élelmiszer fogyasztása) eseteivel. Ez így volt akkor is, amidőn a mezőgazdasági árak alacsonyok voltak és nagy élelmiszerkészletek halmozódtak fel a raktárakban vagy rothadtak meg a szántóföldeken. E visszasság teljesen csak olyan általános természetű gazdasági intézkedésekkel küszöbölhető ki, melyek a termelés mellett a forgalomnak is kellő ösztönzést adnak.

Minden kormánynak tehát, amennyiben az hatalmában áll, gondoskodnia kellene az egészségük fenn-

tartásához elegendő táplálékkal nem rendelkező polgári élelmezési viszonyainak megjavításáról, és pedig a következő eszközök igénybevételével: a) szociális biztonsági intézkedések, mint amilyenek a családi segélyek, társadalombiztosítás vagy a minimális munkabérek; b) egészségvédő élelmiszerek ingyenes vagy leszállított áron való juttatása olyan néprétegek számára, melyeknek élelmezési viszonyai nem kielégítőek; c) külön támogatás nyújtása egyes segítségre szoruló személyeknek, mint pl. terhes nők, szoptató anyák, kiskorú gyermekek, aggok, rokkantak és kisbérű személyek.

Az élelmiszerelosztással kapcsolatos intézkedéseket összhangba kell hozni a termelés növelésére alkotott programokkal olyképp, hogy főleg azoknak a cikkeknek termelése és elosztása nyerjen ösztönzést, melyek vala-

mely ország táplálkozási rendjéből leginkább hiányoznak, a talaj- és éghajlati viszonyoknak legjobban megfelelnek és a leggazdaságosabban termelhetők.

A nemzetközi élelmezésügyi szervezetnek támogatnia kell majd az egyes kormányokat élelmiszerszükségleteik és elosztási problémáik megoldásában. Annál is inkább, mert bár valamely ország lakosainak kellő mennyiségű élelmiszerral való ellátása elsősorban nemzeti feladat lesz s kezdetben a legtöbb ország önmagára lesz utalva, az elégtelen táplálkozás hosszú ideig nem fog eltűnni némely olyan országból sem, mely ugyan megtette mezőgazdasága fejlesztésére a kellő intézkedéseket, de képtelen a saját céljaira szükséges mennyiséget kitermelni s megfelelő anyagi eszközökkel sem rendelkezik, hogy azt külföldről megszerezze.

A MAGYAR ÖREGSÉGI BIZTOSÍTÁS ÚTJA

ÍRTA:

VÍGH GYŐZŐ

A magyar munkás alig másfél évtized előtt még teljes bizonytalanságban látta a jövőjét. Ha megöregedett vagy betegeskedése miatt tartósan keresőképtelenné vált, felnőtt gyermekeinek vagy egyéb családtagjainak többekévesbbé szíves eltartására szorult, ha azonban ilyen családtagjai nem voltak, teljes nyomorúságba jutott, vagy-szerencsés esetben- valamilyen szegényházban élhette le kegyelemkenyéren dolgozó élete utolsó éveit. Arra, hogy a munkások és családtagjaik a közszolgálati alkalmazottakhoz hasonlóan, jogszabályokkal intézményesen biztosított nyugdíjat, életjáradékot kaphassanak, néhány évtized előtt még csak nem is gondolhattak.

Amikor az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére kötelező biztosításról rendelkező 1928: XL. t.-c. megjelent, a magyar társadalom túlnyomó többségének még sejtelve sem volt annak jelentőségéről, holott ezzel a törvénnyel vezettük be a magyar *munkásnyugdíjat*. Az 1928: XL. törvény-cikk még csak az *iparban, kereskedelemben* és egyéb, részletesen felsorolt munkakörökben foglalkoztatott munkásokra és egyéb alkalmazottakra terjedt ki. A második lépés volt az 1936: XXXVI. törvény-cikk a *gazdatisztek* és gazdasági tisztviselők öregségi, megrokkadási és haláleseti biztosításáról, majd gyors egymásutánban az 1938: XII. és az 1939: XVI. törvény-cikkek a *mezőgazdasági munkások és özvegyeik öregségi biztosításáról*.

Bármily fontosak és öröndetesek ezek az úttörő lépések, kötelességünknek tartjuk vizsgálat tárgyává tenni, hogy a kitűzött célt mennyiben értük el. A röviden öregségi biztosításnak nevezett társadalombiztosítási ág jelentőségének különös hangsúlyt és

értelmezést adott az angol Beveridge-terv is, amikor a *szociális biztonságot* helyezte mind az egyén, mind a nemzet szempontjából előtérbe.

Amikor a mai magyar öregségi biztosítást bíráljuk, nem lehet célunk támadni vagy lekicsinyelni szociális berendezéseinket. Egyedüli célunk a magyar társadalombiztosítás egészséges és a céltudatos szociálpolitikának megfelelő továbbfejlesztése. Előző cikkünkben¹ rámutattunk azokra az akadályokra, tévedésekre, értetlenségre és sok tekintetben önző rosszindulatra is, amellyel a magyar társadalombiztosítás úttörőinek meg kellett küzdeniök. Tizenöt év alatt Magyarországon is nagy haladást tett a szociális gondolat, de akkor még az érdekek és felfogások sűrűlódása igen erős volt; már-már az a veszély fenyegetett, hogy Magyarországon még nem lehet életbeléptetni az öregségi biztosítást. Meg kellett tehát elégedni a kevésbé tökéletes megoldással, mintsem hogy a nagyjelentőségű szociális reform bizonytalan időre elhalasztassék. A bírálat hiánya azonban megöli a fejlődés lehetőségét, pedig ma inkább szükséges, mint valaha, hogy a magyar dolgozó társadalom bizalmát felkeltsük és az intézményes szociális gondoskodás továbbfejlesztésével, társadalmi berendezésünk tökéletesítésével társadalmi biztonságunkat megóvjuk.

Ismertettük azt a három főkövetelményt, amelyek megvalósítása nélkül a társadalombiztosítás egyik ága sem felelhet meg rendeltetésének. Ezek szerint a társadalombiztosítás csak akkor lehet jó és tökéletes, ha az *arra rászoruló minden állampolgárra kiterjed*, ha a szolgáltatások *legalább a létminimumot*

¹ „Szociális biztosításunk reformja” Szociális Szemle 1943. IV. évf. 5. szám.

biztosítják és ha minden biztosított gyorsan és egyszerű módon jut az őt megillető szolgáltatásokhoz. Öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításunkat is ebből a három szempontból tesszük vizsgálat tárgyává.

I.

Az öregségi biztosítás kiterjed ugyan a magyar társadalom igen széles rétegeire, de még mindig nem foglalja magába mindazokat, akik a biztosítás szolgáltatásaira rászorultak.

A leginkább védelemre szoruló társadalmi réteg természetesen azokból áll, akik munkaerejüket bérért, fizetésért mások rendelkezésére bocsátják. Ezek: a munkások és egyéb alkalmazottak, közöttük a nyugellátásra igényt nem adó állásban levő tisztviselők és egyéb értelmiségi alkalmazottak. A magyar társadalombiztosítás elsősorban ezt a réteget kívánta felkarolni, de már a megindulásakor elkülönítettük a mezőgazdasági munkásokat az egyéb munkásoktól és figyelmen kívül hagytuk, hogy ez a társadalmi réteg a biztosítás szolgáltatásaira legalább olyan mértékben ráutalt, mint bármely ipari munkás. A művelt nyugati és északi államokban ilyen különbségtétel nincsen. A tévedést mi is felismertük, igyekeztünk is a lehetőséghez képest jóvátenni, azonban – a késlekedés miatt – a jóvátétel még nem sikerült teljesen: ma is hiányzik még az egyenlő elbánás elvének alkalmazása. A mezőgazdasági munkások öregségi biztosítása ugyanis még alacsonyabb fokon áll, mint az ipari munkásoké. Rokkantság és árvaság esetére biztosítva nincsenek és az özvegy is csak öregség címén kaphat járadékot. Egyedül a gazdasági tisztviselők öregségi, megrokknási és haláleseti biztosítása közelíti meg a korszerű követelményeket.

Különösen gondos és lelkiismeretes megfontolást érdemel az a kérdés is, lehet-e, *szabad-e a mezőgazdasági munkásság öregségi biztosításában teljesen eltérő rendszert, számítást és eljárást követni* már csak arra való tekintettel is, hogy annak tekintélyes hányada életének különböző szakában más-más foglalkozást üz.

De az egyéb munkások és alkalmazottak között is tekintélyes rétegek vannak, amelyekre az öregségi biztosítás még nem terjed ki.

Gondoljunk a *háztartási alkalmazottakra*, az előregedett házi cselédekre, inasokra, komornákra, akik egész életüket ebben a munkában töltik. Nem helytálló az az ellenvetés, hogy a háztartási alkalmazottaknak nincs szükségük öregségi és rokkantsági biztosításra, mert többségük fiatal nő, akik férjhezmenetelükig csak néhány évet töltenek ebben a foglalkozásban. Nem fogadható el az az ellenvetés sem, hogy Öregségi járadék fizetése a munkaadók túlságos megterhelését jelentené. Sajnos, ma már ott tartunk, hogy háztartási alkalmazott

tartása előbb-utóbb fényűzéssé válik. Eltekintve azonban attól, hogy nem okvetlenül szükséges, hogy az egész társadalom érdekében álló biztosítás járulékkerhet kizáróan a munkaadók viseljék, azok a munkaadók, akik havi 20-30 pengős béremelést szinte szemrebbenés nélkül elviselnek, éppen csak a havi esetleg 8-10 pengős biztosítási járulékokat ne legyenek képesek megfizetni?

Öregségi biztosításunknak egy *további súlyos hátránya az ú. n. bérhatár*, amelynek értelmében a magántisztviselők, kereskedelmi alkalmazottak és hasonló állású értelmiségi munkások öregségi biztosítási kötelezettsége nem áll fenn, illetőleg megszűnik, ha havi fizetésük az 1000 (régebben 500, 600, majd 800) pengőt meghaladja. Ez az idegen társadalombiztosításokból átvett korlátozás legfeljebb a magánbiztosító intézetek érdekeinek védelmével okolható meg. Hol vagyunk azonban attól, hogy egy havi 1000-1100 pengős jövedelmű családfő, aki esetleg 4-5 családtag eltartásáról köteles gondoskodni, magánbiztosítás útján kielégítő járadékot biztosíthasson magának és családjának? Mi történik, ha állását veszti és a biztosítási díjat már nem képes fizetni? Igen magas fizetésű alkalmazottak sem tudhatják, hogy kereseti viszonyaik a jövőben miként alakulnak és ha fizetésük későbbi időben munkaerejük csökkenésével a bérhatár alá süllyed és biztosításra kötelezetteké válnak, a jogszerzés szempontjából esetleg évtizedeket helyrehozhatatlanul elvesztettek. A bérhatár emelése ezeket a hátrányokat nem küszöböli ki, csak némileg enyhítheti. Egyetlen helyes megoldás a *bérhatár teljes eltörlése*, legfeljebb a biztosítási járulékok összegét és az ezek alapján szerezhető jogokat lehet felső határhoz kötni, amelyen felül bárki – akinek módjában áll – szabadon köthet magánbiztosítást vagy többletbiztosítást.

Az előregedés, megrokknás és a halál gazdasági következményei azonban nemcsak a testi vagy szellemi munkást, de csekély kivétellel a társadalom minden tagját fenyegetik. A jelenben úgyszólván *senki sem lehet teljes bizonyosságban affelől, hogy néhány évtized múlva, erejének, munkaképességének megszűnése idején, meglesznek-e a léfenntartásához szükséges anyagi eszközei*. Gondoljunk az ú. n. szabad foglalkozást üzök egyes csoportjaira, az utcai árusokra, házalókra, fuvarosokra, hordárokra és hasonló kis-exisztenciákra, akiknek anyagi és társadalmi helyzete alig különbözik a munkásokétól, sőt életszintjük a jobb munkásrétegé alatt marad. *A kisiparos- és kereskedőtársadalom már évek óta sürgeti öregségi biztosítását*.

A műveltség terjedése, ezzel kapcsolatban a szociális gondoskodás általános szükségességének felismerése vetette fel a teljes *népbiztosítás* gondolatát, amelyet az angol Beveridge-terv is magáévá tett. *Ha jelenleg nem is időszerű a teljes népbiztosítás megvalósításával foglalkoznunk, azt mégis végső cél-*

ként kell magunk elé tűznünk. Az azonban bizonyos, ha a társadalmi együttélésünk biztonságát megakarjuk óvni, öregségi biztosításunkat ki kell terjesztenünk mindazokra a rétegekre, amelyeknek jövője bizonytalan és az egyenlő elbánás elvét mielőbb meg kell valósítanunk ezen a téren is.

II.

Ha öregségi biztosításunkat abból a szempontból vizsgáljuk, vajjon *nyújt-e legalább annyit, amennyi a szerény megélhetéshez elég, sajnálattal kell megállapítanunk, hogy azt még csak megközelítőleg sem sikerült elérnünk.*

Az 1928: XL. törvénycikkben lefektetett elv - amelyet akkor is csak első szerény kísérletnek tekintettek - az volt, hogy a törpejárdékok keletkezésének kiküszöbölése érdekében minden biztosítottnak évi 120 pengős alapösszeg - az ú. n. járadéktörzs - járjon. Ehhez hozzá kell adni a biztosítás időtartamától és a fizetett járulékok összegétől függő fokozódó járadékrészt. A fokozódó járadékrész létesítésének alap gondolata az, hogy minden biztosításban töltött esztendő az évi járadékot a minden évben elért keresetnek kb. 1 %-ával emelje. *Negyven évig tartó biztosítás* után tehát a biztosított biztosításának tartama alatt élvezett keresete egy évre eső átlagának kb. 40%-át kapja és ezenfelül még évi 120 pengőt.

Az eredeti elgondolás szerint tehát a biztosított járadéka 40 évi biztosítás után az alacsonyabb keresetű munkásoknál a biztosítás tartama alatt elért *évi átlagos kereset fele, a jobb keresetű munkásoknál azonban csak kb. 45%-a.*

Ennyi a háború előtti években elegendőnek látszott, mert közepes keresetű munkások negyven évi biztosítás után kb. havi 40-50 pengős, tisztviselők és egyéb szellemi munkások pedig havi 120-140 pengős járadékra szóló jogot szerezhettek. Az elérhető legmagasabb járadék kb. havi 90, illetőleg 200 pengő volt (jelenleg kb. 95 és 230 pengő).

Az öregségi biztosítás azonban csak 1929-ben vette kezdetét, 1943-ig tehát legfeljebb 14 évi biztosítás alapján lehetett jogokat szerezni. A jelenleg az OTI-től és a MABI-től járadékban részesülő 54.000 személy többsége 4-8 évig és sokan - különösen a gazdasági pangás idején - igen alacsony kereset alapján voltak biztosítva. Hogy havi 20-25 pengő járadékból megélni nem lehet, alig kell bővebben megokolni, különösen, ha figyelembe vesszük a háború következtében a legnélkülözhetetlenebb cikkekben bekövetkezett drágulást. Vegyük tekintetbe azt is, hogy az özvegyi járadék csak fele, a félárva-járadék 15%-a, a teljes árvajáradék pedig 30%-a annak az összegnek, amelyre a biztosított haláláig jogot szerzett.

A kormány - látva a járadékosok nehéz helyzetét - kedvezőbb rendezéssel igyekezett segítsé-

gükre jönni. A járadéktörzs évi 150 pengőre emelte fel, a fokozódó járadékrészhez pedig rendkívüli pótlék juttatását rendelte el. Ezidőszerint a járadékok százalékszerű emelkedése a munkabérek emelésével arányban áll. A feljavításhoz szükséges összeget sikerül a biztosítási járulékok alig észrevehető emelésével előteremteni. A megélhetési cikkek drágulása azonban a jó szándék eredményét meghiúsítja.

Még nehezebb a helyzet az elaggott mezőgazdasági munkásoknál és özvegyeknél, akik a közelmúltban még csak havi 5 pengőt kaptak és járadékuk még ma sem éri el a 10 pengőt.

Ha tehát a járadék ma még minimális megélhetési lehetőséget sem ad és az a jövőben sem remélhető, nyilvánvaló, hogy az öregségi biztosítás még nem érte el kitzűzött célját, mert a különbözetet alamizsnával, kegyelemkenyérrel vagy közületi gondozással kell pótolni. Márpedig *a népgondozás, a köz- és magánjótékonyosság* - bármily nemes érzésekből fakadjanak - *a céltudatos szociálpolitikának csak a kényszerítő körülmények hatása alatt ideiglenesen és átmenetileg elfogadható és felhasználható eszközei lehetnek.* Az élet különböző kockázatai esetére a társadalom hasznos, dolgos tagjaihoz méltó gondoskodás csak az intézményes szociális biztosítás, amely a munkaképes életkorban teljesített járulékfizetés ellenében nem alamizsnát, hanem törvényes, bírói úton is érvényesíthető jogot ad az eltartásra. A biztosításnak nem többé-kevésbé értékes támogatást, hanem *megélhetést kell adni.*

Az 1928: XL. törvénycikkben alapuló öregségi biztosítás felépítésénél kellő tapasztalat hiányában külföldi példákat vettünk alapul. Biztosítási rendszerünk lényege, hogy csak azoknak ad szolgáltatást, akik legalább bizonyos meghatározott időtartamon át biztosítva voltak, szerzett jogaikat biztosításuk hosszas megszakításával el nem veszítették, a nyújtott szolgáltatásoknak pedig minden biztosítottnál teljesen arányban kell állaniok a befizetett járulékokkal. Az utóbbi szigorú elvet némileg, de csak csekély mértékben enyhíti a minden biztosítottnak azonos összegben járó járadéktörzs (eredetileg évi 120, jelenleg évi 150 pengő).

A szolgáltatásokhoz szükséges *anyagi fedezet előteremtése* az ú. n. *várományfedezeti rendszer alapján történik.* E rendszer lényege a *tőkegyűjtés*, a biztosításban érdekelt összes biztosítottak szerzett jogainak előzetes lefedezése. A fizetendő biztosítási járulékok a keresethez igazodnak és napibérosztályonként állandó összegűek.

Az alkalmazott alapelvek eredménye: a biztosítás első négy évében csak tőkegyűjtés folyt, szolgáltatások nem voltak folyósíthatók; amikor a szolgáltatások lassan megindultak, azok összege minimális, még csak töredéke annak, amelyre egy egész dolgos életet át folyó biztosítással jogot szerezni lehet;

tíz-húszévi biztosítás még mindig nem elég ahhoz, hogy valaki járadékából a legszerényebben megélhessen, mert ennyihez legalább 35-40 éven át tartó biztosítás volt szükséges; ha pedig valaki aránylag fiatalon, tartósan keresőképtelenné válik vagy meghal, az igényelhető szolgáltatás sohasem lehet elég a biztosított vagy hátrahagyottai legelemibb szükségleteinek fedezésére.

A biztosítás matematikai felépítésének, a várományfedezeti rendszernek eredménye; a társadalombiztosítást ellátó intézeteknél felhalmozott óriás tőkék, amelyek ma, a biztosítás tizenötödik évében már a félmilliárd pengőhöz közelednek és az óriási gond, amely a tőkék értékállóságának megóvásával és a biztosítottak javára gyümölcsöztetésével jár. Igaz, hogy az intézetek a hatalmas tőkéknek gyümölcsöző elhelyezése körül rendkívüli jelentőségű szociális feladatokat (kislakásépítés, közegészségügyi intézmények létesítése stb.) juttathatnak megvalósuláshoz, de a túlságos tökefelhalmozásnak – amely a biztosításmatematikai elgondolás szerint is tovább növekszik a következő 35 esztendőben – van egy, a szociális biztonság szempontjából veszélyes és káros hatása. Nem született ugyanis még olyan közíró, vagy ékesszavú szónok, aki képes lenne a biztosítottakat és különösen a rokkantakat, aggokat, özvegyeket vagy árvákat meggyőzni arról, – ami egyébként igaz – hogy a biztosításnak ilyenén történt felépítése helyes, matematikailag teljesen megokolt, a biztosított nemzetgazdasági értékelése szempontjából pedig igazságos is. A tartósan keresőképtelenné vált biztosítottat kevéssé érdekli, hogy a fiatal biztosítottak a távoli jövőben mit és mennyit kaphatnak, ő egyre csak azt mondja: „miért fizet nekem az OTI vagy a MABI olyan keveset, mikor olyan rengeteg sok pénze van?” Ez ennek a rendszernek szociálpolitikai szempontból aggályos jellemvonása.

A várományfedezeti rendszernek azonban mind gazdasági, mind szociális irányban *döntő jelentőségű* hátrányi is van: az, hogy épületének alapköve *'a. pénz vásárlóerejének, illetőleg a közszükségleti cikkek árának állandósága.* Ez a rendszer a pénz örökös értékállóságára van felépítve. Pénzünk vásárlóereje azonban nemcsak rajtunk múlik, hanem a világgazdasági helyzet függvénye is. Ezért senki sem tudhatja megnyugtató bizonyossággal, hogy a ma befolyt járulékok ellenében várható szolgáltatás vásárlóereje húsz vagy ötven év múlva miként alakul. Már ma olyan állapotba kerültünk, hogy *a tervezett maximális járadék sem elég a legszerényebb megélhetéshez.* Öregségi biztosításunk mai rendszerének fő hiánya tehát mind szociálpolitikai, mind biztosításmatematikai szempontból az, hogy a *túlságosan távoli jövőre irányult* és figyelmen kívül hagyta azt a történelmi igazságot, hogy az időközönként az egész világon fellépő és ismétlődő gazdasági vagy pénzügyi válságok a veritékes áldozatokkal

gyűjtött vagyont és ezzel a biztosítás felépítését tönkre tehetik.

Önként jelentkezik tehát a gondolat, nem lenne-e helyesebb és szociális szempontból is igazságosabb az öregségi biztosításban a túlságosan a liberális-kapitalista világrendben gyökerező, az üzletszerű magánbiztosítás elveire épített várományfedezeti rendszer helyett a baleseti biztosításban nálunk már elfogadott *felosztó-kirovó* rendszert alkalmazni? E rendszerben a tőkegyűjtésnek csak jelentéktelen, kiegészítő szerepe van, fő jellemvonása, hogy nem a szerzett jogok tőkésített fedezetéről gondoskodik, hanem évről-évre csak a tényleges kiadások fedezetét szerzi meg a kirótt járulékokból és egyéb forrásokból.

E kérdés megvilágításául vessünk egy pillantást az Országos Társadalombiztosító Intézet 1941 évi zárószámadására. Eszerint ennél az Intézetnél az öregségi biztosítás járulékbefvétele ebben az évben meghaladta a 42 millió pengőt, a járadékszolgáltatósokra fordítható összeg azonban még a 6 millió, pengőt sem érte el, holott a felosztó-kirovó rendszer alkalmazása esetében az igazgatási költségek levonásával az említett összegnek legalább hatszorosa lett volna szolgáltatásokra fordítható, kizáróan a járulékbefvételekből. De itt van még az 1929 év óta tartalékolt tőke kamatjövödelme is, mely az 1941 évben 12 millió pengő volt. Az 1943 évi költségvetésben kb. 64 millió pengő bevétellel szemben csak 10 millió a szolgáltatásokra fordítható összeg.

Igaz, hogyha a biztosítás szolgáltatásait kiterjesztenénk mindazokra, akik azokra rászorultak és felemelnénk azokra az összegekre, amelyek legalább az elemi létfenntartáshoz szükségesek, bebizonyulna, hogy egy-két évtized múlva *az évi jövedelem a jövőben szükséges költségeket távolról sem fedezné.* Ez tehát a várományfedezeti rendszer híveinek igazát bizonyítaná.

Van azonban már egy harmadik járható utunk is: a két rendszer kombinációja! Szerencsére tekintélyes járuléktartalék-alapjaink vannak, amelyeknek évi jövedelme már ma egyedül az OTI-nél az évi 13 millió pengőt meghaladja. A szolgáltatások felemelése és kiterjesztése esetében tehát *csak a jóval csekélyebb összegű különbözet* előteremtéséről kellene évenként a felosztó-kirovó rendszer alkalmazásával gondoskodnunk.

Nyomatékosan hangsúlyozzuk: *nem arról beszélünk, hogy a biztosítottak meglévő vagyontát szétforgácsoljuk, elköltsük, vagy annak az eredeti elgondolás szerint további gyarapodását akadályozzuk, hanem arról, hogy az öregségi biztosítás szolgáltatásai jelenleg és a jövőben sem elegendők a megélhetéshez, tehát a nélkülözhetetlen különbözetnek más úton való előteremtéséről gondoskodnunk kell.* Az, hogy mekkora összegű különbözetet kell más úton előteremtenünk, kizáróan attól függ, milyen mértékben *szükséges* a

szolgáltatások felemelése és abból *mennyit bír el* a magyar állampolgárok teherviselő képessége. Ez beható számítás és kormányzati megfontolás feladata, ezért e helyen csak arra kívánunk rámutatni, hogy a különbség milyen forrásokból lenne előteremthető.

Tekintetbe jöhet az öregségi biztosítási járulékok felemelése. Jelenleg a járulék testi munkásoknál a munkabérnek kb. 4%-a, szellemi munkásoknál kb. 5%-a. Felét a munkaadó, felét az alkalmazottak fizetik. Kovrig Béla egyik tanulmányában olvashatjuk, hogy a termelési költségek az öregségi biztosítás bevezetésével átlagban legfeljebb 0.7-0.8%-kal drágultak, ami a fogyasztói árak alig 0.5%-os drágulásában jelentkezhetik. Az időközben bekövetkezett jelentős nyersanyagdrágulás következtében ezek a számok ma valószínűleg még alacsonyabbak. A járulékkulcs felemelésével hatalmas összeg lenne előteremthető. Láttuk, hogy az évi 4%-os járulékbévitel a jelenlegi szolgáltatások összegének kb. hatszorosa. Meggyőződésünk, hogyha a biztosítottak tudják, hogy jelentősen magasabb szolgáltatásokat kaphatnak, szívesen fizetnének jóval magasabb járulékokat is. Az elismert vállalati nyugdíjpénztáraknál a járulékkulcs 13-14%, de a szolgáltatások megéri a szívesen hozott áldozatot. Másik kérdés, hogy a járulékteher felemelését a munkaadók képesek-e elviselni. Kedvező gazdasági viszonyok között ehhez kétség nem férhet, hiszen ezek a költségek a termelési költségeknek legkedvezőtlenebb esetben is csak 1-2%-át teszik és az egyéb termelési költségekkel együtt a fogyasztókra szinte észrevétlenül átháríthatók. Más azonban a helyzet a gazdasági pangás idején. Ezért más jövedelmi forrásokat is figyelembe kell vennünk, különös tekintettel arra, hogy a munkás jövőjének biztonsága nemcsak az alkalmazott és a munkaadó, hanem az egész társadalom érdeke.

Ilyen jövedelmi forrás az *állami hozzájárulás*, melyet mind a magyar, mind a külföldi törvények máris alkalmaznak, de egyelőre még eléggé mérsékelt összegekben. Az állami hozzájárulás emeléséhez az állami bevételek megfelelő emelése vagy új bevételi források teremtése szükséges. Az adóbevétel emelése csak olyan államokban könnyen járható út, ahol az állam fő jövedelmi forrása a progresszív jövedelmi adó (pl. Angliában), másutt azonban a kevésbé igazságos fogyasztási adókhoz, forgalmi adóhoz vagy illetékekhez kell fordulnunk. *Magyarországon a bányanyugbérbiztosításban jelentkezett hiány eltüntetésére igen alkalmas eszköznek bizonyult az ú. n. bányatermékfelár, amelyet minden termelőre ki lehetne terjeszteni. 1%-os általános termelési vagy forgalmi adó egymagában is elegendő lenne a szükséges különbség előteremtéséhez.*

Szinte észrevehetetlen csekély áldozattal végleges és teljesen kielégítően meg lehet tehát

oldani azt a kérdést, mely ma még fájó, sebes pontja a dolgozó magyar társadalomnak.

III.

Sok panasz hallható, hogy az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítás *szolgáltatásainak megállapítása igen lassú*, a biztosítottak és hozzátartozóik az igények bejelentése után rendkívül hosszú idő múlva kapják meg az őket törvény szerint megillető szolgáltatásokat.

A késedelmes ügyintézés, mint kórtünet, csak az utóbbi 4-5 esztendőben vált feltűnően észlelhetővé, mert a biztosítás első négy évében a várakozási időre vonatkozó törvényi rendelkezések miatt csak néhány teljesen megvakult biztosított szerezhetett igényt járadékra, az évekig tartott gazdasági válság okozta munkanélküliség pedig a rokkantsági, özvegyi és árvajáradékra jogosító 200 hetes várakozási idő megszerzését késleltette. Amikor azonban az 1936 év vége felé már az öregségi járadékra jogosító 400 hetes várakozási időt is sokan betölthették, rohamosan szaporodtak az igénybejelentések. Ehhez járultak az örvendetes területvisszacsatolások, amelyek négy ízben a biztosítottak és ezekkel együtt az igénymegnyílások számát is rohamosan emelték. *Ma az OTI-nél és a MABI-nél együttesen havonta közel 1500 új igénybejelentéssel kell számolnunk* és még semmi tünet nem mutatja, hogy ez a szám állandósulna, hanem inkább további szaporodást várhatunk.

Mikor állandóan annyi igény vár kielégítésre, a szervezet kórtünetei is ijesztően előtérbe nyomulnak. Az ügyek intézése mindinkább meglassul, a felek, de a tisztviselők is idegessé válnak, utóbbiak a túlterheltség, a sok sürgetés, felelősségre vonással fenyegetés és a késedelmes ügyintézés egyéb sok kellemetlen következménye miatt. A sietés vagy sürgetés sok hibás intézkedés forrása, de egyúttal azzal a nem kívánatos következménnyel is jár, hogy a tisztviselő már nem az ügyeket intézi el véglegesen és megnyugtatóan, hanem csak aktákat lát, amelyektől szabadulni kell.

Hol itt a hiba? Talán a túlzott *bürokratizmus*? A leghatározottabb *nemmel* kell felelnünk! Amikor a szolgáltatások folyósítása megindult, minden törekvés arra irányult, hogy a járadék-megállapító eljárás egyszerű és gyors legyen. Az igénylőnek csak a legszükségesebb, az igényjogosultság elbírálásához vagy a biztosítotthoz fűződő családi kapcsolatok igazolásához nélkülözhetetlen okmányokat kell bemutatni. A rokkantsági járadék megállapításánál a biztosítottnak csak az a kötelessége, hogy magát orvosi vizsgálatnak alávetse (fekvő beteget a lakásán vagy a kórházban vizsgálják meg), minden egyéb megállapítás az Intézetnél vezetett nyilvántartás (várományi lap) alapján történik.

Ilyképen tehát minden járadékügyet legfeljebb 3-4 intézkedéssel egy hónap alatt el lehetne intézni. Ezzel szemben nem is ritkák azok az esetek, amikor a járadékügy 30-40 ügyviteli intézkedéssel sem fejlődött be. Nem lehet tehát csodálkozni, ha az igénylő türelme elfogy.

Aki ezt a jelenséget észleli, felületes gondolkodással is arra a megállapításra jut, *hogya a járadék-megállapító eljárás berendezése nem bürokratikus és az ügyintézés mégis elhúzódik, akkor az öregségi és rokkantsági biztosítás szervezetében és talán az egész magyar társadalombiztosítás alapjaiban kell a körülményeket okát keresnünk.*

Ha az öregségi és rokkantsági biztosítás szervezetét vizsgáljuk és más államok szervezetével összehasonlítjuk, első ami szembe tűnik, *a magyar öregségi és rokkantsági biztosítás páratlan szétforgácsoltsága.* Már a kis trianoni Magyarország három intézetet létesített erre a célra, külön egyet az ipari és egyéb testi munkások részére, külön egyet a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak részére és külön a mezőgazdasági tisztviselők és munkások részére. Ezeknek az intézeteknek (OTI, MABI, OMBI) azonban egyike sem szentelheti magát teljes odaadással ennek az óriási fontosságú biztosítási ágának szolgálatára, mert a többi társadalombiztosítási ág ellátását is feladatkörükbe utalták. Az OTI egymaga négy társadalombiztosítási ágat lát el.

Ha az öregségi biztosításnak három intézet között való megosztását már súlyos késleltető tényezőnek kell tartanunk, mennyivel inkább káros következményekkel járt, hogy a törvényhozás annakidején tért engedett a partikuláris érdekeknek és az 1928: XL. t.-c. 10. §-ában *a külön ellátásoknak, a kivételeknek egész tömegét hozta létre.* Ennek következménye, hogy ma a törvényes nyugellátásra igényt nem adó minőségben alkalmazott munkavállalók öregségi és rokkantsági ellátásáról *külön gondoskodhatnak: az államvasutak, a posta, a dohányjövődék, az állami vas-, acél- és gépgyárak, a magánvasutak, a hajózási vállalatok, külön-külön az egyes miniszteri tárcák körébe tartozó vállalatok, üzemek, államépítészeti hivatalok, alapok, alapítványok, érdekképviseletek, azután a főváros, az elismert vállalati nyugdíjpénztárak stb., stb.* és ezek túlnyomó többsége él is törvényadta joggal. Eredetileg még a vármegyék, a városok és községek is kötelesek voltak alkalmazottaik ellátásáról gondoskodni és csak amikor már nagyon érezhetővé vált ennek a jogszabálynak tarthatatlansága, állította helyre a hibát a 7850/1937. M. E. sz. rendelet, de így is öt esztendeig tartott, amíg ezen a téren sikerült rendet teremteni és az elkövetett hibát helyrehozni. Mi ennek a szétforgácsolódásnak következménye? Az még nem baj, hogy a tanult munkásból idővel előmunkás, majd művezető vagy tisztviselő lesz és így az OTI hatásköréből a MABI hatáskörébe kerül. Ilyen természetes fejlődés esetében a

biztosítási teherviselő a munkás életében rendszerint csak egyszer változik. Már bonyolultabbá válik a helyzet azoknál a nagyszámú mezőgazdasági munkásoknál, akik nyáron a mezőgazdaságban, télen az iparban találnak munkát. Ez a kérdés ma is rendezetlen. Ember legyen, aki ezt kielégítően rendezni fogja.

Hasonlóan bonyolult a helyzet azoknál a biztosítottaknál, akiknél vitássá válik az a kérdés, vajjon biztosításjogi szempontból mezőgazdasági vagy az 1928: XL. t.-c. hatálya alá eső munkavállalónak kell-e tekinteni? Különösen káros hatásúvá válik ez a kérdés, amikor a biztosított már rokkanttá vált vagy elhunyt és megkezdődik a tisztázás, iratváltás, vita, per stb., holott nem vitázni, hanem a szolgáltatást kellene folyósítani. *Még rosszabb a helyzet azoknál a biztosítottaknál, akik az 1928:XL. törvénycikkkel létesített biztosításban és önálló ellátásokban vegyesen szereztek jogokat.* Papíron, jogszabállyal a kérdés kielégítően rendezve van, mert teherviselőváltás esetében a régi teherviselő az új teherviselőhöz köteles átutalni az átlépett munkás járuléktartalékát (a biztosítási járulékokat kamatos kamataival együtt), az új teherviselő pedig az átutalt járulékokat a szolgáltatások megállapításánál figyelembe venni köteles.

Milyen azonban a helyzet a valóságban? Vizsgáljunk csak meg egyetlen jellemző példát. A nap-számos az államépítészeti hivatal szolgálatában állami utat épít, majd rövidebb-hosszabb ideig a MÁV szolgálatában pályafenntartási munkát végez, azután valamely házépítésnél dolgozik, esetleg vármegyei vagy községi útjavításban vesz részt. Ebben az esetben három teherviselő volt köteles öregségi stb. ellátásáról gondoskodni: az államépítészeti hivatalon keresztül a kereskedelemügyi minisztérium, a MÁV igazgatósága és az OTI. A későbbi teherviselő az előzőtől kérni köteles a járuléktartalékot, ez a lerótt járulékokat összeadni, félvéenkinti tőkésítéssel felkamatolni és átutalni, a kérő fél pedig a biztosított érdekében a számítás helyességét ellenőrizni köteles. Mire ezt a műveletet végrehajtják, a biztosított esetleg újra egy előző teherviselő hatáskörébe került és az egész eljárás újra kezdődik, de most már visszafelé.

Olyan példát választottunk, amely évenként tízezerrel fordul elő és a munka majdnem ugyanaz, akár fillérekről, akár száz pengőkről van szó. Elképzelhetetlenül magas számokat eredményezne annak a megállapítása, hogy az öregségi biztosításban érdekelt magyarországi munkások munkaadóinak sűrű változása következtében az elmúlt tizenégy esztendőben hány ilyen biztosítási teherviselőváltás keletkezett a biztosító intézeteknél és a nagy számú egyéb teherviselőnél, *hány tisztviselőnek hány munka-óráját követeli meg a járuléktartalékok igénylése, kiszámítása, átutalása, nyilvántartásba feljegyzése, ellenőrzése, a vitás kérdések tisztázása stb., stb., és hány munkaóra vész kárba azáltal, hogy a munkás visz"*

szá-visszatér egy-egy régebbi munkaadójához. És még mindig akadnak, akik teljes jóhiszeműséggel a kisiparosok és a kereskedők részére is külön-külön öregségi biztosító intézeteket szeretnének létesíttetni!

Természetes, hogy a biztosítást ellátó intézeteknek a járuléktartalékátutalással járó óriási munkatömeg gyors és pontos elvégzéséhez sohasem állott rendelkezésére a szükséges munkaerő s ezért szinte felbecsülhetetlen mennyiségű munkahátralék keletkezett. Ennek eredménye, hogy a járuléktartalékátutalásokra legtöbb esetben akkor kerül sor, amikor a szolgáltatásokra szóló igényjogosultság már megnyílt, további eredménye pedig, hogy a biztosított csak hosszú idő elteltével juthat az őt jogosan megillető szolgáltatásokhoz.

Az előző fejezetekben felsorolt hiányok szintén tetemes részt vesznek az eljárás lassúvá és körülményessé tételében, különösen, amikor a biztosítási kötelezettség és a hatáskör körüli jogviták csak akkor jelentkeznek, amikor a biztosítottak már sürgős segítségre lenne szüksége.

Mindezeket a nehézségeket szinte egy csapásra megszüntetné az egész öregségi, rokkantsági, özveységi és árvasági biztosításnak és az ezzel egy tekintet alá eső külön ellátásoknak egyesítése, egységesítése és egyetlen önálló országos nyugdíjintézet kötelekében összpontosítása! Ezzel kapcsolatban a bérhatár teljes eltörlése. A biztosítási kötelezettség alól csak az legyen mentesíthető, akinek állása törvény vagy egyéb jogszabály alapján nyugdíjra ad jogot, ide értve az elismert vállalati nyugdíjpénztárak tagjait is. Minden egyéb megoldás legfeljebb enyhítheti, de nem szüntetheti meg a bajokat, melyeknek orvoslása ma is már égetően szükséges, az idő előrehaladásával pedig mindinkább nehezebbé válik.

Az 1928: XL. törvénycikkben alapuló öregségi biztosításunknak van azonban még két súlyos hibája, melyeket a kép teljessége kedvéért nem hanyagolhatunk el. Az egyik: *a biztosításban szerzett jogok nyilvántartásának szétforgácsoltága* az OTI-nak közel 80 helyiszerve és az egyéb szinte megszámlálhatatlan teherviselő között. Ez természetesen újabb forrása az eljárás lassúságának és körülményességének, mert annál, aki több szervnél volt biztosítva, a szolgáltatás összegét csak akkor lehet megállapítani, ha az összes adatok befutottak. E súlyos hiánynak egyetlen helyes és végleges megoldása ismét csak az *önálló országos nyugdíjintézet*, amely a biztosítottnak bármely helyen és bármely minőségben szerzett összes jogait egyetlen helyen tartaná nyilván. Amíg ez az intézet létrejön, máris legalább arról kellene gondoskodni, hogy az OTI helyiszerveinél szerzett nyilvántartások kivonatai egyesíttessenek.

A másik súlyos hiba az, hogy *a biztosítottak szerzett jogainak nyilvántartása az ú. n. várományi lapokon rendkívül körülményes*. Nyilvántartásba kell venni ugyanis a biztosítottak nemcsak minden

munkába lépését és kilépését, betegségeinek kezdő és befejező időpontjait, a teherviselő-változásokat, a járuléktartalék-átutalásokat, a helyiszervek közötti vándorlásokat, hanem nyilvántartásba kell venni *minden olyan keresetváltást is, amelynek következtében a biztosított napibérosztálya változik*. Azt, hogy ez milyen munkával jár több millió biztosítottnál, csak az tudja, aki ezzel foglalkozni vagy káros hatásait elszenvedni kénytelen. A változó keresetű munkásoknak ilyenkor már 10-12 év alatt tíztizenöt, sőt több nyilvántartó lapja keletkezett; 35-40 évi biztosítás után tehát az egyes biztosítottak várományi lapjai tekintélyes kötetekre szaporodnak. E rendszer azonban nemcsak rendkívül sok felesleges munkával jár, hanem a szolgáltatás kiszámítását és a folyósítást is késlelteti, mert a szolgáltatás összegét esetleg sok száz feljegyzés alapján kell apró részekre tagoltan kiszámítani.

Mindenesetre helyesnek kell elismernünk azt az elvet, hogy a biztosított magasabb járulékfizetés ellenében a létminimumot arányosan meghaladó szolgáltatásra is jogot szerezheszen. A helyes gyakorlati megoldás azonban nem a jelenleg alkalmazott napibérosztályváltozások szerint elaprózott számítás, mert erre sokkal egyszerűbb megoldási lehetőség is kínálkozik. A szerzett jogok alapja a járulékfizetés, amely a mindenkori keresethez igazodik. Ezért a szolgáltatás összegét a biztosítottak mindenkori keresete alapján is helyesen és igazságosan ki lehet számítani. Teljesen elegendő tehát, *ha a biztosítottak egy-egy naptári évben az ugyanannál vagy különböző munkaadóknál külön-külön élvezett keresetének évi összege kerülne feljegyzésre*, nem pedig az esetleg hétről hétre változó napibérosztály.

Ha fenti sorainkban öregségi biztosításunk hiányaira és azok orvoslásának kézen fekvő lehetőségeire rámutattunk, meg kell említenünk, hogy e hiányok orvoslásának szükségességét már mások is felismerték és részben hasonló reformokat javasoltak.¹ Minthogy e kérdések megoldása kormányzatunkat is élénken foglalkoztatja, szükségesnek tartottuk, hogy a társadalombiztosításnak *öregségi biztosítási ágát külön, összefoglalóan tegyük vizsgálat tárgyává*. Látszólag nehéz a társadalombiztosítási kérdéseknek kielégítő, közmegnyugvásra szolgáló rendezése; de csak látszólag, mert jóakarattal és szociális érzéstől áthatott hozzáértéssel mindent gyorsan és kielégítően, még a háború tartama alatt meg lehet oldani és ezzel szociális biztonságunkat megszilárdíthatjuk. Természetes, hogy csak a kitűzött cél lebeghet szemünk előtt; melléktekintetek, a nemzeti közösség céljaival összhangba nem hozható, partikuláris érdekek nem érvényesülhetnek.

¹ L. Bikkal Dénes: A magyar társadalombiztosítás reformja, Budapest, Athenaeum 1942.

² Alapy Victor: Társadalombiztosításunk egyszerűsítése. Munkaügyi Szemle 1943. évf. 5. sz.

S Z O C I Á L I S F I G Y E L Ő

ANGOLSZÁSZ FELKÉSZÜLÉS A BÉKÉRE

1. Az angol munkáspárt felfogása a háború utáni rendről

Az angol munkáspárt természetesnek találja, hogy a háború után következő világ egészen más lesz, mint amelyben a háború előtt éltünk.

A párt pünkösd-hetében tartotta rendes évi értekezletét s az eléje terjesztett jelentés arról beszél, hogy a békeszerződéseknek mindenekelőtt gondoskodniuk kell egy politikai „világhatóság” létrehozásáról. Ez nem csupán fegyveres öre lenne a nemzetközi békének, hanem tanácskozó szerv is, amely eldöntené a nemzetek közt jelentkező nehezebb problémákat. E világhatóság mellett a gyakorlati jellegű feladatok ellátását a nemzetközi szervezetek egész sora biztosítaná, mint amilyen a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal vagy az a Nemzetközi Élelmezésügyi Szervezet, amelynek felállítását legutóbb határozták el Hot Springsben. Világot átfogó gazdasági szervezetek létesítendőek azzal a céllal, hogy szabályozzák a nemzetközi forgalmat, ellenőrizzék az elsőrendű szükségleti cikkek árait és az utánpótlást s egyúttal hátrítsanak el minden akadályozó tényezőt a világkereskedelem útjából. Ugyancsak nemzetközi ellenőrzésnek kell biztosítania, hogy a nemzeti jövedelem feleslegei olyan befektetésekben nyerjenek elhelyezést, melyek leginkább alkalmasak a szociális és gazdasági bajok gyógyítására és az általános emberi jólét emelésére.

A párt felfogása szerint az angol gazdasági életet úgy kell átszervezni, hogy a termelés a társadalompolitika eszköze legyen és ne megfordítva. A termelést a közösség tényleges szükségletei irányítsák és ne a magánhaszon csábítása. A párt elvárja, hogy mihamar intézkedések történjenek bizonyos iparágaknak – a monopolisztikus, valamint a közösség számára nélkülözhetetlen szolgáltatásokat végző iparok – köztulajdonbavétele érdekében, míg más iparágakban a nyilvános ellenőrzés mértékének arányban kell állania a nekik nyújtott állami támogatással, illetve az államgazdaság szempontjából bírt jelentőségükkel. Általában minden iparágat ellenőrizni kell, hogy a termelés antiszociális módon ne legyen korlátozható s az árszint ne legyen mesterséges, viszont a benne foglalkoztatottak életszínvonala megfelelő legyen. Különös fontossággal bír, hogy az állam vegye kezébe a jegybank, mint a legveszedelmesebb lehetőségekkel rendelkező monopólium irányítását és hogy a kereskedelmi bankokkal való kapcsolata is minél szorosabb legyen.¹

Az értekezlet szónokainak nem igen volt mit hozzáadniuk a fenti programhoz. *Attlee* kijelentette, hogy a munkásság szemei előtt olyan irányított gazdaság lebeg, amelyben a nemzet erőforrásait éppúgy a közösség szolgálatába állítják, mint ahogy azt most a háborúban teszik. A termelés bizonyos szektorainak köztulajdonbavétele elkerülhetetlen. Egyes területeken a magánvállalkozás természetesen továbbra is folytathatja működését, de csak összhangban a közösség érdekeivel. Végül nagy szerepet kell juttatni a szövetkezeti mozgalomnak. *Morrison* annak a nézetének adott kifejezést, hogy a tervgazdálkodás és a közellenőrzés kérdésében el kell készülni a legelkeseredettebb küzdelemre. A kormány

ugyan bejelentette, hogy az ellenőrzést a szükséges mértékben bizonyos időtartamra fenn kívánja tartani, végleges érvényű alkalmazása azonban nyilvánvalóan erős ellenállásba fog ütközni. Nem lehetetlen az sem, hogy a liberális gazdaság hívei nagyarányú propagandát indítanak majd annak kimutatására, hogy az ellenőrzés megszüntetése a nép érdekében történék.

Valószínűleg ez előrelátott propaganda ellensúlyozása céljából ragad meg Anglia belügyminisztere minden alkalmat arra, hogy felvilágosítsa a közvéleményt a követelt reformok valódi jelentőségéről. A Fabianusok társaságának egyik összejövetelén tartott beszéde szerint a kapitalizmus megrendszabályozásának egyetlen célja van: a munkanélküliség kiküszöbölése. „*Full employment*” az angol szociálpolitika egyik új jelszava. A másik: „*planning*”. A teljes foglalkoztatás lesz a próbaköve annak az új gazdasági rendnek, mely a termelés terszerűségének elvi alapján nyugszik. Annál is inkább, mert a szabad verseny alapján álló kapitalizmus eltűrését épp a tömegmunkanélküliség tette lehetetlenné. Végleg el kell vetni azt az értelmetlen gazdasági elméletet, mely a termelés korlátozásával akar gazdagítani egyeseket s érdekeltiségi megegyezésekkel köti meg az ipar fejlődését. Nincs helye többé olyan gazdasági rendnek, amely nyomorba dönti az egyiket, hogy a másikat túltömje javakkal, magas árszintet tart és Ínséget terjeszt, s virágzó jólétet biztosít egyeseknek a többiek nyomorúsága és kényszerű tétlensége árán.² – Mondanunk sem kell, hogy e lázongó szavakban a nagy gazdasági válság keserű emléke kísért vissza.

Egy munkásgyűlés előtt beszélve, *Morrison* részletesebben is megmagyarázta, hogy mit kíván a párt. „Az ország érte meg, mondotta, hogy nem érhetjük be szociális rendszerünk toldozásával-foldozásával. Ha el akarjuk kerülni azokat a gazdasági szerencsétlenségeket, amelyekbe a háború előtt volt régi rend konjunktúraváltozásai sodortak, akkor alapvető reformokra, teljes átalakításra van szükség. Szembe kell néznünk a ténnyel, hogy a teljes és félmonopóliumok korában élünk, a kartellek, trösztök és szakmai egyesülések uralma alatt, amelyeknek módjukban van ellenőrizni az ipart, belátásuk szerint korlátozni a termelést, megegyezéses alapon előírni, hogy melyik üzem mennyit termeljen, melyiknek szabad fejlődnie s melyiknek kell bezárnia a kapuit. Módjukban van, – nem mindnek, de a legtöbbször, – magasan tartani az árszintet, amivel megszbajk munkásaik bérét és életszintjét is. Ez már nem magánvállalkozás, hanem a magánvállalkozás fölébe növesztett magánmonopolium”.

Morrison az államilag irányított gazdálkodásnak pénzügyi oldalát is érintette. A pénzügyi szempontokat természetesen szintén alá kell rendelni a közjónak s meg kell szűnnie az aranyborjú imádatának. A hitelkiterjesztés politikájának híve, aminek azonban nem szabad érintenie a pénz értékállandóságát. A háború megmutatta, hogy a pénz értékére nagyon jól lehet ügyelni akkor is, ha az állam a múlthoz képest meglehetősen eretnek pénzügypolitikát folytat. Ma milliárdokat kölcsönöz a kormány s ennek dacára a font értéke és a létfenntartási költségek nem változtak. Miért? Mert a kormány szorosan kezében tartja a bankokat és a pénz-

¹ U. a. 1943 június 10.

² U. a. 1943 június 15.

¹ *The Times*, 1943 május 27.

piacot s ezzel példát adott arra, hogy miként lehet majd később is pénzügyi téren rendet tartani.¹

Hogy a fenti követeléseket milyen formában vinnék át a gyakorlatba, arra például szolgál a vas- és acélipari munkások szervezetének egy határozata, amely ez iparágban azonnali köztulajdonba való vételét javasolja. E javaslat értelmében a jelenlegi tulajdonosok állami kötvények vagy határozott időre szóló évjáradék ellenében lennének kisajátítandók. A termelés vezetését egy tiztagú testület venné át, amelynek tagjait az iparügyi miniszter nevezi ki. A termelvények árait ez a testület szabná meg a fogyasztók érdekeit képviselő valamely szervvel egyetértésben. Megegyezés híján a döntés joga a minisztert illetné meg.²

2. A békére való átmenet terve Amerikában

Az Amerikai Egyesült Államokban a gazdaságpolitika problémáinak kidolgozásával egy külön bizottság foglalkozik, melynek neve: *National Resources Planning Board*. E félig-meddig hivatalnak is beillő bizottság legutóbb jelentést tett közzé a háború befejeztével sürgős megoldásra váró feladatokról, azaz pontosabban a háborús gazdaságnak a béketermelésre való átállításáról.

A jelentés rendkívüli fontosságot tulajdonít mindenekelőtt annak, hogy a hadseregből, a hadiiparból és a háborús gazdaságirányító szervezetből elbocsátott embereket a lehető legkisebb idővesztéssel sikerüljön elhelyezni a békeidők normális polgári foglalkozásaiban. Figyelmeztetőül kiemeli, hogy „ezúttal nem érhetjük be azzal, hogy mindenkinek egyszerűen kiutalunk 60 dollárt s kezébe nyomunk egy haza szóló vasúti jegyet”.

A béketermelés fellendítése tekintetében a jelentés sokat vár a magánvállalkozástól. Epp ezért olyan intézkedéseket ajánl, melyek ösztönzőleg hatnak a vállalkozásra, elősegítik a kezdeményezést a szervezésben s megkönnyítik a kis és nagy befektetések eszközését. Egyidejűleg azonban gondoskodni kell arról is, hogy egyesek gazdasági hatalmukkal ne élhessenek vissza s monopolisztikus helyzetek ne alakulhassanak ki. Különböző példák (South African Iron and Steel Corporation; Imperial Airways; Anglo-Iranian Oil Co.) idézése mellett egyúttal rámutat a jelentés arra, hogy a termelés bizonyos szektoraiban a közérdeket mindenestre jobban meg lehet óvni a vegyes felépítésű vállalatokkal, mint akár a tisztán magánjellegű, akár a teljesen állami kezelésbe vett üzemekkel.

A szociális biztonság előmozdítása érdekében a jelentés szükségét látja annak, hogy a kormány garantálja a munkához való jogot, tegye lehetővé mindenki számára tanulmányai folytatását akár az egyetemig, fejlessze az egészségügyet s gondoskodjék megfelelő élelmezési viszonyokról a betegségek leküzdésére. A közösség védő szolidaritását pedig olyan fokra kell emelni, hogy senkinek se legyen oka attól félnie, hogy másra lesz utalva.

Természetesen egyéb problémák is még alaposabb tanulmányozást igényelnek, mint például ipari egyezmények, külkereskedelem, pénzügy, hitelügy, tarifapolitika stb. A vándorlás és telepítés kérdése is megoldást kíván. Ami az amerikai bevándorlási tilalmat illeti, a tervező bizottság felfogása szerint az Egyesült Államok ezt tiszta lelkiismerettel csak abban a mértékben tartathatják fenn, amilyen mértékben az érdekelt országoknak segédkezet nyújtanak ahhoz, hogy gazdasági életük megerősítése útján a kivándorlást feleslegessé tegyék.³

¹ *News Chronicle*, 1943 június 28.

² *Daily Herald*, 1943 július 2.

³ *Daily Telegraph*, 1943 június 22.

3. A szövetkezetek és a háború utáni újjáépítés

A Nemzetközi Szövetkezeti Egyesülés végrehajtó tanácsa még a háború elején azzal a kérdéssel fordult tagégyesületeihez, hogy véleményük szerint milyen elvek és eszmék nevében kellene rendezni a világ dolgait úgy, hogy a szabadság, biztonság és az egyetemes béke fenntarthatók legyenek, másfelől mennyiben járulhatnának hozzá a szövetkezetek ilyen szellemű programú elfogadtatásához és megvalósításához.¹

Válaszolva e kérdésre, a kanadai szövetkezetek uniója ama nézetének ad kifejezést, hogy az ellenségeskedések megszüntetése után foganatosítandó első intézkedéseknek a rend fenntartására, az inséges vidékek lakóinak élelmezésére és a betegségek leküzdésére kell irányulniuk, és hogy a végleges rendezésre vonatkozó tárgyalásokat el kellene halasztani mindaddig, míg a háború által felszított szenvedélyek le nem csillapodtak.

Ami a jövőendő békeszerződések feltételeit illeti, azokra nézve a következő kívánalmakat állítja fel:

Minden konferenciának azzal az eltökélt szándékkal kell megszabnia a béke feltételeit, hogy olyan igazságos és emberséges új világrendet épít fel, melyet az összes nemzetek elfogadhatnak.

E konferenciáknak világosan fel kellene ismerniök annak időszerűségét, hogy elvben és gyakorlatban lemondjunk a korlátlan nemzeti szuverenitásról s megtaláljuk a világkormányzatnak valamilyen formáját. E világkormányzat formájának kérdése csak másodlagos jelentőséggel bír: nyugodhatik önkéntes társuláson, mint a Nemzetek Szövetsége, de lehet szorosabb államszövetség is. Epp így nem fontos az az idő sem, amelynek el kellene telnie, mielőtt egy ilyen kormányzat ténylegesen megkezdhetné működését.

A felállítandó nemzetközi hatóságnak törekednie kellene arra, hogy a mostohán kezelt vagy elmaradt népeket megóvja a kizsákmányolástól és hogy elősegítse mindenütt a demokratikus kormányzás intézményeinek kifejlődését nemcsak az általános jólét istápolása céljából, hanem a háborús veszély csökkentése érdekében is.

A szövetségeseknek kötelezniök kellene magukat arra, hogy megszabják a bárki által élvezhető jövedelem törvényes felső határát. Ez intézkedés nagy mértékben hozzájárulna a termelés és fogyasztás egyensúlyban tartásához és közvetve csökkentené a termelési feleslegek elhelyezéséért folyó nemzetközi versenyt.

A túlnépesedett tájakról a ritkán lakott vidékek felé való vándorlás szabaddá teendő, a kivándorlók és az őslakók alapvető jogainak épségben tartása mellett.

A kanadai szövetkezetek uniója végül arra az álláspontra helyezkedett, hogy a Nemzetközi Szövetkezeti Egyesülésnek, mint a népek egy valódi társasága képviselőjének, részt kellene vennie a békefeltételek megállapításának céljával összeülő bármely konferencián, és egyúttal ragaszkodnia kell ahhoz, hogy a szövetkezeti mozgalmat elismerjék olyan tényezőnek, mely elsőrendű szerepet vihet a béke új világának felépítésében.

A Nemzetközi Szövetkezeti Egyesülés végrehajtó tanácsának egyik félhivatalos ülésén a jelenlévő tagok abban állapodtak meg, – olvassuk ugyanott – hogy lépéseket kell tenni a szövetkezeti szervezetek azon jogának elismerése érdekében, hogy résztvegyenek azoknak az akcióknak lebonyolításában, amelyeket az egyes kormányok a fegyverszünetet követő átmenet időre terveznek, mint aminő például az élelmiszerek és elsőrendű szükségleti cikkek szétosztása lesz.²

Tóth Béla

¹ Lásd: *Nép- és Családvédelem*, 1943 február, 56. lap

² *Informations Coopératives*, 1942 8. szám.

ÁLTALÁNOS SZOCIÁLPOLITIKA ÉS TÁRSADALOMSZERVEZÉS

Mezőgazdasági Munkatudományi Intézet felállítása

Egy folyó év január 5-én kelt körrendelet közlése szerint a földművelésügyi miniszter hozzájárult ahhoz, hogy a Kertészeti Akadémia közgazdaságtani tanszéke mellett dr. Heller András kertészeti akadémiai tanár vezetésével Mezőgazdasági Munkatudományi Intézet állítsák fel. Ugyanazon közlés szerint az új intézet munkakörébe a következő tárgyú tanulmányok tartoznak:

1. A mezőgazdasági munkásság társadalmi és néprajza (foglalkozási statisztikai leíró néprajz, antropometrikus kutatások).

2. Az agrárpolitika munkaügyi vonatkozásai (faluból való elvándorlás, időszaki vándormozgalom, a hazai és külföldi munkásvédelem összehasonlító vizsgálata).

3. A magyar mezőgazdasági munkásosztályok történeti kialakulása.

4. Mezőgazdasági munkáslélektani kutatások (lelki alkati vizsgálata, teljesítőképesség, munkakészség, kifáradás és ökonomikus munkaszünet lélektani vonatkozásainak kutatása, a munkairányítás, felügyelet és munkásokkal való bánásmód kérdései).

5. Gyakorlati mezőgazdasági munkafiziológia (a munkának a vérkeringésre és anyagcserére gyakorolt hatása, az egyes munkák nehézségi foka, a teljesítőképesség és fokozásának kérdései, az időjárás és magas hőfok fiziológiai hatása, az izommunka energiafogyasztása, a fiziológiai munkagörbe, eszközök és gépek használatára vonatkozó fiziológiai megfigyelések).

6. Munkaerőfenntartás (táplálkozási viszonyok, munkaártalmak és mérgezések, munkáshigiene, munkáslakáscsk egészségügyi vonatkozásai).

7. A mezőgazdasági munkatan eredményeinek értékesítése a honvédelemben.

8. A mezőgazdasági munkabér kérdései (a munkabér-statisztika elméleti és gyakorlati problémái, ankétszerű és monografikus felvételek, munkabérfizetési módok tulajdonságai, reálbér, nominálbér, naturáliák felértékelése).

9. Munkásháztartási kutatások, szükségletkielégítésre és megélhetési költségekre vonatkozó statisztikai felvételek.

10. A mezőgazdasági munka üzemi vonatkozásai (üzemek és termelési ágak munkaerőszükséglete, üzemszervezés, üzemvezetés, munkamegosztás, munkaellenőrzés; idő, munkamód és mozgástanulmányok i a racionalizálás és gépesítés munkás vonatkozásai).

11. Mezőgazdasági munkáspedagógia.

12. Összehasonlító kutatások a mezőgazdasági munkajog területén.

Megalapítása után az intézet *Mezőgazdasági Munkatudomány* címen mindjárt folyóiratot is indított, melynek első számában a szerkesztő-igazgató részletesen kifejti, hogy lapja szakirodalmunknak milyen hiányosságait igyekszik majd pótolni. Bár a mezőgazdasági munkatudomány minden ágának kíván szolgálni, meggyőződése szerint a magyar szakirodalom eddig elsősorban agrárpolitikai, munkajogi, pártpolitikai, szociálpolitikai és munkabér-statisztikai kérdések irányában fejlődött, s ezért tárgykörének inkább fiziológiai, lélektani, üzemtanai, történeti és szociográfiai vonatkozásai felé fordítaná érdeklődését. A vállalt program e természettudományos, gazdasági és néprajzi beállítottságának hangoztatásával a szerkesztő nyilván alkalmazkodni akar azokhoz az elgondolásokhoz, melyek az intézet életrehívását eredetileg lehetővé tették. Mint az Országos Mezőgazdasági Kamara legutóbbi jelentésében olvassuk, a Kamara már régen szor-

galmazta egy „munkakísérleti intézet” felállítását, mivel tapasztalása szerint „a magyar mezőgazdaság nem fordít kellő gondot a munkaerő megfelelő gazdaságos kihasználására és nem veszi figyelembe, hogy a munkaeszközök jó megválasztásával, legalkalmasabb munkamódok, valamint bérrendszerek igénybevételével egyfelől kémelni lehet a mezőgazdasági munkások munkaerejét, másfelől pedig a gazdaságok a munkaköltségeknél megtakarításokat érhetnek el.”¹ A jelentés meglepéssel veszi tudomásul, hogy a mezőgazdaságfejlesztési törvény végrehajtása módot adott arra, hogy a földművelésügyi kormány ezt a régi hiányt pótolja.

Szerencsére a szerkesztő-igazgató tudatában van annak, hogy intézetének tevékenysége szinte az értelmetlenségig csönkulna meg, ha végeredményben nem a munkás emberi érdekeinek védelmét szolgálná közvetve vagy közvetlenül az egész vonalon. Epp ezért, a hivatalos munkatervnek is megfelelően, programjában külön helyet szán a közvetlen vagy törvényes munkásvédelem problémáinak. A mezőgazdasági szociális kérdés ugyan hazánkban már nagyobb irodalmi műltra tekinthet vissza, de szerinte is a haladás útjében e téren alaposabb elmélyedést igényelne. „Amikor külföldön – írja említett bevezetőjében – a munkajognak az idők követelményeire való átállítása indul meg, fontos volna e kérdés megvitatására és a lehetőségek, szükségességek megvilágítására nálunk is alkalmat adni.”²

Reméljük, hogy e helyesen, de szerénykedően csupán óhajtot formában megjelölt feladat véghezvitelére az új intézet és sokat ígéro folyóirata minél gyakrabban új alkalmat keresni.

T. B.

Munkaügyi törvényhozásunk kiépítésének szükségése

Mocsáry Ödön, a Nemzeti Munkaközpont társelnöke, a MEP egyik bizottságában olyan követeléseket tett szövé, amelyekkel a legteljesebb mértékben egyetértünk és amelyeknek megvalósítását a helyzet ismerői és az érdekeltek, bármely pártálláshoz tartozzanak is, úgy látják, egyformán sürgősnek érzik. Mivel szociális haladásunk ügyében elhangzó minden tárgyilagos hozzászólást fel akarunk jegyezni, munkajogi rendszerünk kiépítése és a társadalombiztosítás reformja kérdésében elmondott fejtegetéseinek itt is örömmel adunk helyet.

Munkajoggal, szociálpolitikával foglalkozó, valamint törvényalkalmazó köreink legnagyobb nehézsége – mondotta – a ma már elavult 1884 évi XVII. te. kiegészítése céljából megjelent tengernyi rendelet káoszában az eligazodás. Múlhatatlanul fontos lenne munkajogi törvényeink és rendeleteink egységes rendszerbe és szerkezetbe foglalása, ami lehetővé tenné egy új alaptörvény megszerkesztését, az elavult rendeletek hatálytalanságát, a hatálybanlevők világos, áttekinthető rendszer befoglalását. Egy új alaptörvény és ez a rendszer jelenti majd a régóta követelt munkajogi kódexet.

A munkaviszony jogi szabályozásának reformjával egyenlő jelentőségű a munkaviszony kapcsán felmerült jogviták elintézésének, tehát a munkaügyi bíraskodásnak is a reformja. Az e téren fennálló jelenlegi helyzet jellemzésére Nizsalovszky Endre professzor következő megállapítását idézte:

„Az alkalmazottnak munkaadó elleni igénye mai jogunk szerint a munkaügyi bíróság, a járásbíróság¹

¹ Az Országos Mezőgazdasági Kamara évi jelentése az 1942 évről. Budapest, 1943. 203. lap.

² Mezőgazdasági Munkatudomány, 1943 január-február, 7. lap.

¹ Mezőgazdasági Szociálpolitika, 1943 február.

a fősztálgabiró, illetőleg a községi bíróság előtt érvényesíthető. A hatásköri bíróság döntéseit tartalmazó kötetek nagyobb részét évről-évre azok a határozatok töltik meg, amelyek egyes esetekre szólóan eldöntik, hogy a munkás a maga igényét hol érvényesítheti, a fősztálgabiró vagy a járásbíró előtt. Ezeket a döntéseket pedig évekkkel ezelőtt meghozott olyan bírói és közigazgatási hatósági határozatok előzik meg, amelyek mindenike elutasította a munkás igényét a maga hatásköréből. Ezek a döntések tehát azt mutatják, hogy mai jogunk szerint igen sok olyan eset van, amikor a munkás az eljárási szabályok bonyolultsága folytán bérköveteléséhez nem tud hozzájutni és ennek a lehetetlen helyzetnek orvoslása annak ellenére késik, hogy jogi folyóiratokban a kérdést kiváló szakemberek ismételtelen exponáltak és az ez évre tervezett jogszűgyülés napirendjére is kitéjték”.

Ha ehhez hozzávesszük a peres eljárás nehézségét tömeges jogsérelem esetén, a kollektívszerződés intézményének hiányát, valamint azt, hogy a munkásszervezetek nem jogosultak tagjaik bírósági képviselőit, világosan előttünk áll a munkajog rendezetlensége és a legfontosabb reformok kiáltó szükségese.

Az egzisztenciális biztonság rendszeres védelmének egyik hatalmas eszköze az egységesen kiépített munkajog, azonban legalább ilyen fontosságú a társadalombiztosítás is, mely a kiegyensúlyozottság és szorgalom olyan előnyeit biztosíthatja a legszélesebb társadalmi rétegeknek, amelyek eddig csak a nyugdíjjal rendelkező állami és egyéb közalkalmazottak sajátjai voltak. Ma már nem csupán a társadalombiztosító intézet partikuláris reformja az egyedüli cél, hanem a különböző társadalombiztosítási intézményeknek olyan, az egész nemzetre kiterjedő egységesítése, amely bizonyos nemzeti jövedelemhez mért életstandard biztosítását teszi lehetővé a dolgozó társadalom minden tagja részére kár, baleset és öregség esetén. Ehhez a biztosítás államosítására van szükség, mert az erős hasznóhajtó magánvállalkozások antiszociális működésük következtében tetemes károkat okoznak a közönségnek, viszont összevonásuk hatalmas anyagi lehetőségeket teremtenek egy általános nemzeti társadalombiztosító létrehozására.¹

T. B.

Forradalomellenes és nemzeti érzésű szocializmus

Semmitől sem irtóznak annyira, mint a dogmatizmustól, mely elzárja az értelmet a valóság meglátása előtt, de épp oly veszedelmes talán az a szellemi renyhesség is, mely beéri tartalmukat vesztett közhalékok pusztá cséplésével. Ilyen ortodox tanítás az, mely megtoldva a háborús kényszernek önmagában is elég hatékony élesztőjét, a társadalom fejlődését egyedül a forradalmi erőszaktól várja; másfelől ilyen kétesértékű közhalé vizont az, mely a szocialisták immanens hazafiatlanságáról beszél. A kétszeres haszon tudatával regisztráljuk tehát a francia szocializmus példájának azt a jelentkezését, mely a Népszavában Jaurès evolucionista történet szemléletére és szélesen emberi hazafiságára hívja fel a figyelmet.

Hort Dezső szerint Jaurès azt a felfogást vallotta, hogy a gazdasági alapú szociális fejlődés irányát és ütemét nagymértékben képes befolyásolni a belátás, a tudás és a szociális lelkiismeret. Az állam az ő szemében sohasem csupán „elnyomó masinéria”, hanem az osztályok közti erőviszonyok egyensúlyáért folyó szakadatlan küzdelem legmagasabbrendű kifejezése. Az állam nem zárkozhat el mereven a feltörekvő osztályok előtt, mivel ellenkezőleg épp az tartozik a természetéhez, hogy általuk, szervezett akaratauk szerint formálódik s az ellentéteket kiegyenlíti. A munkásosztálynak önmagával szemben való kötelessége, hogy szem előtt tartsa az állam történeti fejlődésének ezt a legfontosabb posztulátumát és ezzel biztosítsa magának politikai akcióinak sikerét.

Több évtizeddel a harmincas évek munkatervei előtt, Jaurès a fejlődés programjáról, a „reformok szervezett tervéről” értekezik. Társadalomszemléletét

ben a forradalom nem is jelent egyebet, mint azt a tényt* hogy nincs olyan szociális intézmény, mely tartósan elzárkozhatna a gazdasági alapítványok és az általuk életre-hívott emberi energiák alakító hatalma előtt. Az ő forradalma „a teljes szociális méltányosság felé haladó evolúció”. Minden egyéb magyarázat történelemellenes és pusztító hatású. A forradalmi osztálynak nincs hát semmi nyernivalója, ha történelmi örökségének követelését s az érte való harcot brutális formákba öltözteti. A pusztítás akarása nemcsupán a szocializmus legmélyebb értelmének: a rendszereződésnek, a belső lényeg szerint való egységesülésnek, az élet örök törvényei szerint erősbödő egységnek megcsúfolását jelenti, hanem a pillanatnyi hatalom csalóka ábrándja kedvéért elfordítja a munkásosztály figyelmét valódi ereje tudatától is, amely éppen az egyre nagyobb mérvű szervezkedés s az egyre tervszerűbb cselekvés. A mindennapi munka szentelt hétköznapijai nélkül nincs felszabadulás.

A demokrácia alapelve Jaurès szerint az, hogy nem lehetnek sem előjogosok, sem kismimmizettek – először, a fejlődés kezdetén, politikailag, azután azonban gazdasági és kulturális értelemben sem. E demokrácia a társadalom új és magasabbrendű szervezeti formáját jelenti, amelynek végcélja csak egy lehet: az egységes emberiség szabad, autonóm nemzetek szövetségében. Számára a kultúrájukban élő független nemzetek voltak a szocializmus szabad fejlődésének előfeltételei. „Ahol a haza valóság; ahol egy történelmi népcsoport él, mely tudatában van fejlődése folytonosságának és egységének, ott minden támadás e haza szabadsága és függetlensége ellen, az erkölcs ellen való támadás, egyszerűen barbárság...” „Az a munkásosztály, amely nem volna kész a nemzeti függetlenség és ezzel épp saját szabad fejlődésének megvédelmezésére, nem tudná megszerezni magának a kapitalizmus lebirásához szükséges erőt sem.” E mondatok a „L'armée Nouvelle”-ből valók, abból a műből, amelyben Jaurès a francia hadsereg reformjának tervét terjeszti elő. Teljes joggal hangsúlyozhatta tehát magáról: mint szocialista is elsősorban francia volt.¹

T. B.

A Beveridge terv állandóan napirenden az angol politikában és sajtóban

Ismeretes, hogy az angol alsóház ez évi március 18-án három napos szenvedélyes tárgyalás után tudomásul vette, hogy a kormány bizottságot alakít a Beveridge-tervvel kapcsolatos részletkérdések tanulmányozása és tisztázása céljából és a bizottsági jelentés alapján a kérdést újabb vita alá bocsátja. Az izgalom hullámai azonban nem ültek el. A pártokban és a sajtóban állandó viták folynak a terv megvalósíthatóságáról és sürgősségéről, amelybe az érdekelt szakmai szervezetek és biztosító társaságok is élénken beleszólnak.

A „News Chronicle” május 29-iki számában közli, hogy megalakult a „Szociális Biztosítás Ligája”. A liga pártokon kívül áll. Célja, hogy a Beveridge-terv lényeges gondolatait megvalósuláshoz segítse, nyilvános szóbeli és írásbeli vitákkal, határozatokkal és a parlament elé járuló küldöttségekkel.

Június 15-ikén a munkáspárt értekezletén élénk vita folyt a Beveridge tervről. Sokan a terv azonnali életbe-léptetését követelték és a kormányt félnökséggel, halogatással, kerteléssel vádolták. A mérsékeltberek csillapító befolyására elhatározták, felszólítják a kormányt, hogy a szükséges javítások és kiegészítések után készítsen el sürgősen a törvényjavaslatot.

Konzervatív oldalról – bár ezen a párton különösen a fiatalság között a tervnek hívei is vannak – újabb támadások hangzottak el. Osbert Peake, a Home Office államtitkára az oxfordi egyetem konzervatív társaságában tartott előadásában felhívja a figyelmet arra, hogy amíg az emberek tetszésük szerint adhatják ki pénzüket, heti segélyek fizetésével a nélkülözést nem lehet eltüntetni. Szerencsétlennek nevezte Beveridgeket azt az eljárását, hogy jelentésének bevezető és befejező részében – amelyek a közönség figyelmét jobban megragadták, mint

¹ Uj Magyar Munkás, 1943 július 3.

¹ Népszava, 1943 augusztus 1.

magá a javaslat – túlságosan kihangsúlyozta a nélkülözések teljes kiküszöbölését és ezzel megvalósíthatatlan reményeket keltett. Szerinte csak a hadseregben és az internáló táborokban lehet a nélkülözést teljesen kiküszöbölni. Amíg a munkások falun 3-4 shillinget keresnek hetenkint, városokban azonban 20-25 shillinget, lehetetlen egységes szolgáltatásokat adni.

Természetes, hogy ez az állásfoglalás élénk visszatekintést keltett. A „*News Chronicle*”-hez a közönség köréből küldött egyik levél szerint például Peake egyáltalán nem értette meg a Beveridge-terv alapeszméit, mert a tervezet nem azok részére készült, akik nem tudják jövedelmüket észszerűen beosztani, hanem a betegek, öregek és rokkantak részére, akik képtelenek a maguk és családjuk létfenntartásáról gondoskodni.

Június 24-ikén *Churchill*-t a parlamentben ostromták különböző, a terv sorsára vonatkozó kérdésekkel. A miniszterelnök igyekezett kitérni az ostrom elől azzal, hogy a kormányban nincs szándékában megváltoztatni álláspontját³³ a Beveridge-tervvel szemben. Shinvell képviselőnek arra a gúnyos kérdésére, vajjon nem észlelte-e a kormány tagjainak utóbb elhangzott nyilatkozataiban olyan jelenséget, amely a Beveridge-tervvel szemben a lelkesedés hiányára mutat, *Churchill* a következőket válaszolta: „Nagyon végzetes lenne, ha az ilyen nagyszabású reformot olyan légkörben valósítanánk meg, amely részletkérdések gondos megvizsgálását nem tűrné”.

Ismertes, hogy a Beveridge-terv a jelenleg működő elismert társaságok (approved societies) egyenlő kötelező járulékok ellenében különböző segélyeket nyújtó rendszerét meg akarja szüntetni. Fenntartaná azonban és az állami biztosítás szervezetébe beillesztené az úgynevezett önszegélyező társaságokat (friendly societies). Ezek az önszegélyező társaságok közös nyilatkozatot hoztak nyilvánosságra, milyen feltételekkel lennének hajlandók az új rendszerben közreműködni. Feltételeik a következők:

1. A tervet alkalmazni kell tenni arra, hogy az önszegélyező társaságok felelősséggel közreműködhesenek.

2. Gondoskodni kell arról, hogy az önszegélyező társaságok saját tagjaikból álló önkormányzattal rendelkezzenek.

3. Az állami biztosítási rendszerben a járulékokat és a szolgáltatásokat akként kell megállapítani, hogy megfelelő tere maradjon az önkéntes biztosításnak is.

4. A társaságok és a biztosítottak között közvetlen kapcsolatot kell létesíteni.

5. A biztosítottak részére szükséges orvosi bizonyítványok díjmentesen legyenek.

V. Gy.

A szociális biztonság terve az Egyesült Államokban

A Beveridge-terv alapelveihez hasonló szociális védelmi tervet nyújtott át Roosevelt elnök emlékirat formájában 1943 március 10-én az Egyesült Államok kongresszusának. Az emlékirat a Nemzeti Tervegazdasági Bizottság (*National Resources Planning Board*) közmunkaügyi és népvédelmi különbizottságának előterjesztése alapján készült. Kiindulópontja az a megfontolás, hogy az államnak kötelessége minden polgára számára munkahelyről és kenyérkereseti lehetőségről gondoskodni. Az emlékirat a következő feladatokat jelöli meg: 1. Olyan legyen a gazdasági rend, hogy biztosítsa a munkalehetőséget minden munkaképes és dolgozni akaró ember számára. 2. Társadalmi biztosításnak kell gondoskodnia munkanélküliség idején a kielégítő megélhetés költségei jórészenének fedezéséről a kényszerű munkabeszüntetés veszélyével járó foglalkozási ágak esetében. 3. Amennyiben a biztosítási tevékenység nem nyújt teljes védelmet a kényszerű munkabeszüntetés idejére, általános, mindenkire – magánosokra és családokra – kiterjedő segélynyújtási rendszernek kell a minimális létfenntartási költségek biztosításának feladatát ellátnia. 4. Az államnak kell gondoskodnia az egészségvédelem, a népművelésügy és az általános népjólét érdekében szükséges intézkedések végrehajtásáról ott, ahol ezen a téren hiányok mutatkoznak.

Ezek mellett az általános irányelvek mellett a következő feladatokat jelöli meg az emlékirat: a) Állami munkaszervezési hivatal létesítése. Ennek a hivatalnak a tagállamok és községek illetékes szerveivel együttműködésben kell gondoskodnia hosszúlejáratú munkaalkalmak teremtéséről, b) Állami felügyelet alatt állami támogatással működő szakmai képzés kiépítése, c) A tagállamok keretében a baleseti és betegségi társadalmi biztosítás megteremtése. A munkanélküliség esetére szóló segélynyújtás időtartamának 16 hétről 26 hétre való kiterjesztése egyöntetűen az Egyesült Államok egész területén. Az államnak kell fedeznie a meglévő biztosító intézeteknek az új intézkedések következtében jelentkező többletkiadásait. Egyenjogúsítása minden biztosítottak fajra, nemre, családi állapotra, a biztosítási esemény előtt kitöltött munkaidőre való tekintet nélkül, d) Az állami egészség- és balesetvédelmi gondozás rendszerének kiépítése.

Mindezeknek a rendszabályoknak keresztülvételére a minisztériumokénak megfelelő hatáskörrel működő állami hivatalt és az államelnöknek közvetlenül rendelkezésére álló állandó tanácsadó-testületet kell létesíteni az emlékirat értelmében.¹

V. A.

¹ *Daily Herald*. 1943 márc. 11.

MUNKABÉR ÉS BÉRPOLITIKA

A mezőgazdasági munkások munkabéré Finnországban

Az államtanács 1943 június 31-i rendelete egységesen szabályozta a mezőgazdasági munkabéreket. A szociális miniszter végrehajtási rendelete értelmében a mezőgazdasági munkások két csoportra oszlanak. Az első a tulajdonképeni mezőgazdasági munkásokat foglalja magában, a második pedig a fejonőket és a mezőgazdasági házi cselédeket. Az első csoportba tartozó munkások bérét fokozatosan bérkerület, kor és nem szerint állapították meg. E szerint a 18 éven felüli munkások munkabére az első bérkerületben óránként 6.5-9.75 finn márka (az átlagos bér 8 márka), a negyedik bérkerületben 9.5-12.5 finn márka (az átlagos bér 11 márka). Fiatalkorú munkások 15-18 éves korig bérkerület szerint 4-8.5 márka órabért kapnak. 18 éven felüli munkások órábéré 4.25-7.75 finn márka, fiatalkorú munkások pedig 15-18 éves korig 3-6.5 márka. 15 éven aluli fiatalkorúak teljesítményüknek megfelelő munkabért

kapnak, amely azonban nem haladhatja meg az egyes átlagos bértételeket. A dologi járandóságokat a bérből le kell vonni.

A második csoportba tartozó mezőgazdasági munkások havonta 1200-2150 finn márkát kapnak, ez az összeg azonban természetbeni lakás, fűtés, világítás és ellátás szolgáltatása esetében 550-1500 márkára csökken. Mezőgazdasági akkordmunkánál az órabéren felül az órabér 20-50%-ában megállapított pótlékot kell fizetni. Az új munkabérszabályozás 1943 december 31-ig érvényes.

Sz. A. M.

A munkabérek állami szabályozása Portugáliában

Egy 1943 április 15-i rendelet törvény felhatalmazza a korporációk és a szociális gondoskodás al-államtitkárat a munkafeltételek, különösen pedig a munkabérek sza-

bályozására, ha azt az állam gazdasági és szociális viszonyai megkívánják. A bérek megállapításánál a következő szempontok veendő figyelembe: 1. a munkás életkora, neme és lakóhelye, 2. a munka minősége, 3. a teljesítmény és a munkaidő, 4. a termékek előállításának költsége, 5. az üzem lehetőségei, 6. a közgazdaság követelményei, 7. hasonló munkák bérének magassága, 8. a rendelkezésre bocsátott anyagok és szerszámok értéke, 9. az engedélyezett dologi járandóságok értéke, 10. egyéb, a díjazásnál fontos szempontok. Az akkordbér nem lehet kisebb, mint az illető munkának megfelelő időbér. A munkaadók és a munkások egyaránt kötelezhetők járulék fizetésére családi segélyek és társadalombiztosítás céljára. A munkaviszonyok ekként való rendezését azonban megfelelő vizsgálatoknak kell megelőzniük, amelyeket a Munkaügyi

és Szociális Gondoskodás Országos Intézete, valamint az államtitkár által kinevezett szakértő-bizottság folytat le. Felhatalmazást nyert továbbá a korporációk és a szociális gondoskodás al-államtitkára arra is, hogy kollektív munkaszerződéseket kötelezőknek jelenthessen ki olyan üzemekre nézve is, amelyeket a szerződéses szabályozás nem foglal magába. A jövőben minden megegyezés munkaadó és munkás között a bérek megváltoztatását illetően csak a munkaügyi és szociális gondoskodás al-államtitkárának jóváhagyásával jöhet létre. A rendeltörvény kötelezi a 20 munkásnál többet foglalkoztató ipari és kereskedelmi üzemeket jegyzék vezetésére, amelybe a foglalkoztatott munkások nevét, foglalkozását, munkaidejét és a nekik kifizetett bért folytatólagosan be kell vezetni.
Sz. A. M.

SZÖVETKEZETI ESZME ÉS GYAKORLAT

Szövetkezet-e a „szövetkezet”?

A fenti címen érdekes sajtóvita zajlott le a közel múltban egyik reggeli napilapunk hasábjain. A vitának önmagát meg nem nevező kezdeményezője azt az állítást kockáztatta meg, hogy legtekintélyesebb szövetkezeteink nem igazi szövetkezetek s e felfogásának alátámasztására olyan érveket sorakoztatott fel, melyek mérlegelése előtt a szövetkezeti eszme őszinte hívei valóban nem zárkozhatnak el. Egyelőre nem tudjuk, hogy a magyar szövetkezeti gyakorlat leeresztett sisakrostélyú kritikusa milyen érdekek védelmében szállt le a porondra: vajjon a szövetkezeti gondolat tisztaságának megóvásáért kívánt-e lándzsát törni, vagy pedig csupán a visszavonulóban lévő gazdasági liberalizmus hátvédjeként jelentkezett. Az utóbbi feltevés mindenesetre valószínűbb. Ettől függetlenül is azonban érdemesnek tartjuk észrevételeiről a szövetkezés híveinek pontosan beszámolni.

Magyarországon, mondja ismeretlen lovagunk, a szövetkezeteknek olyan sajtóságos alakja született meg és növekedett fel, mely a szövetkezeti intézményt megteremtő nyugati országokban ismeretlen. Az eredeti elgondolás szerint működő szövetkezeteknek az a jellemző vonása, hogy az ilyen alapon létrehozott vállalat maguknak a fogyasztóknak a tulajdona és ezek igazgatása alatt áll. Az igazgatásban valamennyi tag egyenlő jogokkal vesz részt, a közgyűlésen minden tagnak, tekintet nélkül a jegyzett üzletrészek számára, csak egy szavazata van, ellenében a részvénytársaságokkal, ahol a szavazati jog a jegyzett részvények számához igazodik és a kisztrésvényesnek gyakran egyáltalán nincs szavazati joga. A szövetkezetekben tehát oligarchikus szervezet helyett teljes demokrácia uralkodik. A tőke nemcsak a vállalat igazgatása, hanem a nyereségben való részesedés szempontjából is háttérbe szorul. A nyereség ugyanis, ellentétben a tőketársulással, nem a jegyzett részvények, hanem a szövetkezeti vásárlások arányában kerül szétosztásra.

Az ismert nagy magyar fogyasztási és értékesítő szövetkezetek csak a kereskedelmi törvény alaki feltételei szerint tekinthetők szövetkezeteknek, de nem az idézett rochdalei elvek értelmében, mivel nem a kisemberek kezdeményezéséből, az önségély gondolatából származó demokratikus alakulatok. A magyar szövetkezeti mozgalom egyik tudományos képviselője, *Ihrig Károly* szerint is az érdekelt rétegek kezdeményező ereje helyett felülről indították meg a mozgalmat, az állam a szövetkezeteket rendszerint üzletrészjegyzéssel támogatja és működésüket ellenőrzi. A magyar szövetkezetek tehát állami irányítással, igazgatóságukban a kormány által kiküldött állami tisztviselőkkel működnek. Üzletvitelükért az igazgatóságot, illetve a tagokat különösebb felelősség nem terheli, mert tudják, hogy rossz üzletmenet vagy helytelen vezetés esetén a veszteség fedezéséről az államkincstár gondoskodik.

A Hangya rendkívül megnövekedett tevékenységének bemutatása után kritikuskunk rosszslását fejezi ki a kormányzatnak egyoldalú szövetkezeti politikájával szemben,

mely lehetővé tette e trösztyszerű óriásszervezet kialakulását. Az ilyen mammutvállalatok mellett, úgymond., az önálló kis- és középexistenciák megélhetése mind nehezebbé válik, holott a fórumon állandóan hangsúlyozzák az önálló gazdasági egyedek minél nagyobb számához fűződő fontos nemzeti érdekeket. E kiskereskedelmi vágányba zökkent fejtegetéseit végül azzal zárja a szerző, hogy a nagy magyar fogyasztási és értékesítő szövetkezetek neve mellől el kell hagynunk az altruista jelzőt, mivel ezek épp olyan tőkés vállalkozások, mint a magángazdaság hasonló alakulatai, azzal a különbséggel, hogy az államnak bennük vállalt érdekeltségénél fogva közüzemeknek vagy legalább is vegyes üzemeknek lehetne nevezni őket. Működésük, teszi hozzá, nem is volna kifogásolható, ha ugyanolyan versenyfeltételekkel dolgoznának, mint a magánvállalkozás.

A cikknek válasz és viszonzóválasz formájában rövid folytatása lett, mely azonban főleg bizonyos tényállítások körül forgott. Itt csak a Hangyának azt a megállapítását emeljük ki, mely szerint „teljesen téves az az állítás is, mintha a magyar szövetkezetek állami irányítással működének, mert a Hangyát a közgyűlés által megválasztott igazgatóság irányítja s az állam szerepe csupán az ellenőrzésre szorítkozik”.

Elvi fejtegetésekkel kezdődik és konkrét tényállításokkal végződik az a másik cikk is, mely pár héttel később a Gazdák Biztosító Szövetkezetének szövetkezeti jellegét vonta kétségbe. Bevezetőben a névtelen szerző arra mutat rá, hogy a szövetkezeti gondolat, melytől a gazdasági és szociális problémák végleges megoldását remélték, nem váltotta be a hozzá fűzött várakozást. Bebizonyult, írja, hogy a tőkés termelési rend egészének mélyreható átalakulása nélkül a szövetkezés egymagában nem alkalmas arra, hogy a nagy ellentéteket (termelő és fogyasztó, tőke és munka közt) megoldja. És pedig annál kevésbé, minél inkább kénytelen maga a szövetkezet is a kapitalista gazdálkodás elveit alkalmazni. Sőt ha ebben az irányban túlmesszire megy, a következmény nem csak az lesz, hogy a szövetkezeti eszme jótékony hatásai egészen veszendőbe mennek, hanem a nagykapitalista alszövetkezet a szép gondolat megtévesztő külső formája alatt a közérdeknek nagyobb kárára lehet, mint a nyíltan monopolhatalomra törő magántőke.

A továbbiakban bebizonyítani igyekeznek, hogy az idézett biztosító szövetkezet semmiben sem különbözik a magánbiztosító vállalatoktól. Hogy nem részvényei, hanem üzletrészei vannak, az ebből a szempontból nem döntő különbség, mert az üzletrészek tulajdonosai nem maguk a biztosítottak (a szerződő felek), hanem idegen személyek, túlnyomórészt maga az állam. Hogy a biztosítottakat is „tagoknak” nevezi az alapszabály (bár üzletrészként nincs), az csupán ügyes megkerülése a szövetkezeti forma egy lényeges alapelveinek. Az sem jelent sokat, hogy ezeknek a biztosított tagoknak is van szavazati

¹ *Magyar Nemzet*, 1943 július ír.

² U. a., 1943 július 14.

joguk, mindenesetre csak közvetve, meghatalmazottak útján, akiket az u. n. kerületi választmányok küldenek ki. Tudjuk, hogy a gyakorlatban ez mit jelent: a kerületi választmány valójában nem egyéb, mint a biztosító intézet helyi ügynöksége, amelynek mindig módjában van gondoskodni arról, hogy a szövetkezeti ügyek iránt a legkevésbé sem érdeklődő, azokba beleszólni nem is tudó biztosítottak jámbor tömegeit egy-egy bennfentes képviselje a közgyűlésen. Hogy a biztosítottak képviselete nem lehet komoly, az kiviláglik abból is, hogy az első világháború óta a szövetkezet egyszer sem juttatott díjvisszatérítést tagjainak. Pedig a szövetkezeti jelleg legfőbb kritériuma épp az lenne, hogy az üzleti felesleg – a szükséges tartalékolás után – díjvisszatérítés formájában a biztosítottak között kerüljön felosztásra. Hogy erre 1914 óta sohasem került sor, az annál különösebb, mert épp ez idő alatt a Gazdák Biztosító Szövetkezete rohamosan, sokkal nagyobb arányban fejlődött – hála a sokrétű állami támogatásnak -, mint a biztosító intézetek összesége.

Vitába szállva egy propaganda-füzet írójával, aki szerint önzetlen díjpolitikájával a szövetkezet kényszerítette a magánbiztosítókat, hogy leszállítsák díjtételeiket, szerzőnk határozottan kijelenti, hogy épp ellenkezőleg

a szövetkezet alkalmazkodott minden vonalon a biztosítók kartell-szerű díjtételeihez. Például az életbiztosítási díj- és kondícióegyezményhez a szövetkezet forma szerint ugyan nem csatlakozott, de díjtételei ma mindenesetre jóval magasabbak, mint amennyiért az egyezmény előtt akárhány biztosító intézet szívesen elfogadott biztosításokat.

„Arra is büszkén mutat rá a füzet, – írja befejezőül – hogy az üzletrészek osztalékát 5%-ban korlátozták és a felmondott üzletrészek mindenkor csak névértékben válthatók vissza. (Így nemrég is mai pénzértékben kapott vissza az állam 300.000 pengőt, amelyet elég régen fektetett be.) Minthogy az üzletrészek 80%-a (a valóságban alighanem még nagyobb része) az állam tulajdona, ez csak annyit jelent, hogy a szövetkezeti tagság az államra nézve nem jó üzlet, az államnak a szövetkezetből nincs haszna. De kinek van ezek szerint? Mert hogy a biztosítottaknak nincs, azt már láttuk.”¹

A magunk részéről csupán azt jegyeznők meg, hogy nagy mértékben egyetértünk az ilyen és ehhez hasonló kérdéseknek a nyilvánosság előtt való megtagyargalásával.

T. B».

¹ U. a., 1943 augusztus 8.

T Á R S A D A L O M B I Z T O S Í T Á S

FIGYELŐ

A MAGYAR JÁRADÉK-SZOLGÁLTATÁSOK FELEMELÉSE

A világháború okozta gazdasági nehézségek, a megélhetéshez nélkülözhetetlen javak minden államban bekövetkezett nagymértékű drágulása súlyos hatással van mindazokra, akik meghatározott összegű fizetésükből, munkabérükből kénytelenek magukról és családjukról gondoskodni. Még súlyosabbá vált azoknak a helyzetére, akik szervezetük elöregedése, tartós betegség vagy baleset következtében keresőképtelenné válás, vagy a kereső családfő halála következtében kizáróan vagy túlnyomórészt arra a békeviszonyok között sem elégséges járadékszolgáltatásra vannak utalva, amelyet a társadalombiztosítás öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági, baleseti vagy bányanyugbérbiztosítási ága nyújt.

A dolgozó munkásságnak, a kereskedelmi és egyéb magánalkalmazottak egy részének módjában állott a háború következtében a munkapiacra jelentkező erős munkakeresletet a maga megélhetésének javítására fordítani. Hogy a munkabér és megélhetés terén súlyos aránytalanságok ne keletkezzenek, a kormány is több ízben rendelkezett. A hatósági intézkedések eredménye, hogy a munkásság, a magán- és közalkalmazottak mai keresete a békebeli munkabért legalább 50-60 százalékkal meghaladja.

Hasonló intézkedések történtek a társadalombiztosítási járadékszolgáltatások terén is, amelyek között az utolsók az 1943 július 1-én hatályba lépett munkabéremelésekkel egyidejűen léptek életbe. A járadékemelés terén tett lényeges intézkedésekről és azok hatásáról az alábbiakban adunk összefoglaló képet.

I. öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítás.

Az 5960/1941. M. E. sz. rendelet az 1928: XL. törvénycikk 50. §-át akként módosította, hogy minden biztosítottnak az évi 120 pengős járadéktörzsről felül 30 pengő járadéktörzspótlék is jár. Ez a járadéktörzsnek 1941 szeptember 1-től 25%-kal való emelését jelentette. Ugyanez a rendelet megengedi, hogy a belügyminiszter a járadék másik alkateleméhez, a biztosítás időtartama és a fizetett járulékok magassága szerint alakuló fokozódó járadékrészhez rendkívüli pótléket rendelhessen el. Ennek alapján a belügyminiszter már három ízben, a 300.300/1941., a 262.000/1942. és a 268.000/1943. B. M. számú rendeletekkel emelte a fokozódó járadékrészt. Első ízben 1941 szeptember 1-től 15%-kal, majd 1941 december 1-től 30%-kal. Az utolsó emelés 1943 július 1-től kezdődő hatállyal történt. Mértéke újabb 23%, de ezt már nemcsak az 1943 július 1. előtt szerzett fokozódó járadékrész, hanem a járadéktörzs, a járadéktörzspótlék, a fokozódó járadékrész és annak már a 262.000/1942. B. M. számú rendelet szerint járó 30%-os rendkívüli pótléka, valamint az esetleges gyermekpótlékok együttes összegének alapulvételével kell kiszámítani és a járadékhoz hozzáadni. *Ilyenképpen a járadékok teljes összege ezideig kb. 60%-kal emelkedett, ami a törvényszerű munkabéremelésekkel arányban áll.*

Az említett 5960/1941. M. E. számú kormányren-

delet azonban olyan *családvédelmi* intézkedéseket is tartalmaz, amelyek következtében egyes szolgáltatások összege a fenti pótlékolásoktól függetlenül is emelkedett. A rendelet ugyanis a járadékos gyermekei után járó *gyermekpótlékok összegét 5%-ról 10%-ra emelte és megszüntette azt a régebbi korlátozást, mely szerint a járadékos legfeljebb négy gyermek után kaphatott gyermekpótlékot*. Ugyancsak jelentős rendelkezés az is, hogy azt a gyermeket, akit életbenlevő szülője elhagyott és róla nem gondoskodik, vagy akinek *életben levő szülője tartósan keresőképtelen* (rokkant), *teljesen árvának kell tekinteni*. E rendelkezés eredménye, hogy az ilyen gyermekek 15%-os félárvajáradék helyett annak kétszeresét, 30%-os teljes árvajáradékot kapnak, természetesen a pótlékokkal is felemelt összegben. Megszűnt végül az a korlátozás is, amely szerint az özvegyek és az árvák járadéka együttesen nem haladhatja meg annak az özszegnek 120%-át, melyre az elhunyt biztosított jogot szerzett. Jelenleg pl. egy keresőképtelen özvegynek és öt árvájának járadéka együttesen kétszerese annak az összegnek, amelyre a biztosított jogosult volt.

A járadékok összegének felemelésére vonatkozó emberies és szociális rendelkezéseknek van azonban egy *árnyoldala is*, az, hogy *csak az 1943 július 1. előtt szerzett jogokra terjed ki*. A tett intézkedések ugyanis abból a feltevésből indultak ki, hogy az elrendelt munkabéremelések napjától a munkások magasabb napibérosztályba kerülnek, tehát utánuk magasabb járulékokat fizetnek és ennek következtében már magasabb összegű szolgáltatásokra szereznek jogokat. Ez valóban így is van azoknál a munkásoknál, akik régebben az érvényben levő tizenkét napibérosztály alsó két harmadában voltak biztosítva, de nem áll azokra a testi munkásokra, akiket már régebben is, magasabb keresetük alapján a legmagasabb napibérosztályokban biztosítottak. Ezek ugyanis - minthogy a napi 8'80 pengőt meghaladó keresetek után már a kereset nagyságára tekintet nélkül külön egységes járuléktételt kell fizetni - az öregségi biztosításban magasabb összegű szolgáltatásra jogot nem szerezhetnek, holott az említett időpont *előtt* szerzett jogok alapján az összes emelések járnak azoknak is, akik a legmagasabb napibérosztályban voltak biztosítva. A magánalkalmazottaknál (tisztviselők, művezetők, kereskedelmi alkalmazottak, stb.) már történt lépés az u. n. „Unterversicherung” kiküszöbölése érdekében, amikor új napibérosztályok létesítésével az eredetileg érvényben levő havi 450 pengős átlagos keresetek megfelelő biztosítási felső határt havi 575 pengős szintre emelték. Ez azonban itt sem látszik elegendőnek, mert a biztosítási kötelezettség a magánalkalmazottaknál ma már havi 1000 pengőig terjed. Még kedvezőtlenebb a helyzet a testi munkásoknál, akiknél a biztosítási felső határ ma sem haladja meg a havi 230 pengőt. Ha figyelembe vesszük, hogy az öregségi biztosításban a biztosított járadéka 40-45 évi biztosítás alapján is alig éri el az élete folyamán élvezett *keresete átlagának felét*, célszerűnek és kívánatosnak tartjuk a munkabéremelések arányában *új napibérosztályok létesítésével* legalább az öregségi és rokkantsági biztosításban lehetővé tenni, hogy a biztosított magasabb keresete alapján magasabb szolgáltatásokra is jogot szerezhessen.

2. Bányanyugbérbiztosítás.

A bányanyugbérbiztosításban lényegében azonos összegű nyugbérémeleket rendelt el a 268.300/1943. számú belügyminiszteri rendelet, mint amelyeket az öregségbiztosításban fentebb már ismertettünk. Az emelkedés tehát itt is kb. 60%. A másfél évvel ezelőtt a 300/1942. számú belügyminiszteri rendelettel életbeléptetett bányanyugbérbiztosítási reform ebben a biztosítási ágban is megvalósította a gyermekek és az árvák érdekében az öregségi biztosításban életbeléptetett intézkedéseket. Természetes, hogy a munkabéremelések következtében ebben a biztosítási ágban is kívánatosabbá vált lehetővé tenni, hogy a biztosítottak magasabb összegű szolgáltatásokra is jogokat szerezhessenek.

5. Balesett biztosítás.

A baleseti biztosításban a baleset következtében rokkanttá vált biztosítottak, valamint az elhunyt biztosított hozzátartozóinak járadéka a biztosítottak a balesetet közvetlenül megelőző esztendőben elért keresetéhez igazodik. Ezért ebben a biztosítási ágban a munkabéremelések a járadék összegének megállapításánál rugalmasabban vehetők figyelembe, mint az egyéb biztosítási ágakban.

Már az 5960/1941. M. E. számú rendelet elrendelte, hogy az 1940 november elsejét megelőző időben bekövetkezett balesetekkel és foglalkozási betegségekkel összefüggő járadékokat a *mindenkori bérpótlék arányában felemelt összegben kell fizetni. A később bekövetkezett balesetekkel és foglalkozási betegségekkel összefüggésben a balesetet megelőző egy év alatt elért keresetet a szolgáltatás megállapításánál olyan összegre kell kiegészíteni, mintha a balesetet megelőző egy év egész tartama alatt már a járadék esedékességekor érvényben levő bérpótlék lett volna hatályban.*

Minden törvényes munkabéremelés tehát maga után vonja a baleseti járadékok arányos emelését anélkül.

hogy ehhez külön rendeletek kibocsátására lenne szükség.

A járadékok kiszámítását azonban megnehezítette az, hogy az 1943 július elsején életbeléptett munkabéremelések kulcsa már nem egységes és a munkabéremeléseknél már nem az 1940 október 5-én érvényben volt munkabérekéből kell kiindulni, hanem olyan *alapszabályból*, amely az 1943 június 30. napján járó munkabér 77%-a. Ehhez a fiktív összeghez kell aztán az üzemek különböző jellege szerint 30-60%-os bérpótléket hozzáadni. Kérdéssé vált tehát, hogy a régebbi baleseti járadékokat milyen mértékben kell emelni és újabb baleseteknél az említett időpontot megelőző hónapokban milyen mértékben kell a munkabért felemeltnek tekinteni. Az OTI önkormányzata a különböző törvényes lehetőségek közül a biztosítottakra legkedvezőbb lehetőséget választotta. A baleseti járadékokat az OTI a következőképpen emeli fel, illetőleg számítja ki:

a) ha a baleset 1940 november 1. előtt történt, az akkori kereset alapján megállapított járadékhoz, a már megadott 30%-os pótlékon felül további 30%-ot, összesen tehát 60%-os emelést ad;

b) ha a baleset 1940 november 1. és 1943 június 30-ika között eltelt időben történt, a balesetet megelőző 52 hét alatt elért keresetnek az abban az időben érvényben volt jogszabály alapján járó bérpótlék levonása után mutatkozó összegét 60%-kai felemeltnek tekinti és ennek az összegnek alapulvételével számítja ki a járadékot;

c) az 1943 július 1-től kezdődő időben bekövetkezett baleseteknél megállapítja, hogy a munkaadó 1943 július 1-től hány százalékos bérpótléket fizetett. A keresetnek 1943 június 30-ig terjedő részét 30%-kal már felemeltnek tekinti és a július 1-től élvezett bérpótlék hozzáadásával számítja ki a járadék alapjául szolgáló keresetet.

Vígh Győző

T U D Ó S Í T Ó

A) HÍREK

25 éves a svájci baleseti biztosítás

Huszonöt évvel ezelőtt, 1918 április 1-én kezdte meg működését a svájci Balesetbiztosító Intézet Luzernben. A negyedszázados évforduló alkalmából a Szövetségi Társadalombiztosítási Hivatal az alábbiakban emlékezik meg a svájci baleseti biztosítás történetéről és az intézet megalakulásáról:

A betegség és baleset esetére kötelező biztosításról szóló szövetségi törvényt a Szövetségtanács 1911 június 13-án, a nép pedig forró népszavazási küzdelem után, 1912 február 4-én fogadta el. Az új jogszabály következtében megszűnt a vállalatok kártalanítási szavatossága, helyébe a széles rétegekre kiterjesztett biztosítási kötelezettség lépett. A biztosítás életbeléptetésének előkészítése - nem utolsósorban a világháború okozta rendkívüli viszonyok következtében - hosszú időt igényelt. Az új központi intézet csak 1918 április 1-én kezdte meg teljes működését. A feladatuk magaslatán álló vezetőiknek köszönhető, hogy a svájci balesetbiztosító intézet büszke megelégedéssel tekinthet vissza működésének első negyedszázadára. Lelkiismeretben kötelességüknek érezték az új intézménynek biztos anyagi alapokra helyezését. Pénzügyi, szervezeti és jogi tekintetben olyan tökéletesen szervezték meg, hogy ma már egy második világháború végzetes hatásainak is könnyen ellenállhat.

Az Intézet különös gondot fordított „a felek szolgálatára”. Nemcsak a járulékfizető munkaadókat és munkásokat, valamint a balesetet szenvedetteket tekintette „felek”-nek, hanem az orvosokat, gyógyszerészeket, kórházakat és gyógyintézeteket is, azaz mindazokat, akikkel az ügyek vitelében érintkezésbe került. A magángazdaság alapelveire épített szervezetének, különösen pedig a hivatásszervezeteknek az igazgatásban törvénnyel is biztosított részvételének köszönhető, hogy a kezdetben kiváltóságos, egyeduralmi helyzete miatt ellene irányult bizalmatlanság teljesen megszűnt.

A nemzetgyűlésen előterjesztett javaslatok és követelések a szövetségi nemzetgazdasági osztályt 1933-ban arra készítették, hogy független szakemberekből álló szakértőbizottságot bízson meg a svájci Balesetbiztosító Intézet szervezetének és ügyvitelének felülvizsgálásával. A magánbiztosító intézetek kiváló képviselőiből és egy neves orvosszakértőből alakított bizottság 1937-ben benyújtott jelentésében megállapította, hogy az Intézet szervezete jó és gyakorlatias, ügyvitele rugalmas és kielégítő. A bizottság az egyesek részéről hangoztatott állításokkal ellentétben azt is megállapította, hogy amíg az intézet magatartása a balesetet szenvedettekkel szemben nem nélkülözi a szociális és emberies érzést, gondosan ügyel a járulékfizetők érdekeinek megóvására is.

Svájc az egyetlen állam, amely az állami baleseti

biztosításba a nem üzemi baleseteket is bevonta. Svájc – a közlemény szerint – a biztosítás szolgáltatásainak magasága tekintetében az összes államok élén halad. A biztosítás jogi alapjait az idők folyamán változott gazdasági viszonyoknak és követelményeknek megfelelően átalakították, különösen a beszámítható javadalmazás felső határának emelése, a biztosítás hatályának újabb területekre, a nem önálló keresőkre kiterjesztése, újabb foglalkozási betegségeknek (különösen a szilikózisnak) a biztosításba illesztése, az üzemi baleseti biztosítási járuléktételeknek ismételt leszállítása, valamint üzemi baleseti járulékoknak máris 40 millió frankig terjedő visszatérítése tekintetében.

Az Intézetre háruló munkát és a juttatott szolgáltatások értékét az alábbi adatok világítják meg:

Az Intézet működésének 25 éve alatt 3 milliót meghaladó baleseti ügyet intézett el, 90.000 esetben állapított meg baleseti rokkantsági járadékot és 13.000 halálesetben állapított meg a hozzátartozóknak szolgáltatást. A gyógykezelésre és járadékszolgáltatásokra (ideértve a járadékok tökefedezetét is) fordított költségek összege mindkét baleseti biztosítási ágban (az üzemi és a nem üzemi balesetek ágaiban) együttesen elérte az 1*4 milliárd frankot.

B) TÁRSADALOMBIZOSÍTÁSI TANÁCSADÓ

Családtagok jogai a betegségi biztosításban

A biztosítottak sok esetben nincsenek tisztában azzal, hogy kik azok a családtagjaik, akik a biztosított jogán mint családtagok a törvényben megállapított és az alábbiakban ismertetett segélyekre jogosultak. A biztosítottal közös háztartásban élés egymagában még nem jogosít a segélyek igénybevételére, csak akkor, ha a törvényben előírt egyéb, általában vérségi vagy rokonkapcsolatok is fennállnak. Minthogy az utóbbi időben a családtagok jogai rájuk kedvező irányban módosultak, időszerűnek tartjuk jogaik összefoglalóan közölni.

Igényjogosult családtagok a betegségi biztosításban a következők:

1. a biztosított házastársa, ha a biztosított saját háztartásában eltartja; a feleség minden esetben, a férj azonban csak akkor, ha 60. életévét betöltötte. A feleséggel egyenlő feltétellel és mértékben igényjogosult az a nő, aki feleség hiányában a biztosított háztartását vezeti;

2. a biztosított gyermeke, unokája, testvére 16. életévük betöltéséig, ha a biztosított saját háztartásában tartja el őket 1 24. életévük betöltéséig jogosultak abban az esetben, ha hivatásbeli kiképzésük vagy tanulmányaik folytatásának okából nem kereshetnek és ezért egészen vagy túlnyomó részben eltartásra szorulnak;

3. a szülő és a nagyszülő, 60. életéve betöltésétől, ha a biztosított saját háztartásában tartja el.

A biztosított gyermekeként családtagoknak tekintendők:

- törvényes gyermeke,
- házasságon kívül született gyermeke, vagy
- kormányhatósági megerősítéssel örökbefogadott gyermeke,
- mostohagyermek.

Korhatárra való tekintet nélkül igényjogosult a fenti családtagok közül bármelyik, ha valamely testi vagy szellemi fogyatkozás következtében állandóan keresőképtelen.

Mint családtag betegségi segélyre nem igényjogosult az:

- aki maga is biztosításra kötelezett, vagy önkéntesen biztosított,
- akinek tartása szempontjából számottevő saját keresete van.

Azok a segélynek, amelyekre a családfenntartó biztosított jogán családtagjai igényt tarthatnak, a következők:

Ilyen összegű szolgáltatások már nemcsak az egyes károsultakra, hanem a magán- és közületi népgondozásra, úgyszintén a szegénygondozásra is érezhető tehermentesítést jelentenek. A biztosított vagy hozzátartozója már nem kénytelen hosszadalmas kártalanítási pereket folytatni munkaadójával. Az intézet akkor is szolgáltatásra kötelezett, ha a biztosított után kirótt járulékokat nem kapta meg. A szociális baleseti biztosításban a biztosítást felmondani nem lehet.

Említést érdemel az intézet működése a baleset-elhárítás terén is. Annak ellenére, hogy még mindig akadnak munkaadók, akik az intézet közegeinek ilyen irányú tevékenységét megnehezítik, azok fáradságot nem kímélve törekszenek a munkaadókat a rendszeres baleset-elhárítás szükségességéről meggyőzni.

Összefoglalásul megállapíthatjuk, hogy a svájci balesetbiztosító intézet a dolgozó rétegek várakozásának megfelelt. Ezért a haladó szociálpolitika minden híve, amikor a végzett munkáért elismerését nyilvánítja, a nép szolgálatában folytatott fáradozásokhoz a jövőben is sok sikert kíván.
V. Gy.

¹ *Neue Zürcher Zeitung*, 1943 évi 529. sz.

1. Orvosi gyógykezelés

a) a biztosított családfő biztosítási viszonyának egész tartama alatt és ezt követően is még 13 hétig, ha a biztosítási viszony tartama alatt a családtag betegségének gyógykezelése befejezést nem nyert,

b) a biztosított családeltartó táppénz-, terhességi-, gyermekágyi segélyezésének és kórházi, gyógyintézeti ápolásának idejére, illetőleg a most említett segélyezések megszűnése után is még 13 heti időtartamra, ha a biztosított egyévi segélyét nem merítette ki teljesen.

2. Gyógyszerek, gyógyfürdők, gyógyvizek és a szükséges nem költségesebb gyógyászati segédeszközök (pl. szemüveg, háskötő, sérvkötő, pólya, mankó, lúdtalpbetét és hasonló gyógyászati segédeszközök, amelyeknek beszerzési ára az 50.- pengőt nem haladja meg).

3. Költségesebb, vagyis (műkar, müláb, rögzítők, stb.) az 50 pengős árt meghaladó gyógyászati segédeszköz, ha az 50 pengőn felüli különbözetet a biztosított (vagy más személy, közület) megtéríti. Az 50 pengős árt meghaladó gyógyászati segédeszköz igénylésénél azt is igazolni kell, hogy a biztosított, akinek családtagja a segélyt igényli, az igénybejelentést megelőzően két éven belül legalább egy évig biztosított volt.

4. *Ingyenes fogászati (konzerváló) kezelés.* Műfog, műfogor, csak akkor kapható, ha az önköltségi árat előre megtérítik.

5. *Kórházi ápolás,* bármily betegségből kifolyóan egy évi időtartamon belül legfeljebb 42 napon át. Ellátással járó gyógyfürdő a családtagokat nem illeti meg.

6. Feltáppénzsegély a biztosított családfő kórházi, vagy gyógyintézeti ápolása idejére.

7. *Táppénzpótlék* a biztosított táppénzsegélyezése és kórházi vagy gyógyintézeti ápolása idejére.

8. Szülés esetén *szülészeti segédkezés és gyógykezelés.*

9. Szülészeti pénzbeli segély, mégpedig a terhesség utolsó 4 hetére, gyermekágyi segély a szüléstől számított 6 hétre, azután pedig 12 hétre szoptatási segély.

10. Családtagok után temetkezési segély a törvény szerint nem jár, az csak alapszabállyal felemelt segélyként adható. A MABI a családtagok után temetkezési segélyként a biztosított átlagos napibérének megfelelő táppénz húszszorosát folyósítja.

11. Utiköltséget igényelhetnek a családtagok, ha az intézet őket kórházba, gyógyintezetbe, felülvizsgálat, szakorvosi kezelés vagy más célból a lakástól 4 km-nél tovább eső helyre utalja, illetve rendeli.

M. I.

Aktív jogon, passzív jogon segélyezés

A betegségi segélyek a társadalombiztosításban általában csak a biztosítottakat, illetőleg ezek igényjogosult családtagjait illetik meg. Ennek megfelelően a biztosítási esetnek (megbetegedés, keresőképtelenné válás, stb.) már a biztosítás, azaz a munkaviszony ideje alatt kell bekövetkezni. Az ilyen feltétellel adott segélyezés az ú. n. *aktív jogon* (aktív tagságon) alapuló segélyezés.

A törvény azonban bizonyos előfeltételek mellett a segélyekre jogosultságot akkor is megadja, ha a biztosítási eset nem a biztosítás, azaz a munkaviszony tartama alatt, hanem ennek *megszűnése után legkésőbb 21 napon belül következik be*.

Segélyezési előfeltétel ilyen esetben, hogy a biztosított:

a) a munkaviszony megszűnésétől számított 8 napon belül történt megbetegedés esetén a munkaviszony megszűnését megelőző 3 hónapon belül összesen legalább 1 hónapon át,

b) 8 napon túli, de 21 napon belüli megbetegedés esetén pedig a munkaviszony megszűnését megelőző 6 hónapon belül *összesen legalább 2 hónapon át biztosított volt*.

Az ily feltételekkel adott segélyezés az ú. n. *passzív jogon* (passzív tagságon) *alapuló segélyezés*. Passzív jogon ugyanazok a segélyek igényelhetők, mint aktív jogon.

A fentiek szerint megkövetelt egy illetőleg két hónapi biztosításba a táppénzzel segélyezés, terhelességi, gyermekágyi segélyezés, kórházi, gyógyintézeti segélyezés, általában a biztosított betegsége vagy szülése által okozott keresőképtelenség alapján járó segélyezés időtartama nem számítható be.

A bírói gyakorlat értelmében, ha a segélyezésnek bizonyos számú hónapokon át tartott tagság az előfeltétele, az nem naptári hónapokkal, hanem a tagság napokban kiszámított időtartamának 1/30-ad részével határozandó meg.

Az 1942. december 24-től hatályos 7.200/1942. M. E. számú rendelet 14. §-a egyébként az aktív jogon segélyezés tekintetében további kedvezményt is biztosított. Észérint, ha az alapszabályszerű segélyekre vonatkozó igény *legkésőbb a munkaviszony megszűnésének napját követő második napon következik be, az igényjogosultság az alapszabályszerű segélyekre ugyanúgy fennáll, mintha az igény a munkaviszony fennállása alatt következett volna be*.

Ha tehát a megbetegedés a munkaviszony megszűnése után következő 2 nap alatt következik be, passzív jogot igazolni nem kell. Későbbi megbetegedés esetén a 8 vagy 21 napot a munkaviszony utolsó napjától (tehát nem az említett 2 nap után) kell számítani.

Ha a betegségi segélyekre jogosultság csak meghatározott tartamú előzetes tagság igazolásával állapítható meg, az 1927. XXI. t.-c. alapján működő bármely intézetnél szerzett tagság együttesen veendő figyelembe.

M. I.

Munkaadói igazolvány kiállítási kötelezettsége, mulasztások jogkövetkezményei. Térítési díj

A betegségi segélyekre jogosultság alapja a biztosításra kötelezett munkaviszony, függetlenül attól, hogy a munkaadó alkalmazottját az intézetnél bejelentette-e vagy sem.

A biztosítottak intézeti tagságukat rendszerint *munkaadói igazolvánnyal* igazolják. Ha a biztosított saját maga, vagy családtagja után segélyigényt jelent be, de tagságát munkaadói igazolvánnyal igazolni nem tudja (a munkaadó a kiállítást esetleg megtagadta), az intézet küllenenőre útján vizsgálja ki a munkaviszonyt; annak elismerése után - az egyébként való előfeltételek igazolása esetében - a segélyt kiadja, ellenkező esetben az igényt határozatilag elutasítja. E határozat ellen a biztosított a társadalombiztosítási bírósághoz fellebbezhet és tanukkal igazolhatja a munkaviszony fennállását; ha azt a bíróság megállapítja, az intézetet a segélyek folyósítására kötelezi, az intézet pedig ezek költségeivel a bejelentést elmulasztó munkaadót terheli meg.

Az intézet egyébként a segélyigény bejelentésekor ideiglenes orvosi kezelésre szóló igazolványt ad az igénylőnek akkor is, ha a munkaadó a munkaadói igazolvány kiadását megtagadja. Ha azonban az igénylő az elutasító határozat ellen a bírósághoz fellebbezéssel nem él, az intézet a gyógykezelésre szóló igazolványt nem hosszabítja meg.

A munkaadó köteles betegség esetére biztosított alkalmazottja részére - valahányszor az, vagy igényjogosult családtagja a betegségi segélyezést igénybe kívánja venni - a segélyezési jogosultság megállapításához szükséges adatokat tartalmazó munkaadói igazolványt kiadni, a munkaadó az igazolványt kiadni köteles akkor is, ha az alkalmazásból kilépés és az igazolvány kiállítása között 3 hétnél hosszabb idő nem telt el, ez esetben is csak akkor, ha a biztosított a munkaadó tudomása szerint időközben másutt alkalmazásban nem állott, vagy önálló kereső foglalkozást nem üzött.

Ha a vállalat, üzem a székhelye szerint irányadó pénztár illetékességi területén kívül eső (más ker. pénztárhoz tartozó) helységben is dolgoztat (építés, szerelés stb.), a munkások bejelentése az üzem székhelye és a munkahely szerint illetékes bármelyik ker. pénztárnál teljesíthető. Legcélszerűbb azonban a bejelentésnek a munkahely szerint illetékes ker. pénztárnál való eszközzése, azért is, mert a nem szakképzett munkásokat legtöbbször helyben fogadják fel. A munkaadói igazolványt is legcélszerűbb a munkahelyen kiállítani, az illetékes ker. pénztárnál (kirendeltségnél) történő bemutatás céljából. Ha a munkaadói igazolványt mégis a vállalat, üzem székhelyén állították ki, pl. a munkás a munka helyére utazott, szemléltetően fel kell tüntetni, hogy az alkalmazott hol volt bejelentve. Ennek alapján vizsgálja az intézet a bejelentés megtörténtét, állapítja meg a segélyezésre illetékes ker. pénztárt, vagy kér attól megbízást (ha az igényt nem az illetékes ker. pénztárnál terjesztették elő).

A munkaadó minden rovatot pontosan, legjobb tudomása szerint köteles kitölteni.

A munkaadói igazolványt a munkaadó, üzem stb. tulajdonosa, illetőleg erre jogosított alkalmazottja köteles kiállítani, aláírni és cégbélyegzővel is ellátni, ha ilyennel rendelkezik. Cégbélyegzővel ellátott, de alá nem írt munkaadói igazolvány érvénytelen.

Az a munkaadó, aki az igazolványok kiállítására vonatkozó rendelkezésekbe ütköző cselekménnyel (tettel, mulasztással) az intézetnek kárt okoz, a kárt megtéríteni tartozik. A munkaadói igazolvány megtagadását és különösen az azzal elkövetett visszaéléseket a törvény szigorúan bünteti.

A munkaadói igazolványok beszerezhetők az OTI központjában, ker. pénztárainál (kirendeltségeinél), megbízottainál, a m. kir. postahivataloknál, a m. kir. posta részéről esetleg megbízott dohányárudáknál. A „Háztartási alkalmazott munkaadói igazolvány „úrlap ért (zöld színű) 20 fillér térítési díj fizetendő, amelyet a segélyezést igénylő visel.

Az OTI-nál biztosított egyéb munkások az „Általános munkaadói igazolvány „úrlapot (fehér színű) térítési díj fizetése nélkül kapják, azonban a postahivataloknál és dohányárudákban beszerzett munkaadói igazolványokért darabonként 2 fillért kell fizetni.

A betegségi biztosítás szempontjából a MABI-hoz tartozó biztosított magánalkalmazottak térítési díj nélkül kapnak munkaadói igazolványt a MABI központjában és a gyógyszerárakban.

M. I.

Elkésetten kijelentett alkalmazottak után törölhető-e a járulék?

A munkából kilépett alkalmazottat a törvény rendelkezése szerint a *kilépéstől számított 8 nap alatt annál a biztosító intézetnél kell kijelenteni, ahol a bejelentése megtörtént*. Ha a munkaviszony megszüntével nem történik meg kellő időben a kijelentés, a biztosító intézet addig a napig felszámítja a járulékot, ameddig a kilépés tényéről más úton nem szerez tudomást.

Van azonban módja annak, hogy egyes felelőkeny vagy könnyelműbb munkaadók az anyagi felelősség alól szabadulhassanak.

A munkaviszony megszűnését ugyanis az intézet nemcsak a munkaadói kijelentésből, hanem más módon is megállapíthatja. Az előző munkaviszony megszűnését a biztosító intézet a 185.180/1932. B. M. számú rendelet 2. §-a szerint abban az esetben is megállapíthatja, ha az alkalmazottnak újbóli munkabábelépését más munkaadó az intézethez bejelenti, feltéve, hogy az utóbbi munkaadóra vonatkozó adatokat a bejelentést elmulasztó munkaadó a biztosító intézet tudomására hozza.

Előfordult sok esetben, hogy pl. az OTI-nél bejelentett munkást kilépésekor munkaadója elmulasztotta kijelenteni, később pedig az intézet tudomására hozta, hogy ezt a volt alkalmazottját más munkaadó később a MABI-hez bejelentette. Kérdés, hogy az említett rendelet figyelembevételével törölhető-e a késedelmesen kijelentő munkaadó terhéről a kilépés utáni időre felszámított járulék?

A fentemlített rendelet helyes értelmezéséből az következik, hogy az OTI más munkaadó bejelentésének alapján a kijelentést elmulasztó munkaadónál fennálló munkaviszony megszűnését csak akkor állapíthatja meg, ha az alkalmazottat az új munkaadó is *annál az intézetnél jelenti be, amelynél a mulasztó annak idején bejelentette.*

Miután a munkaadó részéről kijelenteni elmulasztott munkást az új munkaadó nem az OTI-nél, hanem a MABI-nél jelentette be, a kijelentetlen munkás MABI tagsága érhető okokból nem juthatott az OTI tudomására. Ilyen körülmények között a kijelentést elmulasztó munkaadó terhéről a kilépés tudomásulvétele napjáig kirótt járulékok nem törölhetők, hanem azokat a munkaadó megfizetni köteles.

Sokszor előfordul olyan eset is, hogy az alkalmazott *katonai szolgálatra* vonul be és a munkaadója abban a hiszemben, hogy erről a tényről a biztosító intézetnek hivatalból is tudomása lehet, a munkaviszonyt hivatalból megszüntnek tekinti és alkalmazottját nem jelenti ki.

Igaz ugyan, hogy a katonai szolgálat azonos értelmű a munkaviszony megszüntével, de ezt a változást a munkaadónak a törvény rendelkezése értelmében a *bevonulástól számított 8 nap alatt a biztosító intézethez be kell jelentenie.* Ha ezt elmulasztja, a járulékokat addig a napig köteles megfizetni, ameddig a biztosító intézet a munkaviszony megszűnéséről más módon nem szerez tudomást, mert a katonai szolgálatra történő behívásokról a biztosító intézeteknek hivatalból nincs tudomása.

R. M.

Vendéglátó üzemek tulajdonosainak fővállalkozói felelőssége

A vendéglátó üzemek tulajdonosai a tapasztalat szerint még mindig nagyon tájékozatlanok abban a tekintetben, hogy ők a társadalombiztosító intézetekkel nemcsak a saját alkalmazottaik biztosítása folytán állanak jogi kapcsolatban.

Az 1927: XXI. t.-c. 26. és az 1928: XL. t.-c. 27. §-ának értelmében ugyanis egyetemlegesen felelős az alvállalkozóval együtt a fővállalkozó is az alvállalkozót terhelő járulékokért, pótljárulékokért és késedelmi pótlékokért. Az 1935 június 28. óta hatályos 6500/1935. M. E. számú rendelet 14. és 43. §-ai értelmében pedig a betegségi és öregségi stb. biztosítási járulékokért, pótljárulékokért és késedelmi pótlékokért való felelősség szempontjából a vendéglő, kávéház, színház, mulató és más hasonló üzem tulajdonosát az üzemében működő zenekar, vagy más szórakoztató együttes (énekkar) tagjainak munkaadójával szemben fővállalkozónak, a munkaadót pedig alvállalkozónak kell tekinteni.

Ezek szerint tehát ha pl. egy kávéházban működő zenekar munkaadója társadalombiztosítási hátralékkal tartja fenn vállalatát, ezért a kávéház tulajdonosa, mint fővállalkozó egyetemleges felelősséggel tartozik. A vendéglátó üzemek tulajdonosai tehát saját érdekükben cselekednek, ha az üzemükben működő szórakoztató vállalkozók társadalombiztosítási hátralékait számontartják és időközönként a szóbanlévő alvállalkozókat tartozásuk rendezésére kényszerítik.

R. M.

Ruhatárak üzemutódlása

A legtöbb kávéházban, vendéglőben a vendégek számára ősztől tavaszig külön ruhatár is rendelkezésre áll, amelynek kezelését a vendéglátó üzem tulajdonosa rendszerint bérlőnek adja ki. A ruhatári üzem természetesen szünetel a nyár folyamán. Kérdés, ha az új idény kezdetekor, ősszel más vállalkozó veszi át a ruhatár bérletét, az új bérlő, mint üzemutód, felel-e elődje társadalombiztosítási hátralékáért? A fennálló joggyakorlat szerint, ha a ruhatár berendezését és felszerelését stb.-t illetően a korábbi üzemmel lényegileg azonos jellegű, az üzemutódlás és így az új bérlőnek elődje terhén fennálló társadalombiztosítási tartozásaiért való egyetemleges felelőssége bekövetkezett, mert időszakos üzem szokásos szünetelése által az üzem azonossága nem szűnik meg.

R. M.

Szerkesztésért és kiadásért felelős: Erődi-Harrach Béla dr.

435396. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

E SZÁMBAN MEGJELENT CIKKEK SZERZŐI:

TÓTH BÉLA dr., a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal delegált
tisztviselője * VIGH GYÓZŐ dr., OTI aligazgató * VIZY
ANDRÁS dr., az Országos Szociálpolitikai Intézet belső
munkatársa * SZÁSZ ANNA MÁRIA, az Országos Szociál-
politikai Intézet könyvtárosa, * MÁTHÉ ISTVÁN dr.,
OTI titkár * RADOMSZKY MIHÁLY dr., OTI titkár *
KÖNYVES TÓTH KÁLMÁN dr., székesfővárosi könyv-
táros, okl. közgazda

S Z O C I Á L I S S Z E M L E

AZ ORSZÁGOS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET FOLYÓIRATA

SZERKESZTI
ERŐDI-HARRACH BÉLA

*

KIADJA: AZ ORSZÁGOS SZOCIÁLPOLITIKAI INTÉZET

MEGJELENIK ÉVEN KINT T Í Z S Z E R

*

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Telefon: 339-753
BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-U. 7 Postatakarékpénztári csekk számla sz.: 23.932

*

*Az előfizetés díja egy évre 12 - P. Jogi személyeknek, iskoláknak, könyvtáraknak, intézményeknek,
közhatalomnak 30' - P. Munkásoknak 4' - P. Egyes szám ára 2.50 P.*

*

Szerkesztőségi órák: hétfőn d.e. 10-12-ig.
Kéziratokat nem adunk vissza.

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI BIBLIOGRÁFIA

AZ 1942 ÉVBEN MAGYARORSZÁGON KIADOTT
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KÖNYVEK JEGYZÉKE

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:
KÖNYVES TÓTH KÁLMÁN dr.
szföv. könyvtáros, oki. közgazda

3 TÁRSADALOMTUDOMÁNY

(Az egyes osztály- és csoportcímek előtt lévő számok a tizedes osztályozási rendszer szakszámait jelzik.)

30 SZOCIOLÓGIA

- Horváth* Barna: *Népszerű szociológia*. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942.] 35 l. (Munkásakadémia Kvtára. Előadásorozat, 19.)
- Könyves Tóth* Kálmán: Társadalomtudományi bibliográfia. Az 1941. évben Magyarországon kiadott társadalomtud. könyvek jegyzéke. Összeáll.-. Bp.: Athenaeum 1942. XVI l. (A „Szociális Szemle” 1942 jan.-mára, III. évf. 1-3. sz. melléklete).
- Wesselényi* Miklós: *Keresztmetszet*. (Gondolatok-tanulmányok.) Bp.: Gergely kiad. [1942]. 199, [1] l.
- 301.3 CIVILIZÁCIÓ. KULTÚRA
- Hóman* Bálint: *Magyar sors, magyar hivatás. Múlt és jövő*. Bp.: Athenaeum 1942. [4], 308 l.
- Márai* Sándor: *Röpirat a nemzetnevelés ügyében*. Bp.: Révai 1942. 112 l.
- Neergaard*, K[jurt] v.: A XX. század feladata. (Die Aufgabe d. 20. Jh.) A modern fizikai világkép jelentősége korunk szellemi helyzetében és hatása a kultúra jövődjének fejlődésére. Ford. M. *Zemplén* Jolán. Bev. *Huzella* Tivadar. Bp.: Antiqua [1942]. 240 l. Bibliográfia: 238-240. l.
- Orbók* Attila: *Így beszélj hazádról. Témák, adatok, feljegyzések és társalgási ötletek gyűjteménye, jó magyaroknak – a magyarokról*. Bp.: Singer és Wolfher [1942]. [6], 128 l.
- 301.5 KULTÚRÁK KÖLCSÖNHATÁSA
- Fehér* Géza és *Göllner* Aladár: *Magyarok és bolgárok*. Bp.: Officina 1942. 47, [1] l. 12 t. (Officina Képes Könyvek, 43.)
- Gábrriel* Asztrik: *Várdai Balázs a humanista Párizsban*. Bp.: Szerző 1942. 25, [1] l. 1 t. (Az „Archivum Philologicum” T. f.-ből.)
- Gál* István: *Magyarország és a Balkán. A magyar tudomány feladatai Délkelet-Európában*. Szerk. -. Bp.: A magyar külügyi társ. Balkán bizotts. 1942. 112 l. (Balkán-könyvt., 1. A „Láthatár”, -ből.)
- Helle* Ferenc: *A magyar-német művelődési kapcsolatok története*. Bp.: Egyet. ny. 1942. 213, [3] l.
- Nyáry* Pál báró: *A krakói egyetem és magyar diákjai a XIV-XVI. században. Művelődéstört., tanúim*. Bp.: Szerző 1942. 30, [2] l. Bibliográfia: [31.] l.
- Pusztai-Popovits* József: *Román kultúr élet a magyar Erdélyben*. Pécs: Pécsi irod. és Könyvny. rt. 1942. 76, [2] l. (Pécsi M. kir. Erzsébet Tud. Egyet. Kisebbs. Int. kiadv. 15.) Bibliográfia: 63-73. l.
- Scurla* Herbert: *A német tudomány külföldi kapcsolatai*. Bp.: Magyar Külügyi Társ. kiad. 1942. 27 l. (Külügyi Kvtár, 7.)
- Steuer* György: *Magyar-szerb barátságról*. Bp.: Szerző 1942. 14 l.
- Szekfü* Gyula: *A magyarság és a szlávok*. Szerk.: -. Írta: *Divéky* Adorján, *Fügedi* Erik, *Gogolák* Lajos [stb.]. Bp.: Franklin 1942. 278, [1] l. 5 t. Bibliográfia: 275-278. l.
- 301.8 KULTÚRPOLITIKAI MOZGALMAK
- fiekler* Antal: *Magyar kultúrpolitika 1919-1939*. Bp.: Hekler A. tanítv. 1942. 62, [2] l.
- 302 TÁRSADALMI TAGOZÓDÁS
- Bessenyei* György: *A társaságnak eredete és országlása*. Készítette: -. Pusztai Kovácsiban MDCCCII-dik esztendőben. [Kiadta a *szatmárnémeti ref. gimnázium ifjúsága*. Tanítványaival sajtó alá rendezte *Nagy* Béla tanár.] [Bp.:] Egyetemi ny. [1942.] (Magyar Irodalmi Ritkaságok. Szerk.: *Vajthó* László. LIX. sz.)
- 302.01 A TÁRSADALMI FUNKCIÓK DIFFERENCIÁLÓDÁSA. RENDEK
- Lakatos* Ernő: *A magyar politikai vezetőréteg 1848-1918. Társadalomtört. tanulm.* Bp.: „Élet” ny. 1942. 100 l. Bibliográfia: 97-98. l.
- Szentmiklósy* Lajos: *A feudalizmus kialakulása Magyarországon*. Debrecen: „Codex” 1942. 68 l.
- 302.2 VÁROS- ÉS FALUSZOCIOLÓGIA
- Erdei* Ferenc: *Die Ungarische Stadt*. Bp.: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. 65, [1] l. (Ungarische Hefte, 2.)
- Fodor* Ferenc: *Az elnemsodort falu*. Bp.: Athenaeum 1942. 260 l. 3 t. Bibliográfia: 251-257. l.
- Lakatos* Vince: *Árva népem*. Bp.: Stádium [1942]. 224, [2] l.
- Muharay* Elemér: *Hagyományunk, műveltségünk, életünk*. Bp.: KALOT kiad. [1942.] 80 l. (Magyar műveltség. Hagymánysorozat, 1.)
- 302.5 CSALÁD. NEMI ÉLET
- Bíró* Béla: *A házasságelötti orvosi vizsgálat*. Bp.: Szföv. házi. 1942. 8 l. („Any- és Gyermekevédelem”, -ből.)
- Dán* György: *Ö meg én. Leányoknak, asszonyoknak*. Bp.: Szt. István Társ. 1942. 161 l.
- Karácsony* Sándor: *Kit vegyek el?* Bp.: Exodus [1942.] 16 l.

Molnár Dezső, marcsamagyi: Nemzetnevelés, i. Mi a nemzetiszocializmus. 2. A gyermeknevelés. 3. „Otthonvédelem”. 4. Családvédelem. Bp.: „Jövő”-ny. 1942. 80 1.

Ortega y Gasset, Jósé: A szerelemről. Németből [Helene Weil után] ford. *Szentkuty* Pál. Bp.: Sylvester ny. 1942. 232 1. (Bibliotheca.)

Rachmanova, Alja: A család halála. (Egy orosz nő emlékirata) [1941.] 2. kiad. Cz. *Tamáty* György ford. Bp.: Centrum 1942. 55, [1] 1.

Tozver Vilmos: Kit vegyek el feleségül? 2. jav. kiad. Bp.: Korda 1943. [1942.] 164 1.

Witzmann Gyula: Néperővédelem. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 82 1. (Aktuális kérdések irodalma, 55. Nemzetpolitikai kérdések, V. A Fővárosi Könyvtár Évkönyve XI. kötetéből.)

303.2 FAJSZOCIOLOGIA. FAJEREDET

Baktay Ervin: Háromszéktől a Himalájáig. *Körösi Csorna* Sándor életútja. Halálának századik évfordulójára írta -. Bp.: Vörösvári 1942. 299, [5] 1. 16 t.

Bendefy László: A magyarság kaukázusi őshazája. Gyereyán országában. Bp.: Cserépfalvi 1942. 509, [3] 1. [I], XL t.

Blaskovich Lajos: őshaza és *Körösi Csorna Sándor* célja. *Körösi Csorna Sándor* halálának 100. évfordulóján. Bp.: Stádium 1942. 230 1. 8 t.

Bibliográfia: 223-228. 1.

Bosnyák Zoltán: A magyar faj védelem úttörői. Bp.: Stádium [1942]. 290 1. 10 t.

Gáldi [László] Ladislaus és [László] Ladislaus *Makkai*: Geschichte der Rumänen. Hg. v. -. Vorw. v. [Imre] Emerich *Lukinich*. Bp.: Sárkány-ny. 1942. VII., 488, [2] 1. 22 t. (Ostmitteleuropäische Bibliothek, 36.)

Gállus Sándor: Közösség és fajta. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. [1942.] 26 1. (Munkásakadémia Kvtára. Előadássorozat, 8.)

Kádár Zoltán: A magyarság eredete. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 14 1. (Munkásakadémia Kvtára. Előadássorozat, 13.)

Kincs Elek és *Nagy* Ferenc: Új magyar nevelés. Bp.: MEFHOSz kiad. 1942. 269 1.

Körösi Csorna Sándor emlékkiállítás az Egyetemi Könyvtárban 1942. Szerk.: *Felvinczi Takáts* Zoltán. Kolozsvár: Magyar kir. F. J. Tudom. Egyet. Erdélyi Magyar. Közművelőd. Egylet kiad. 1942. 471.

Nemeskéri János: A faji kérdés. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942.] 36 1. (Munkásakadémia Kvtára. Előadássorozat, 7.)

Sassi Nagy Lajos: A turánizmus mint nemzeti, faji és világeszme. 2. Kiad. Bp.: Pátia-ny. 1942. 48 1.

Szekfü Gyula: A magyarság és a szlávok. Szerk. -. Irta: *Divéky* Adorján, *Fügedi* Erik, *Gogolak* Lajos [stb.] Bp.: Franklin 1942. 278, [1] 1. 5 t.

Bibliográfia: 275-278. 1.

Wrede, Franz Ottó: Amerika az olvasztótégely. Bp.: Stádium [1942.] 147, [1] 1. 2 t.

Bibliográfia: [147.] 1.

303.31 ZSIDÓKÉRDÉS

Bosnyák Zoltán: A magyar faj védelem úttörői. Bp.: Stádium [1942]. 290 1. 10 t.

Endre László, vitéz: „A zsidókról”. A berni per tanulmányai. Előszót írta *Méhely* Lajos. Bp.: Stádium [1942]. 106 1.

Groszmann Frigyes és *Vári* Rezső: Megengedett és színtelen iparüzés. Érdekeltség és munkavállalás a zsidótörvény korlátai között. Bp.: Szerzők 1942. 176 1.

Kosa Miklós: Hova? Mivel? Hogyan? 1. -. k. Bp. • Saját kiad. 1942. -. 1. k. A zsidóvagyon és a zsidókitelepítés Magyarországon. 68 1.

Marton Ernő, *Kaszner* Rezső, *Róth* Siegfried és *Junger* József: Az emancipáció múltja és jövője. Kolozsvár: András-ny. 1942. 109 1. (Fraternitas kis kvei, 2. sor., 4-5-)

Nagy Béla, ifj.: A zsidótörvény egyes kérdéseinek bírói gyakorlata, összeáll. -. Bp.: Feldmann 1942. 94 1.

Nyékhegyi István: A társadalom és a zsidóság. Bp. r Budai-Bernwallner-ny. 1942. 127 1.

Luzsénszky Alfonz: A zsidó nép bűnei. Tört. tanulm. 2. kiad. Bp.: Jövő-ny. szövekt. [1942.] 96 1.

Luzsénszky Alfonz: A Talmud magyarul. Ford. és kiadja -. 2. kiad. Bp.: Jövő-ny. szövekt. 1942. 190 1.

Pongrácz Jenő: A zsidótörvény (1939: IV. t.-c.) és végrehajt. rendeletei, összeáll., jegyzetekkel és a m. kir. Közigazg. Biróság joggyakorlatával ell. -. Bp.: Törvény 1942. 126 1.

Rosenberg, Alfréd: Zsidókérdés világprobléma. (Die Judenfrage als Weltproblem.) Előszót írta *Fiala* Ferenc. Bp.: Centrum 1942. 16 1.

Szabados Mihály: Magyarok hazatelepítése, zsidók kivándoroltatása. Bev.: *Makay* Dezső. Bp.: Egyes. Ker. Nemzeti Liga 1942. 70 1.

A *Zsidók* mező- és erdőgazdasági ingatlanairól szóló 1920: XV. t.-c. és végrehajtási rendeletei. Bp.: Neuwald-ny. 1942. 84, [1] 1.

303.4 EUGENIKA. FAJNEMESÍTÉS

Csiky János, vitéz: A fíjvédelmi törvény és végrehajtási rendeletei, összeáll. és magyarázatokkal ell. -. Bp.: Grill 1942. V, 142 1.

Gerő Ernő: Fajvédelmi házasságkötés és házasságbontás. Új házassági tilalmak és bontóokok. Bp.: Szerző [1942.] 16 1.

Magyarország. Törvények, rendeletek. A házassági törvény kiegészítéséről és a fajvédelemről szóló 1941. évi XV. t.-c. és végrehajtási rendeletei. Bp.: Neuwald-ny. 1942. 71 1.

Szabó Zoltán: A fajbiológia alapvonásai. Előadás. Bp.: Magy. kir. áll. ny. 1942. 8 1.

Szabó Zoltán: Az öröklődés társadalmi vonatkozásai. Bp.: Szerző 1942. 4, [1] 1. (A „Szociális Szemle”, -bői.)

Witzmann Gyula: Néperővédelem. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 82 1. (Aktuális kérdések irodalma, 55. Nemzetpolitikai kérdések, V. A Fővárosi Könyvtár Évkönyve XI. kötetéből.)

303.5 NAGY EMBER. LÁNGÉSZ. VEZETŐ

Barabás Tibor: Az európai szellem magyar úttörői. Történelmi arcképek. 1. Petőfi, Széchenyi, Kossuth, Tánicsics, Madách, Grünwald, Péterfy, Gyulai. 2. Martinovics, Bacsányi, Kölcey, Böllni Farkas, Bajza. Bp.: Szoc. dem. párt. kiad. 1942. 95 1.

Horváth Barna: A génusz pere. *Sokrates – Johanna*. Kolozsvár: Szerző 1942. 226, [2] 1. (Univers. Francisco-Josephina Kolozsvár. Acta juridico-politica, 3.)

Lakatos Ernő: A magyar politikai vezetőréteg 1848-1918. Társadalomtört. tanulm. Bp.: „Elet”-ny. 1942. 100 1.

Bibliográfia: 97-98. 1.

Radisics Elemér: Magyar lélek-magyar munka. Szerk. -. Bp.: Athenaeum 1943. 194 1. 22 t.

Somogyi József: Magyarország tehetségterképe. Bp.: Stephaneum-ny. 1942. 20 1. 1 t. (A „Társadalomtudomány”, -ból.)

305 A TÁRSADALOM TERMÉSZETI TÉNYEZŐI

Dolgos J.: Korszerű magyar gondolatok. Szerk. -. Rajzok: Magyafász I. Pécs: Dunántúl pécsi egyet, ny. 1942. 159 1.

Kádár Zoltán: Táj és kultúra. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942]. 19 1. (Munkásakadémia Kvtára. Előadássorozat. 5.)

305.3 ANTROPOGEOGRÁFIA. EMBERFÖLDRAJZ

Gróf Imre és *Niklai* Péter: *Magyarország* tájegységei Bp.: Magyar szociográf. int. [1942.] 16 1. 1 t. (Szociográf. értekezések tára, 2.)

305.5 GEOPOLITIKA

- Kalmár Gusztáv*: Magyar geopolitika. Bp.: Stádium [1942]. 191 1.
Bibliográfia: 190. 1.
- Péthy Kálmán*: Érik a győzelem. Bp.: Centrum 1942. 125, [2] 1. 3 t.
- 306 A TÁRSADALOM GAZDASÁGI ALAPJAI
- Botos Vince*: A dialektikus és történelmi materializmus alapjai. Bp.: [Márkus-ny.] 1942. 48 1.
- 307 A TÁRSADALOM LELKI TÉNYEZŐI. NÉP-
LÉLEKTAN

- Almásy József*: A tizparancsolat a közéletben. Bp.: Arkádia-kiadó 1942. 199, [2] 1.
- Boda István*: A „magyar” jelleg forrásai. Kassa: „Wiko”-ny. [1942.], 11 1. („Új élet felé” 18. Az „Új Magyar Múzeum”-ból.)
- Boda István*: Magyar hibák. Kassa: „Wiko”-ny. [194?]. 13 1. („Új élet felé”, 13. Az „Új Magyar Múzeum” 1. számából.)
- Boda István*: A magyar személyiség főjegyei. Bp.: „Stádium” 1942. 15 1. („Új élet felé”, 12. A Protesztáns Szemle aug.-i sz.-ából.)
- Dékány István*: A magyarság lelki arca. Magyar nép-
lélektani rajzok. Bp.: Athenaeum 1942. 276 1.
- Európaiak Amerikáról*. Irta Tempetői. Bp.: Aurora 1942. 62, [1] 1. (Aurora-könyvek.)
- Karácsony Sándor*: A magyar lélek. 2. kiad. Bp.: Exodus 1942. 24 1.
- Karácsony Sándor*: A másik ember felé. Az Exodus munkaközösség dolgozatai. Szerk. -. Debrecen: Exodus kiad. 1942. 122 1.
- Kenyeres László*: A francia társadalom és az irodalmi élet a XVIII. század elején. (1710-1725.) Bp.: Egyetem-ny. 1942. 64 1.
- Kincs Elek és Nagy Ferenc*: Új magyar nevelés. Bp.: MEFHOSz kiad. 1942. 269 1.
- Krisztics Sándor*: A jog mint társadalmi irányeszmé. Pécs: Szerző 1942. 15 1. (Pannónia könyvt., 53., „Pannónia” 7. köt.-ből.) •
- Krisztics Sándor*: Nép, nemzet, állam viszonya korunkban. Bp.: Magy. Szociográfiai Int. kiadv. [1942.] 28 1. (Szociográfiai Ertekezések tára, 3.)
- Lükő Gábor*: A magyar lélek formái. Bp.: Exodus 1942. 340 1. XL, [4] t.
- Magyar könyv*. 2. k. Szerk.: *Kállay László Tarján és Mészáros Károly Béla*. Bp.: Hollóssy-ny. 1942. 100, [2] 1.
- Paikert Géza*: Ahogyan egy magyar a magyart látja. Előadás. Bp.: Szerző 1942. 18 1. (A Magyar-német Társaság kiadv., 13.)
- Zemplényi István*: Irodalom és társadalom. Bp.: „Unitas” 1942. 46, [2] 1.

307.1 KÖZVÉLEMÉNY. PROPAGANDA

- Allard, Paul*: Hazugságháború. A francia összeomlás okai egy francia újságíró szemüvegén át. (Guerre de mensonge.) Ford. *Balogh Barna*. Bp.: Stádium [1942.] 190 1.
- Illéssy Péter*: Magyar művészet és a közösség. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 37 1. 2 t. (Munkásakadémia kvtára. Előadásorozat, 10.)
- Hegedűs László*: Munka a közért. Gyakorlati útmutató társadalmi vezetők részére. Újvidék: Délvidéki Magy. Közműv. Egyes. Szövevs. [1942.] 206 1.
- Salamon Aurél*, alapi: A propaganda és a szövetkezetek. Bp.: Szalay-ny. 1942. 110, [2] 1.

308 TÁRSADALMI LEÍRÁS. SZOCIOGRÁFIA

- Bonczos Miklós, vitéz*: A táj- és népkutatás szerepe a szociálpolitikában. Bp.: Afiamtud. Int. Táj- és Népkutató Oszt. [1942.] 19 1. (Magy. táj- és népism. kvtára, 7.)

- Böök, Fredrik*: A gazdag és a szegény Svédország. Ford. *Halász Gyula*. Bp.: Athenaeum [194?]. 223, [5] 1. 18 t. (Ismeretlen világok.)
- Czizmadia Andor*: Vázlat *Kolozsvár* társadalmáról. Bp.: Szent Erzsébet-ny. 1942. 24 1. (A „Nép- és Család-
védeleméből.)
- Erdei Ferenc*: Magyar tanyák. Bp.: Athenaeum 1942. 260 1.
- Faraghó Gábor, vitéz*: Szovjet-Oroszország. (U. R. S. S.) Bp.: Stádium [1942.] 448 1.
- Fodor Ferenc*: Az elnemsodort falu. Bp.: Athenaeum 1942. 260 1. 3 t.
Bibliográfia: 251-257. 1.
- Fodor Ferenc*: A *jászság* életrajza. Bp.: Szent István Társ. kiad. 1942. 504 1. XXXII t., 7 térk.
Bibliográfia: 476-500. 1.
- Illyés Gyula*: Puszták népe. 3. kiad. Bp.: Nyugat 1942. 304 1.
- Izsáky Margit*: Isten fekete báránycái. Riportok a nagyváros árnyékából. Bp.: Kalász-ny. 1942. 221 1.
- Kertész János*: Széchenyi faluja *Nagycekn*. Függelék: Gróf *Széchenyi* István születésének 150. évfordulója alkalmából megjelent tanulmányok könyvszerkezete. Bp.: Vármegyei Szociográfiai kiadóhiv. 1941. [1942.] 24 1.
- Kodolányi János*: A csend országa. *Finnországi* élmények. - *Alföldi* Alajos. Mennyit ér a magyar nemzeti vagyon. Bp.: Stádium [1942]. 126 1. (Nemzeti kvár, 83-84.)
- Kosa János*: Magyar társadalomkutatás. Bp.: Athenaeum 1942. 7 1. (A „Magyar Szemle” máj. számából.)
- Kostya Sándor*: *Ukrajna*. Kalocsa: Árpád Rt. kiad. 1942. 159 1. 21 t.
Bibliográfia: 152. 1.
- Kovrig Béla*: Embersors a szovjet életben. Bp.: Athenaeum-ny. [1942.] 124 1.
- Ladócsy Károly*: *Kaposvár* földrajza. Bp.: [Otthon-ny.] 1942. 90, [2] 1. 4 t.
Kulturális élet. Társadalom. Városlélek: 83-88. 1.
- Mády Zoltán*: Tanulmányok egy *sárközi* falu társadalmáról, összeállította -. Irta: *Kovács Erzsébet*, *Kovács Ágnes*, *Zentai Etelka* [stb.]. Bp.: Allamtudom. Int. Táj- és Népkutató oszt. kiad. 1942. 70, [1] 1. (A magyar táj- és népismeret könyvt. 5.)
- Mokkai János*: Urabátyám országa. Középosztályunk illemrendszerének és társadalmi viselkedésének szociográfiaja. Bp.: Singer és Wolfner 1942. 239 1.
- Niedermann Imre*: *Nógrádi* élet a régi világban. Bp.: Alt.-ny. 1942. 48 1.
- Oroszhegyi Jóna*: Román élet. A mai *oláhöld* és népe természeti, történelmi, közéleti, vallási, erkölcsi, forgalmi, szokási és társadalmi viszonyainak rajza. Sajtó alá rend. *Bíró Sándor*. Kolozsvár: Minerva 1942. 158 1. (Erdélyi Ritkaságok, 5.)
- Rachmanova Alja*: Paradicsom vagy pokol? Ford.: *Cz. Tamásy György*. Bp.: Centrum 1942. 64 1.
- Sinka István*: Fekete bojtar vallomásai, [önéletrajz.] Bp.: Magyar Élet kiad. [1942]. 251 1.
- Szabó István*: A magyarság életrajza. Bp.: Franklin [1942.] 276 1. (Magyar Történelmi Társulat kvei, 8.)
- Szalabasev Hja Ivanov*: Most jöttem a *szovjetpokolból*. Ford. *P. Tarczay Gizella*. Bp.: Centrum [1942]. 140 1.
- Tóth István*: Délvidéki *szerbek* élete és szokásai. Pécs: Magy. Szociográfiai Int. 1942. 17 1. (Szociográfiai értek.-tára, 6.)
- Zsoldos Géza*: Ez *Amerika*. Bp.: [Faragó-ny.] 1942. 247 1.

309 TÁRSADALOMTÖRTÉNET. KULTÚR- TÖRTÉNET

- Erdélyi László*: Magyarország törvényei Szent István-tól Mohácsig. Művelődéstört. összehasonlító fejezetekbe írta -. Bp.: Eggénberger 1942. 628 1.
- Polgár Vilmos*: Magyarország és a magyarok a XVII. századi olasz közvéleményben. Bp.: Sárkány-ny. 60 1. (Pannonhalmi füzetek. A Pannonhalmi Főapáts. Szt. Gellért Főisk. halig. doktori ért., 31.)

- Radisics* Elemér: Magyar lélek – magyar munka. Szerk. - Bp.: Athenaeum 1943. 194 1. 22 t.
- Ráth-Végh* István: Új butaságok az emberiség kultúr-történetéből. *Erasmusnak* a Balgaság dicsérete című könyvéhez. 3. kiad. Bp.: Cserépfalvi [1942.], 227 1.
- Ráth-Végh* István: Vége az emberi butaságnak. 2. kiad. Bp.: Cserépfalvi 1942. 243 1.
- Scherer* Ferenc: Békés vármegye társadalmá 1695-1848. Gyula: Városi Múzeum kiad. 1941. [1942.] 47 1. (Gyulai dolgozatok, 3.)
- Soós* László: Tengerek kalandorai. Bp.: Athenaeum [1942.]. 216 1.
Bibliográfia: 216. 1.
- Szabó* Margit: G. G. v. *Bretschneider* budai tartózkodása 1782-84. Fejezet a magyar felvilágosodás történetéből. Bp.: Danubia 1943. [1942.] 85 1. (Minerva kvár, 146.)
- Szegfű* Gyula: A magyarság és a szlávok. Szerk. - Írta: *Divéky* Adorján, *Fügedi* Erik, *Gogó* Lajos ... Bp.: Franklin 1942. 278, (1) 1. 5 t.
Bibliográfia: 275-278. 1.
- Szende* Zoltán: A bolgár kultúra hajdan és ma. Fejezet a Balkán művelődéstörténetéhez. Bp.: „Láthatár” kiad. 1942. 18 1. (A „Láthatár” 1942 aug. számából.)
- Szentmiklós* Lajos: A feudalizmus kialakulása Magyarországon. Debrecen: „Codex” 1942. 68 1.
- Tóth* László: Erdélyi biedermeier. Szeged: A Kolozsvári F. J. Tud. Egyet. összehasonlító Irod.-tört. Int. kiad. 1942. 19 1. (Széphalom-könyvt. 33.)
- Vajk* Lajos: *Hormayr* és *Böttiger*. Levelek a bécsi szellemi élet történetéhez. Bp.: Danubia 1942. 145 1. (Minerva kvár, 148.)
- Valló* István: *Győri* képeskönyv. Bp.: Officina ny. 1942. 46, [1] 1. 16 t. (Officina képeskönyvek, 39.)
- Antal* Lajos: A magyar népesedés kérdései. Bp.: Epol 1942. 80 1. (Magy. Nemzetbiológiai Int. könyvei, 10. sz.)
- Csizmadia* Andor: Vázlat Kolozsvár társadalmáról. Bp.: Szent Erzsébet ny. 1942. 24 1. („Nép- és Család- védelem”-ből.)
- Gordon* Celta: Bevándorlás és helybenlakás. Bp.: Szföv. háziny. [1942.], 14 1. (A „Városi Szemlé”-ből.)
- Hoffer* József: A székesfőváros népmozgalmának fejlődése az első világháború óta. Bp.: Szföv. háziny., 1942. 7, [1] 1. (Az „Anyá- és gyermekvédelem”-ből.)
- Magyar Kir. Közp. Statisztikai Hivatal*. Az 1930. évi népszámlálás. VI. rész. Végeredmények összefoglalása, továbbá az 1935., 1938. és 1939. évi népösszeírások végeredményei. Szerk. és kiad. - Bp.: Stephaneum ny. 1941. [1942.] VIII, 21*, 262 1. 1 t.
- Szántó* Emil: A természetes szaporodás alakulása Budapesten. Bp.: Szföv. háziny. [1942.]. 24 1. (A „Városi Szemlé”-ből.)
- Szél* Tivadar: A budapesti törvénytelen születések. Bp.: Szföv. háziny. [1942.]. 22 1. (A „Városi Szemlé”-ből.)
- Witzmann* Gyula: Néperő védelem. Bp.: Szföv. háziny. 1942. 82 1. (A Fővárosi Könyvtár Évkönyve XI. k.-ből. Aktuális kérdések irodalma, 55. Nemzetpolitikai kérdések, V.)

312.9 TELEPÜLÉSFÖLDRAJZ

- Erdei* Ferenc: Die Ungarische Stadt. Bp.: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. 65, [1] 1. (Ungarische Hefte, 2.)
- Fodor* Ferenc: Az elnemsodort falu. Bp.: Athenaeum 1942. 260 1. 3 t.
Bibliográfia: 251-257.1.
- Gróf* Imre és *Niklai* Péter: Magyarország tájegységei, Bp.: Magyar Szociográfiai Int. [194?]. 161. 11. (Szociográfiai értekezések téra, 2.)
- Pethes* László kecskeméti: A Szarmát-Alföld történelme és néprajza. Szovjet-Oroszország feldarabolása. Nagyvárad: Grafika ny. [194?]. 20 1.
- Prinz* Gyula Gusztáv: A főváros közlekedésének hatása a településre Buda délnyugati részén. A Kelenföld és környéke településföldrajza. Bp.: Sylveszter ny. 1942 23 1.
- Siculus*: A moldvai magyarok östelepülése, története és mai helyzete. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1942. 1841. (A pécsi m. kir. Erzsébet Tud. Egyet. Kisebbségi Int. kiadv., 15.)
Bibliográfia: 183-184. 1.

31 STATISZTIKA

- Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala*, Budapest székesfőváros statisztikai évkönyve. XXIX. évf. 1941. Szerk.: *Illyefalvy* Lajos. – Statistisches Jahrbuch der Haupt- und Residenzstadt Budapest. XXIX. Jahrgang. Bp.: [Szföv. háziny.] 1941. [1942.] XIV, 814 1. 1 t.
- Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala*: Budapest székesfőváros statisztikai évkönyve. XXX. évfolyam. 1942. Szerk.: *Illyefalvy* Lajos. – Statistisches Jahrbuch der Haupt- und Residenzstadt Budapest. XXX. Jahrgang. 1942. Bp.: [Szföv. háziny.] 1942. XII, 511 1. 1 t.
- Farkas* Árpád: *Erdélyi* kisgazdaságok igásmunkája három év (1938-1940) adatai alapján. Bp.: E. M. G. E. kiad. 1942. 40 1. (Az E. M. G. E. gazdaköri könyvtára, 6.)
- Farkas* Árpád: Magyarország talajerő mérlege. Bp.: Magyar Gazdaságkutató Int. 1942. 42 1. (Magyar Gazdaságkutató Intézet különkiadv., 21.)
- Magyar statisztikai zsebkönyv*. X. évf. 1941. Szerk. vitéz *Miké* Gyula. Bp.: Közp. Stat. Hiv. 1941. [1942.] VIII., 260 1. 2 t.
- Nyíri* Imre: Budapest bűnélete 1881-től 1940-ig. A budapesti rendőrség hatvan éve a bűnügyi statisztika tükrében. [Bp.:] Halász Irodalmi és Könyvkiadó Váll. 1942. 497-594. 1. (Különlenyom. „A 60 éves magyar rendőrség” c. műből.)
- Pápai* Károly: Nagyvárosok nemzetközi lakásstatisztikája. Bp.: Szföv. háziny. [1942.] 16 1. (Városi Szemléből.)
- Zentay* Dezső: A négyszer megnagyobbodott Magyarország. – Világtermelés. – A magyar közgazdasági élet vezetői. Bp.: Glóbus 1942. 116 1. (Beszélő számok, 10.)

312 NÉPESEDÉS. NÉPMOZGALOM

- Antal* Lajos: A cukorbaj Magyarországon. Népesedés-biológiai adatok a cukorbaj kérdéséhez. Bp.: Egyet. ny. 1942. 227 1.
Bibliográfia: 223-224. 1.

32 ÁLLAMTUDOMÁNY, POLITIKA

- Ács* Tivadar: Magyar úttörők az újvilágban. *László* Károly 1850-67. évi naplójegyzetei a *Kossuth*-emigráció amerikai életéből. Bp.: „Láthatár” kiad. 1942. 199 1.
- Bethlen* Miklós: „önéltirása. [Válogatta és bev. Kenyeres Imre.] – *II. Rákóczi Ferenc* emlékezései és vallomásai. [A szemely, ford. és bev. Geréb László.] – *Széchenyi* István 1848-as naplója. [Ford. és magy. ell. Ferdinándy Mihály.] Bp.: Officina 1942. [4], 71, [1], 71, [1] io, [1] 1. (Magyar szabadság.)
- Bodnár* István: *Bezerédj* István és a százéves szekszárdi kaszinó. Emlékkönyv *Bezerédj* István szobrának leleplezési ünnepére. A szekszárdi kaszinó megbízásából szerk.: -. Szekszárd: Szerző 1942. 196 1.
- Kerekesházy* József: *Apponyi*. Bp.: Singer és Wolfner 1943. 202 1. 121.
- Kertész* János: *Gróf Teleki* Pál. Nagyvárad: Szigligeti társ. 1942. 16 1.
Bibliográfia: 16. 1.
- Kornis* Gyula: A magyar politika hősei. 2. kiad. Bp.: Franklin 1942. 460 1. 16 t.
- Lengyel* Tamás: *Gróf Teleki* László. Bp.: Franklin [1942.]. 178 1. 1 t. (Magyar életrajzok.)
- Meszlényi* Antal: Magyar sorsunk őrei Mohácstól Trianonig. Bp.: Szent István társ. 1942. 399 1.
- Rákóczi* Ferenc II.: Emlékezései és vallomásai. A szemelyeket ford. és bev. *Geréb* László. Bp.: Officina 1942. 72 1. (Officina kvár, 15.)

- Richter, Werner: Rudolf trónörökös élete és tragikus halála. Ford. Halász Ernő. Bp.: Béta [1942]. 234 1. Bibliográfia: 233-234. 1.*
- Somssich Pál beszédei 1843-1888. összegyűjt. Somssich Miklós. Horánszky Lajos életrajzi bevezetésével. Bp.: Vájna és Bokor 1942. 368 1. 2 t.*
- Voinovich Géza: György barát. (Martinuzzi Fráter György.) Bp.: Franklin [1942]. 233 1.*
- Thewrewk-Pallaghy Attila: Gróf Teleki Pál emlékezete. Bp.: Centrum 1942. 11 1. (A „Katholikus Népszövetség” V. hó 1. sz.-ból.)*

32 SZÉCHENYI ISTVÁN GRÓF MŰVEI

- Széchenyi [István] összeomlása. Az 1848-as napló. Ford. és magyarázta Ferdinándy Mihály. Bp.: Officina 1942. 102 1. (Officina kv., 16/17.)*
- Széchenyi István gróf. Intelmei fiához. Ford. bev. és jegyz. ell. Váradi József. Bp.: Stúdium 1942. 72 1. (Széchenyi zsebkönyvtár. A magyar sors kérdései.)*

32 AZ ÁLLAMFÉRFI SZÉCHENYI ISTVÁN GRÓFROL „IRT MŰVEK

- Bagoly Béla: Széchenyi. A magyarság hódolása a legnagyobb magyar születésének százötvenedik évfordulóján. Bp.: Athenaeum 1942. 330 1. 29 t.*
- Biczó Ferenc: A legnagyobb magyar. Kaposvár: Új-Somogy ny. 1942. 3-20. 1. (A „Kaposvári egyesületi leánygimn. évkönyvé”-ből.)*
- Csahíhen Károly: Néhány észrevétel a M. Tud. Akadémia 1942. évi Széchenyi-pályázati jelentésére. Bp.: Szerző C1942.] 8 1.*
- Csery-Clauser Mihály: Széchenyi napjai. Gróf Széchenyi István élete és életműve időrendben. Szerk. -. [Előszót írta:] Lukinich Imre. Bp.: Rózsavölgyi 1942. 190 1.*
- Dömötör László. Széchenyi István gróf szövetkezeti világnézete. Bp.: Pátria ny. 1942. 14 1.*
- Eber Ernő: A czenki földesúr. Bp.: „Pátria” 1942. 95 1.*
- Jeney Ferenc: A legnagyobb magyar és Győr. Győr: [Baross ny.] 1942. 12. 1. (Győri Szemle kv., 21.)*
- Kálnoky Hugó gróf: Széchenyi István és Waldstein János keleti utazása 1830-ban. Kiadta, bev. és magyarázatokkal ell.-. Szekfü Gyula előszavával. Bp.: Franklin [1942?]. 319, [1] 1. 10 t.*
- Kemény Kolumbán: A vallás szerepe Széchenyi életében és államférfiúi tevékenységében. Győr: Győregyházmsgyei alap ny. 1942. 5-28. 1. (A „Pannonhalmi Szent Benedek-rend győri kat. Czuczor Gergely gimn. 1941-42. évkönyve”-ből.)*
- Kertész János: Széchenyi faluja Nagycenk. Függelék: Gróf Széchenyi István születésének 150. évfordulója alkalmából megjelent tanulmányok könyvszete. Bp.: Vármegyei Szociográfiai kiadóhiv. 1941. [1942.] 24 1.*
- Nagy Lenke: Crescence. Gróf Széchenyi Istvánné élete. Bp.: Danubia [1942.] 372 1. 2 t.*
- Németh László: Széchenyi. Vázlat. Bp.: Turul szövk. kiad. [1942]. 184 1. 4 t. (Bolyai könyvek.)*
- Polzovics Iván, okéri: Széchenyi nemzetiségi politikája. Bp.: Fővárosi ny. 1942. 46, [1] 1. (Kir. m. Pázmány P. Tud. Egyet. Kisebbségjogi Int.-nek kiadm., 3.)*
- Schandl Károly: Széchenyi követése. Bp.: Orsz. Közp. Hitelszövetk. kiad. 1942. 65, [1] 1.*
- Szentiváni Gábor: Széchenyi fáklya világa. Bp.: Magyar népművelők társ. kiad. 1942. 127, [1] 1.*

321 ÁLLAMTAN. ÁLLAMFORMÁK ÁLTALÁBAN

- Arató István: Joghatóság a külföldi állam magánjogi ügyletei felett. Pécs: Taizs ny. 1942. 204 1. (A pécsi m. kir. Erzsébet Tud. Egyet. Nemzetközi Jogi Int. kiadv., 29.)*
- Egyed István: A parlamentarizmus sorsa. Előadás. Bp.: Egyet ny. 1942. 29 1. (Az Orsz. Nemzeti Klub kiadv., 53)*
- Ferdinándy Mihály: Az etelközi vérszövetség. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 15 1. (Munkásakadémia kvtára. Előadássorozat, 14.)*

- Gállus Sándor: A magyar közösségi élmény ősi eredeté. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. [1942.] 16 1. (Munkásakadémia könyvtára. Előadássorozat, 11.)*
- Halasy-Nagy József: A politikai tudomány kezdetei. Platon és Aristoteles. Bp.: Parthenon 1942. 93, [2] 1. (Parthenon-tanulmányok, 1.)*
- Lakatos Ernő: A magyar politikai vezetőréteg 1848-1918. Társad, tört. tanulm. Bp.: „Élet” ny. 1942. 100 1.*
- Bibliográfia: 97-98. 1.*
- Machiavelli, [Niccolo]: A fejedelemtől. [Machiavelli: Il principe. - Nagy Frigyes: Antimachiavell.] Kiválogatta, ford. és a bev. írta Juhász Vilmos. Bp.: Officina ny. 1942. 127, [1] 1. (Officina könyvtár, 7/8.)*
- Málnást Odön: Feladatok. Bp.: Könyv- és Lapkiad. kiad. 1942. 157 1.*
- Ottlik László: Bevezetés a politikába. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 128, [1] 1.*
- Rousseau, [Jean] [Jacques]: A társadalmi szerződés. Ford. és bev. Radányi Zsigmond. Bp.: Phönix 1942. 142, [2] 1. (Klasszikus írások.)*
- Szentmiklósy Lajos: A feudalizmus kialakulása* Magyarországon. Debrecen: „Codex” 1942. 68 1.*
- Vizy András: A közösségi eszme a magyar alkotmányban. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet 1942. 24 1. (A Munkásakadémia könyvtára. Előadássorozat, 12.)*
- Vizy András: Új nacionalista államrendszerek. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet 1942. 19 1. (A Munkásakadémia könyvtára. Előadássorozat, 26.)*
- Vágó Pál, literáti és Toll Péter: Munkaállam. Bp.: Könyv- és Lapkiadó [1942.] 159 1.*

321.06 NEMZET ÉS ÁLLAM

- Eszterhás István: A nemzetpolitika alapja és tárgya: A nemzet. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942.] 23 1. (Munkásakadémia könyvtára. Előadássorozat, 2.)*
- Eöttevényi Olivér: Nemzeti vagy nemzetiségi állam lesz-e Magyarország? Előadás. Bp.: Szerző 1942. 341.*
- Krisztics Sándor: Nép, nemzet, állam viszonya korunkban. Bp.: Magyar Szociograf. Int. kiad. [194?]. 28. 1. (Szociográfiai értekezések tára, 3.)*

321.64 FASCIZMUS

- Harsányi András: „Miénk a holnap!” (A brit fasiszták politikájának lényege.) összeáll. -. Bp.: Stádium [1942]. 98, [2] 1.*
- Vizy András: Az olasz munkásság szervezetei. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet 1942. 52 1. (A Munkásakadémia könyvtára. Előadássorozat, 32.)*

321.65 NEMZETI SZOCIALIZMUS

- Goebbels, [Josef] József: Naplóm. A Kaiserhoftól a birodalmi kancelláriáig. (Vom Kaiserhof zur Reichskanzlei.) [1942.] 2. kiad. Ford.: Fiala Ferenc. Bp.: Könyv- és lapkiadó rt. 1942. 292 1.*
- Gritzbach, Erich: Hermann Göring egyénisége, munkássága. Bp.: Stádium [1942.] 280, [1] 1. 13 t.*
- Hitler Adolf 1942. IV. 26-án a német birodalmi gyűlésen mondott beszéde. Bp.: Centrum 1942. 30 1.*
- Hitler Adolf: Harcom. (Mein Kampf.) Ford.: Kolbai Pál, Lintner Antal, Szakáts István. 7. kiad. Bp.: Centrum [1942.] 479 1. 1 t.*
- Hitler [Adolf], Göring [Hermann] és Ribbentrop [Joachim] beszédei a negyedik háborús tél küszöbén. Bp.: Centrum 1942. 79 1.*
- Molnár Dezső, marcsamagyari: Nemzetnevelés. 1. Mi a nemzeti szocializmus. 2. A gyermeknevelés. 3. „Ott-honvédelem”. 4. „Családvédelem”. Bp.: „Jövő” ny. 1942. 80 1.*
- Östör András: A német munkásság szervezetei. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet 1942. 28 1. (A Munkásakadémia könyvtára. Előadássorozat, 31.)*
- F. Papp Zoltán: Egy nép újjászületése (1918-1941). Huszonhárom év története. Bp.: Centrum ny. [1942]. 220, [1] 1.*

Vágó Pál, literáti és Toll Péter: Munkaállam. Bp.: Könyv- és lapkiadó rt. [1942]. 159 1.

321.66 TESTÜLETI ÁLLAM

Bezerédy Zoltán, bezerédi: A jövő útja. (Szintetizmus). [1942.] 2. kiad. Bp.: Szerző 1942. 143 1.

Szeberthy János: Az új Európa és Magyarország. Rendi társadalom-, gazdaság- és államszervezés. Bp.: Szerző 1942. 327, [1] 1.

Pajzs Elemér: Salazar. Egy kis ország nagy építője. Bp.: Auróra [1942]. 128 1.

323 BELPOLITIKA

Balkányi Kálmán: Egy kereskedő naplója 1934-1941. Bp.: Officina ny. 1942. 236, [4] 1.

Boer György, Gyalui: Bojár II. Mi lesz, ha leszerelünk? Irta és terv.: -. Bp.: Szerző 1942. 47 1.

Ferdinándy Mihály: A szentistváni gondolat és a magyar állameszme. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 17 1. (Munkásakadémia kvttára. Előadássorozat, 17.)

Gallus Sándor: A szentistváni gondolat ősi eredete. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 141. (Munkásakadémia kvttára. Előadássorozat, 16.)

Hamvas József: Budapest megújódása 1924-1933. Kortörténeti vázlat. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 136 1.

Herczeg Ferenc: Gondok és gondolatok. Bp.: Singer és Wolfner [1942]. 308 1.

Lajtor László: Magyarország a század elején. Bp.: Faust kiad. 1942. 112 1.

Lendvai István: Nomád leveleiből. Bp.: Linea kiad. 1942. 132 1.

Simonffy Aladár v.: Ein Jahr ungarisches Aufbauwerk im rückeroberten Südgebiet. Bp.: Vájna és Bokor 1942. 33 1.

Sz. Szigethy Vilmos: A szegedi kormányok pénzügyei. Szeged: Városi ny. 1942. 64 1.

Temesváry László: Mi lesz velünk? Bp.: Centrum [1942]. 87 1.

Tettek – tervek. A XáZ/oy-kormány félélesztendő munkássága és politikája. Bp.: Stádium ny. 1942. 128 1.

Wesselényi Miklós: Keresztmetszet. (Gondolatok-tanulmányok.) Bp.: Gergely kiad. [1942]. 199, [1] 1.

Tóth László: Magyar vártán. Bp.: Szt. István társ. [1942]. 368 1.

323.1 NEMZETISÉGI KÉRDÉS

Bacsinszky Tivadar: Orosz-ruszin kapcsolatok a XIX. sz. közepén. Ungvár: Kárpátaljai Tud. Társ. 1942. II. 108 1. (írod. és tud. kvtt., 7.)

Bubnic, Michal: Otázka slovenskoj mládeze v Uhorsku. Roznave [Rozsnyó]: Tlacou kmhtlaciarne Potocsného 1942. 32 1.

Carte etnografice rumene e loro eritica: Bp.: [M. Földrajzi Int.] 41 1. 15 t.

Eöttevényi Olivér: Nemzeti vagy nemzetiségi állam lesz-e Magyarország? Előadás. Bp.: Szerző 1942. 34 1.

Erdélyi munkásság küzdelme. Az – a román uralom alatt. Bp.: Szociáldemokrata párt 1942. 96 1.

Gáldi László: Az erdélyi román őshaza kérdéséhez. Bp.: Magy. Tört.-tud. Int. 1942. 30 1. (Magy. Tört.-tud. Int. évk.-ből.)

Gáldi [László] Ladislaus és [László] Ladislaus Mákkai; Geschichte der Rumänen. Hg. v. -. Vorw. v. [Imre] Emerich Lukinich. Bp.: Sárkány ny. 1942. VII., 488, [2] 1. 22 t. (Ostmitteleuropäische Bibliothek, 36.)

Halász Antal: A hazatértek. A bukovinai magyarok kétszáz esztendeje. 2. kiad. Nagyvárad: Szerző 1941 [1942.] 119, [1] 1. 3 t. Bibliográfia: [120.] 1.

Kemény Gábor: A magyar nemzetiségi kérdés lélektan¹ megvilágításban. Bp.: „Láthatár” 1942. 311. (A „Láthatár”-ból.)

Kniezsa István: A szláv apostolok [Cirill és Metód] és a tótok. Bp.: Magy. Tört.-tud. Int. 1942* 18 1. (A Magy. Tört.-tud. Int. évk.-ből.)

Korbuly Domonkos: Az örménykérdés a magyar közvéleményben. Bp.: Szerző 1942. 144 1. Bibliográfia: 143. 1.

Kring Miklós: A muraközi országhatár a magyar-horvát viszony történetében. Bp.: Magy. Tört.-tud. Int. 1942. 68 1. 11. (A Magy. Tört.-tud. Int. évk.-ből.)

Magyarok Világnaptára. 1942. Szerk.: Csuka Zoltán. Bp.: Stúdium 1942. [2] 53 1.

Máthé Elek: Amerikai magyarok nyomában. Útirajz az amerikai magyarság települési térképével. Bp.: Dante 1942. 249 1. 1 t.

Oroszhegyi Jósza: Román élet. A mai oláhföld és népe természeti, történeti, közéleti, vallási, erkölcsi, forgalmi, szokási és társadalmi viszonyainak rajza. Sajtó alá rend. Biró Sándor. Kolozsvár: Minerva 1942. 158 1. (Erdélyi Ritkaságok, 5.)

Papp György: Görögszertartású magyarság. írták: -> Gerencsér István és Ivánka Endre. Kolozsvár: Minerva 1942. 34 1. (Magyar sors könyvei, 1.)

Pethes László, kecskeméti: A Szarmát-Alföld történelme és néprajza. Szovjet-Oroszország feldarabolása. Nagyvárad: Grafika ny. [1942.] 20 1.

Polzovics Iván, ókéri: Széchenyi nemzetiségi politikája. Bp.: Fővárosi ny. 1942. 46, [1] 1. (Kir. m. Pázmány Péter Tud. Egyet. Kisebbségi Int.-nek kiadm., 3.)

Pusztai-Popovits József: Román kultúrellet a magyar Erdélyben. Pécs: Pécsi írod. és Könyvny. rt. 1942. 76, [2] 1. (Pécsi M. kir. Erzsébet Tud. Egyet. Kisebbs. Int. kiadv., 15.)

Bibliográfia: 63-73. 1.

Rónai András: A nemzetiségi kérdés. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942]. 40 1. (A Munkásakadémia kvttára. Forum-sorozat, 1.)

Ruh György: Magyarok Horvátországban. Bp.: Magy. Szociográf. Int. [1942]. 16 1. 1 t. (Szociográfiai értekezések tára, 4.)

Rumanische ethnographische Landkarten und ihre Kritik. Bp.: [M. Földrajzi Int.] 441. 15 t.

Siculus: A moldvai magyarok őstelepülése, története és mai helyzete. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1942. 1841. (A pécsi m. kir. Erzsébet Tud. Egyet. Kisebbségi Int. kiadv., 15.) Bibliográfia: 183-184. 1.

Steinsch Irma: Die Ansiedlung der privaten Grundherrschaften d. schvvábischen Türkéi in Ungarn im 18. Jahrh. Bp.: Buschmann ny. 1942. 107 1. (Schriftenreihe d. deutschen Forschungen in Ungarn, 9.)

Steuer György: Magyar-szerb barátságról. Bp.: Szerző: 1942. 14 1.

Szekfü Gyula: Állam és nemzet. Tanulmányok a nemzeti-ségi kérdéstről. Bp.: Magyar Szemle társ. 1942. 372, [1] 1.

Szlovákiai magyarság életet A -. 1938-1942. Bev. gróf Esterházy János. Bp.: Athenaeum 1942. 216 1.

Tóth István: Délvidéki szerbek élete és szokásai. Pécs; Magy. Szociográfiai Int. 1942. 17 1. (Szociográfiai érték tára, 6.)

Tóth József: A román nemzettudat kialakulása a moldvai és havasalfjai krónika-irodalomban. Bp.: Magy. Tört.-tud. Int. 1942. 52 1. (A Magy. Tört.-tud. Int. évk.-ből.)

323.11 NACIONALIZMUS. NEMZETI ESZME

Baktay Ervin: India szabadságot akar. 111. Szűcs Pál-Bp.: „írás” [1942?] 165, [3] 1. 6 t.

Gallus Sándor: Közösség és fajta. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. [1942]. 26 1. (Munkásakadémia kvttára. Előadássorozat, 8.)

Kosáry Domokos: Kossuth és a Védegylet. A magyar nacionalizmus történetéhez. Bp.: Magy. Tört.-tud. Int. 1942. 118 1. (A Magy. Tört.-tud. Int. évk.-ből.)

Supka Ervin: Tudomány és nemzeti közösség. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. [1942]. 18 1. (Munkásakadémia kvttára. Előadássorozat, 9.)

Új magyarság és az új Európa. Írták: Szász Béla, Papp László, Kovács Imre, [stb.] Bp.: Máté ny. 1942.. 234, [2] 1. (Bartha Miklós társ. kiadv. VI.)

323.12 NEMZETI TERJESZKEDÉS

Szekfü Gyula: A magyarság és a szlávok. Szerk. - Írta: *Divéky Adorján, Fügedi Erik, Gogolok Lajos* [stb.]. Bp.: Franklin 1942. 278, [1] 1. 5 t. Bibliográfia: 275-278. 1.

323.21 HAZAFISÁG, HAZASZERETET ÁLTALÁBAN

Orbók Attila: Így beszélj hazádról. Témák, adatok, feljegyzések és társalgási ötletek gyűjteménye, jó magyaroknak a magyarokról. Bp.: Singer és Wolfner [1942]. [6], 128 1.

323.25 POLITIKAI FORRADALOM

Mercier, Louis Sebastian: A forradalmi *Paris*. Le nouveau Paris. 1798. c. könyvéből összeválogatta, fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta *Kürti Pál*. Bp.: Officina 1942. 128 1. (Officina könyvtár, 11/12.)
Pavelics, Ante: A forradalom leánya. [Liepa plavojka.] Regény. Ford. *Pappné, Tarczay Gizella*. Bp.: Centrum [1942]. 352 1.

325 GYARMATPOLITIKA. BE- ÉS KIVÁNDORLÁS. – BELSŐ VÁNDORLÁS

Baktay Ervin: India szabadságot akar. 111. Szücs Pál. Bp.: „írás” [1942?]. 165, [3] 1. 6 t.
De La Hire, Jean: Földönfutó *Franciaország*. A francia kiűrités bünei. Bp.: Stádium [1942.] 121, [1] 1. 4 t.
Szende Zoltán: A Csendes-óceán térsége és a nagyhatalmak. Japán, a Fülöp-szigetek, India, Burma, a Malájföld, Indokína, Thaiföld, Mikronézia és Holland-India szerepe a gyarmati történelemben, a világgazdaságban és jelenlegi háborúban. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. könyvkiadó 1942. 15 1. (A „Külgügyi Szemle” 2. számából.)
Szemjonov, Juri: A francia gyarmatbirodalom tündöklése és nyomora. [Glanz u. Elend d. franz. Kolonialreiches.] Ford.: *Halász Gyula*. Bp.: Athenaeum [1942.] 437, [3] 1. 8 t. (Ismeretlen világok. Új sor.)

325.332 TELEPÍTÉS

Gombos György: A *bukovinai székelyek* hazatelepítése. Újabb tennivalók. Bp.: Magyar külügyi társ. kiad. 1942. 33 1. (Külgügyi könyvt., 5.)
Halász Antal: A hazatértek. A *bukovinai magyarok* kétszáz esztendeje. 2. kiad. Nagyvárad: Szerző 1941. [1942.] 119, [1] 1. 3 t. Bibliográfia: [120.] 1.
Szabados Mihály: Magyarok hazatelepítése, zsidók kivándoroltatása. Bev. *Makay Dezső*. Bp.: Egyes. ker. nemzeti liga 1942. 70 1.

327 KÜLPOLITIKA

Ádám T. István: A világháború okai. A hármasszövetség története. Atnézte és az előszót írta *József kir.* herceg. Bp.: Róna ny. 1942. 94 1.
Finn Kék-fehér könyv. A Szovjet-Unió viszonya Finnországhoz a moszkvai béke után. A német kiadásból ford. *Korbuly György*. Bp.: Magyar-finn társ. [1942]. 46 1.
Kárpáti Emil: V. Károly keleti politikája. Kolozsvár: Nagy ny. [1942]. 70 1. 1 t. Bibliográfia: 43-46. 1.
Nyíry László, székelyi: Történelmi igazságszolgáltatás. 1938-1941. Bp.: Orsz. közműv. szövets. [1942.] 130, [6] 1. 8 t. Bibliográfia: [1.] 1.
Silberschmidt Max: *Lincolntól-Rooseveltig*. Hogyan lett az U. S. A. világhatalom. (Der Aufstieg d. Vereinigten Staaten v. Amerika zur Weltmacht.) Ford. *Reitzer Béla* és *Horváth Zoltán*. Bp.: Barkóczy [1942]. XVI, 468 1. 1 t.

Sphinx titok nélkül. Irta *Diplomata*. Bp.: Stádium ny. [1942]. 64 1. 10 t.
Tettek – tervek. A *Kállay*-kormány félesztendő munkássága és politikája. Bp.: Stádium ny. 1942. 128 1.
Vájtta Ferenc: *Istanbul* kulisszái mögött. Naplójegyzetek. Bp.: Stádium [1942]. 211 1.
Wrde, Franz Ottó: *Amerika* az olvasztótégely. Bp.: Stádium [194?]. 146, [1] 1. Bibliográfia: [147.] 1.

329 POLITIKAI PÁRTOK

Egyény Károly: Feleljen *Szálasi* úr I Bp.: „Népi törekvések szolgálatára” [1942]. 96 1. (Magyar sorskérdések könyvei.)
Fiala Ferenc: A vörös kalapács. (A magyarországi szociáldemokratapárt ötvenéves jubileumára.) Bp.: Centrum 1942. 106, [2] 1. 8 t.
Hehs Aladár: Nyilaskereszt-e a magyarság útja? Bp.: Jakab-ny. 1942. 30 1.

33 TÁRSADALMI KÉRDÉS. SZOCIÁLPOLITIKA

Bán Imre: Szociálpolitikánk új útjai. A mérnöki továbbképző int. 1941. évi tanfolyamainak anyaga. Bp.: Egyet. ny. 1942. 16 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., 13. k. 6. f.)
Bonczos Miklós, vitéz: A táj- és népkutatás szerepe a szociálpolitikában. Bp.: Államtud. Int. Táj- és Népkutató Oszt. [1942.] 19 1. (Magy. táj- és népism. kvttára,
Budapesti közigazgatási és üzemi útmutató, 1942. Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának, ügyosztályainak, hivatalainak, üzemeinek és intézményeinek s azok működésének ismertetése az 1942. jan. i.-ei állapot szerint. [Budapest Szfőváros vezetőinek arcképeivel. Bp.: Szföv. háziny. 1942. 11 t.] 238 1. A Székesfőváros szociális tevékenysége és intézményei • 133-145- 1.
Esztergár Lajos: A városok szociálpolitikája. Bp.: Szföv. háziny. [1942.] 13 1. (A „Városi Szemle”-ből.)
Gallus Sándor: A magyar közösségi élmény ősi eredete. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. [1942.] 16 1. (Munkásakadémia kvttára. Előadássorozat. 11.)
Havadi Barnabás: Ember- és világnézet. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet. [1942.] 30 1. (Munkásakadémia kvttára. Előadássorozat, 1.)
Hegedűs László: Munka a közér. Gyakorlati útmutató társadalmi vezetők részére. Újvidék: Délvidéki Magy. Közműv. Egyes. Szövets. [1942.] 206 1.

331 MUNKÁSKÉRDÉS

Ávédik Félix: A cselédkérdés. Bp.: Szföv. háziny. 1942. 7, [1] 1. (Az „Anyá- és gyermekvédelem „-ből.)
Erdélyi munkásság küzdelme, Az – a román uralom alatt. Bp.: Szociáldemokrata párt 1942. 96 1.
Böszörményi András: Munkaadó és alkalmazott. A munkaviszonyokból származó jogok és köteleességek, összeáll. - Nagyvárad: Adonyi ny. 1942. 61 1.
Divéky Andorján, vitéz: Kenyér-törvény (Lex-panis). A proletariátus felszámolása. Az új fogyasztási rend megalkotása. A munkanélküliség elleni biztosítás. Érsekújvár: Farkas ny. 1942. 112 1.
Erődi-Harrach Béla: Munkásfelemelkedés – munkásakadémia. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942.] 16 1. (Munkásakadémia kvttára. Előadássorozat. Bevezető.)
Gortvay György: Munkaközvetítés és munkaszervezés. Bp.: Országos Szociálpolitikai Int. 1942. 44 1. (Munkásakadémia kvttára. Fórum-sorozat, 6.)
Pályi Márton és *László György*: Táplálkozás és a munkásság. Bp.: Horizont [1942.] 158 1. (Foglalkozások egészségügye, 8.)

Pdszti István: A munkáskamarák. Bp.: Országos Szociálpolitikai Int. 1942. 29 1. (Munkásakadémia ktára. Előadássorozat, 33.)

Pávó Elemér: Vas- és fémipar. Szerk.: -. Bp.: Stádium 1942. 406, [2] 1. (Magyar munkás zsebkönyve, 1.)

Rézler Gyula: Die soziale und wirtschaftliche Lage der ungarischen Arbeiterschaft. Bp.: Wissenschaftl. Ausschuss d. Ungarisch-deutschen Gesellsch. 1942. 54, [2] 1. (Ungarische Hefte, 1.)
Bibliográfia: [1.] 1.

Tóth József: Jog a munkához. Bp.: Gergely 1942. 199 1.
Bibliográfia: 193-199.1.

Vasvári Lajos és Vízzy András: A munkás és a társadalom. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet 1942. 30 1. (A Munkásakadémia ktára. Fórum-sorozat, 2.)

Vincenti Gusztáv: A munka magánjogi szabályai. Bp.: Grill 1942. X, 352 1.

331.2 MUNKABÉR

Gulácsy Irén: A magyar család. Szeged: Városi ny. 1942. 91 1.

Nádújfalvy József, vitéz: Gazdasági munkabérek. Bp.: Hornyánszky ny. 1942. 55 1.

Magyarország. Törvények, rendeletek. Munkaidő, legkisebb munkabér, fizetési szabadság. Az 1937. évi XXI. t.-c. és végrehajtási rendeletei. Bp.: Neuwald ny. 1942. VI, 74 1.

331.81 MUNKAIDŐ

Magyarország. Törvények, rendeletek. Munkaidő, legkisebb munkabér, fizetési szabadság. Az 1937. évi XXI. t.-c. és végrehajtási rendeletei. Bp.: Neuwald ny. 1942. VI, 74 1.

331.83/85 SZABADIDŐ FELHASZNÁLÁSA

Gyulai Elemér: A munkáspihenő kérdései. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942.] 31 1. (Munkásakadémia ktára. Előadássorozat, 3.)

Fluck András, raggambi: Szabadidő-tevékenység a magyar gyáriparban. A balatonöszödi szabadidő értekezleten elhangzott beszámoló-előadások. Szerk. -. Bp.: Magy. Gyáriparosok Szövets. 1942. 104 1.

Kocsis Mihály: Vállalati sport, munkástedzés. Csepel: Szerző 1942. 127, [1] 1.
Bibliográfia: 5. 1.

331.86 TANONCÜGY. IFJÚMUNKÁSOK

Orel Géza: A tanoncélet kapujában. A szakiskolákról általában. Válasszunk 121 iparágból. Milyen kereskedő legyek? Bp.: Attila ny. 1942. 52 1.

Tóth József: Most hová...? Tanoncvizonyok a fővárosban. Bp.: Magyar Vöröskereszt kiad. 1942. 111 1.

331.88 MUNKÁSSZERVEZETEK

Mi a nemzeti munkaközpont? Bp.: Nemzeti munkaközpont kiad. [194?]. 32 1. (Munkáskönyvtár.)

Farkas György: A hivatásszervezet megalakítása és vezetése. Vezérfonál agrárvezetők számára. Bp.: Magyar Dolgozók Orsz. Hivatásszervezete 1942. 79 1.

Magyar könyvnyomdai munkások. A – szakszervezetének jelentése a központi vezetőség 1938/1942. – évi működéséről. Bp.: Világosság ny. 1942-.

Lipcsei H. Sándor: Érdekkép áselet vagy szakszervezet. Bp.: Szociáldem. párt kiad. 1942. 47, [1] 1. #

östör András: A német munkásság szervezetei. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet 1942. 281. (A Munkásakadémia ktára. Előadássorozat, 31.)

Vasvári Laios: A munkásmozgalmak története. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942.191. (A Munkásakadémia ktára. Előadássorozat, 27.)

Vavári Lajos: A munkásszervezkedés kérdése. Bp.: (Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 25 1. (A Munkás* akadémia ktára. Fórum-sorozat, 5.)

Vízzy András . Az olasz munkásság szervezetei. Bp.: Országos Szociálpolitikai Int. 1942. 52 1. (A Munkásakadémia ktára. Előadássorozat, 32.)

331.93 MUNKASZOLGÁLAT

Pirospötyös kisasszonyok. Színes képesriportok a magyar női munkatáborokról és a leventelánymozgalomról. „Levente Hírvivő” EMESE könyve. Szerk. v. *Dezséry* Endre és *Varga* Erzsébet. Bp.: Madách ny. 1942. 60 1.

333.32 LAKÁSKÉRDÉS

Döne Endre: Kislakásépítési problémák. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: „Pátria” 1942. 20 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv. 5. k., 1. f.)

Pápai Károly: Nagyvárosok nemzetközi lakásstPtisztikája. Bp.: Szfv.háziny. [1942]. 16 1. (»Városi Szemle«-ból.)

334 SZÖVETKEZÉS. SZÖVETKEZETÜGY

Dömötör László: Széchenyi István gróf szövetségi világnézete. Bp.: Pátria ny. 1942. 14 1.

Kovalovszky Miklós és Solt Andor: Gróf *Károlyi* Sándor élete és alkotásai. Előszót írta *Dömötör* László. Bp.: Csáthy 1942. 133, [2] 1. 8 t.
Bibliográfia: 132-133. 1.

Mursowszky Gyula és Schandl Károly: A hitelszövetkezeti és földmunkásszövetkezeti ügy a magyar országgyűlésen, összeáll.. Bp.: Pátria ny. 1941. [1942]. VIII, 383 1.

Prohászka [Ottokár]: Idézetek Prohászka püspök szövetségi gondolataiból, összeáll., és előszóval ellátta *Világhy* Zoltán. Bp.: Csáthy [1942]. 20 1.

Salamon Aurél, alapi: A propaganda és a szövetszetek. Bp.: Szalay ny. 1942. no, [2] 1.

Schandl Károly: Széchenyi követése. Bp.: Orsz. Közp. Hitelszövetk. kiad. 1942. 65, [1] 1.

Szeibert János: A mezőgazdasági gépszövetkezetekről. Bp.: Pátria ny. 1942. 226-232.1. („Rádiós” Gazdasági Elcadások”-ból.)

335 SZOCIALIZMUS

Veres Péter: Népiség és szocializmus. Bp.: Magy. Élet kiad. [1942]. 46 1.

Új angol szocializmus. Tanulmányok és röpiratok az angol szocializmus köréből. Ford. és bev. *K. Havas Géza.* Bp.: Szociáldem. párt kiad. [194?] 72 1.

335-75 KERESZTÉNYSZOCIALIZMUS. ETIKA SZOCIALIZMUS

Pius XI. pápa „Quadragesimo Anno” kezdetű apostoli körlevele? társadalmi rend megújításáról. 5. kiad. Bp.: Szt. István Társ. 1942. 83 1.

Vöö Mihály: Tanuljunk közzgazdaságtant. Kézikönyv a *Rerum Novarum* és a *Quadragesimo Anno* ismertetésével. Bev. *Varga* László. Bp.: Stephaneum ny. 1942.26c 1.

335.86 BOLSEVIZMUS

Albrecht, I. Károly: Tíz év a vörös pokolban. [Der verratene Sozialismus.] Ford. N. I. Bp.: Stádium [1942]. 293 1.

Boljadzeiev, Momesil: Mit láttak a haditudósítók Vörös-Oroszországban? Bp.: Új-Auróra 1942. 63, [1] 1. (Európa és a bolsevizmus. Magyar nyelvű sor., 3.)

Faraghó Gábor, vitéz: *Szovjet-Oroszország.* (U. R. S. S.) Bp.: Stádium [1942]. 448 1.

Hajas Ferenc: *Sztálin* élete. Bp.: Hauptmann ny. [1942]. 32 1.

Kostya Sándor: *Ukrajna.* Előszót írta: *Iványi* Endre. *Kalocsa:* *Árpád* ny. 1942. 159 1. 15 t.

Kovrig Béla: Embersors a szovjetletben. Bp.: Atheneum ny. [1942]. 124 1.

Lutostanski, Kazimir: *A Szovjet-Unió* a szovjet sajtó tükrében. 2. kiad. Bp.: Új-Európa könyvkiadó váll. 1942. 63 1. (Európa és a bolsevizmus. Magyar ny. sorozat, 1.)

Rachmanova Alja: A család halála. (Egy orosz nő emlékirata.) [1941]. 2. Kiad. Ford. Cz. *Tamásy* György Bp.: Centrum 1942. 55, [1] 1.

Rachmanova Alja: Paradicsom vagy pokol? Ford.: Cz. *Tamásy* György. Bp.: Centrum 1942. 64 1.

Szalabsev Hja Ivanov: Most jöttem 2 *Szovjetpokolból*. Ford. P. *Tarcsay* Gizella. Bp.: Centrum [1942]. 140 1.

Bolszevizmus Magyarországon

Endre László, vitéz: „A zsidókról”. A berni per tanulságai. Előszót írta *Méhely* Lajos. Bp.: Stádium [1942]. 106 1.

Fiala Ferenc: Így dolgoztak... A magyarországi kommunizmus 133 napja. Emlékeztető. 3. kiad. Bp.: Centrum [1942]. 72 1. 23 t.

Fiala Ferenc: A vörös kalapács. (A magyarországi szociáldemokrata párt ötven éves jubileumára.) Bp.: Centrum 1942. 106, [2] 1. 8 t.

Mainardi Lauro: A magyarországi kommunizmus bünei. Bp.: Új Aurora 1942. 96 1. (Európa és a bolszevizmus. Magyar nyelvű sor., 6.)

Nyiry Gyula: Hogyan készítette elő a Károlyi-kormány a magyar proletárdiktatúrát? Bp.: Új Aurora 1942. 116 1. (Európa és a bolszevizmus. Magy. nyelvű sor., 5.)

Nyiry Gyula: Die Vorbereitung der ungarischen Proletariérdiktatur durch die Regierung *Károlyi*. Bp.: Új Aurora Veri. 1942. 136 1. (Európa und der Bolschewismus, V.)

Bolszevizmus más országokban

Kerecseny János: A vörös 140 millió ... A bécsi nagy kaland. Vér, terror, ellenforradalom. A kommunizmus története. Bp.: Stádium [194?]. 61 1. (Nemzeti könyvt., 57.)

Fazekas Jenő: *Észtország* bolszevizálása. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. 122 1. („Külvügyi szemle” 2. sz.-ból.)

335.95 UTÓPIÁK. ÁLLAMREGÉNYEK

Campanella, Tomasso: Napállam és politikai aforizmak. A bevezetést írta és olasz eredetiből ford.: *Lányi* Margit, a Casanatense-kodex szövegének alapján. A verseket ford.: *Erdődy* János. Bp.: Phönix kiad. 1942. 961.

339 TÁRSADALMI RÉTEGEK. RENDEK

Bándy Vilmos primőr: A „nobilis” primőrök, grandok és lordok. (A magyar és székely nemesség az európai népek nemesi rendjeinek tükrében.) 2. kiad. Bp.: Bethlen ny. 1942. 59, [3] 1. Bibliográfia: 57-59. 1.

Lakatos Ernő: A magyar politikai vezetőréteg 1848-1918. Társadalomtört. tanulm. Bp.: „Élet” ny. 1942. iccl. Bibliográfia: 97-98. 1.

Mákkai János: Urambátyám országa. Középosztályunk illemrendszerének és társadalmi viselkedésének szociográfiája. Bp.: Singer és Wolfner 1942. 239 1.

Révay József gr.: Kisnemesek *Tajjánán*. Adatok egy felvidéki falu és egy társadalmi réteg történeti monográfiájához. Bp.: Mefhosz 1942. 177 1.

339.5 PARASZTKÉRDÉS

Veres Péter: Népiség és szocializmus. Bp.: Magy. Élet kiad. [1942.] 46 1.

Sinka István: Fekete bojtár vallomásai, [önéletrajz.] Bp.: „Magyar Élet” kiad. [1942]. 251 1.

339.6 NŐKÉRDÉS

Gárdos Mariska: A nő a történelem sodrában. Bp.: Saját kiad. 1942. 192 1. Bibliográfia: 187-192. 1.

Nagy Lenke: Crescence. Gróf Széchenyi Istvánné élete. Bp.: Danubia [1942]. 372 1. 2 t.

Szabó Julianna: Nagyasszonyunk emlékének. Bp. Turáni Egyistenhívők kiad. [194?]. 16 1.

Pekár Gyula: A nő szabadságharca. Bp.: Singer és Wolfner [1942]. 231, [1] 1.

339.85 MAGÁNALKALMAZOTTAK

Frigyesi Zoltán: Hogyan lehetek tisztviselő? Bp.: M. Ált. Papír- és Ny. -ipar váll. ny. [1942]. 31 1. (Korszerű kvek.)

Lengvölgy Ernő: Tisztviselők, munkások jó elhelyezkedési lehetőségeinek részletes tájékoztatója, összeáll.-. Pápa: Szerző 1942. 22 1.

34 JOGTUDOMÁNY

Beck Salamon: Négy értekezés. [A kezes felszabadulásának szabályai és a készfizető kezesség. - Kötelelem lerázás. - Jogszabályok átvitt alkalmazása. - Közvetlen kereset a magyar jogban.] Bp.: Szerző, [1942]. 213 1.

Bónis György: Magyar jog, székely jog. Kolozsvár: Egyetem 1942. 106 1. (Kolozsvári tud. könyvtár, 1.) Bibliográfia: 5-7. 1.

Eckhart Ferenc és *Degré* Alajos: Emlékkönyv *Viski* Illés József ny. r. tanár, tanári működésének negyvenedik évfordulójára. Szerk. -. Bp.: Stephaneum ny. 1942. XVI, 622 1.

Hindy Zoltán: Jogászshivatás. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 15 1. (Orsz. Nemz. Klub kiadv., 58.)

Krisztics Sándor: A jog mint társadalmi irány eszme. Pécs: Szerző 1942. 15 1. (Pannónia könyvt., 53. „Pannónia” 7. k.-ból.)

Magyarország. Törvények, rendeletek. Az 1941. évi törvények gyűjteménye. Kiadja a m. kir. Belügymin. Bp.: Kókai 1942. XIII, 281 1.

Schultheisz Emil: Az alkalmatlan kísérlet. Miskolc: Ludvig ny. 1942. 28 1. (Miskolci jogászelet kvttára. Új sor., 63.)

Szemináriumi dolgozatok 1941-1942. Kiadják a Pázmány Péter Tudomány-Egyetem jogi karának szemináriumai gyakorlatokai. Pécs: Dunántúl ny. 1942. -

341 NEMZETKÖZI JOG

Ádám T. István: A világháború okai. A hármasszövetség története. Atnézte és az előszót írta *József kir. herceg*. Bp.: Róna ny. 1942. 94 1.

Arató István: Joghatóság a külföldi állam magánjogi ügyletei felett. Pécs: Taizs ny. 1942. 204 1. (A pécsi M. kir. Erzsébet Tud.-Egyet. Nemzetközi Jogi Int. kiadv., 29.)

Búza László: A deliktum fogalma a nemzetközi jogban. Mit deutschem Auszug. Kolozsvár: Nagy ny. 1942. 45j [3] 1- (Univ. Francisco Joseph. Kolozsvár. Acta juridico-politica, 4.)

Joó Gyula: A másfél százados polémia *Fiume* birtokáért. Bp.: Szerző 1942. 51 [2] 1. (Erzsébet Egyetem Baráta Tud. Szövets. jog- és Társad. Tud. Szakoszt. kiadv 7. k. 2.)

Eröss János: így végződtek a háborúk Európában. A nagy európai konfliktusok befejezésének drámája. Bp. „Aurora” 1942. 62, [2] 1. (Auróra könyvek.)

Gajzágó László: A nemzetközi jog eredete, annak római és keresztény összefüggései, különösbbeben a spanyol nemzetközi jogi iskola. Bp.: Stephaneum ny. 1942. XI, 433 1.

Katona István: A semleges tengeri kereskedelem helyzete, különös tekintettel a „háború” és „ellenség” fogalmának angolszász értelmezésére. Bp.: Szerző kiad. 1942. 44 1.

Nyiry László, székelyi: Történelmi igazságszolgáltatás. 1938-1941. Bp.: Orsz. közműv. szövets. [1942]. 130, [6] 1. 8 t. Bibliográfia: [1.] 1.

Sziklay János: A magyar revízió 1920-1941. Szerk. - Bp.: Hungária Lloyd kiad. 1942. 196 1.

342 KÖZJOG

- Donászy Ferenc*: Nemzeti jelvényeink története. Bp.: Egyetemi ny. 1941. 80 1. 8 t. Bibliográfia: 79. 1.
- Dulin Elek*: A hatályos magyar sajtójog szabályai, összeáll.:. 2. k. Bp.: Stádium ny. 1942. 351 1. (Orsz. Magy. Sajtókamara kvtára, 7.)
- Egyed István*: A parlamentarizmus sorsa. Előadás. Bp. Egyetemi ny. 1942. 29 1. (Orsz. Nemzeti Klub kiadv., 530)
- Erdélyi László*: Magyarország törvényei Szent Istvántól Mohácsig. Művelődéstört. összehasonlító fejezetekbe írta -. Bp.: Eggenberger 1942. 628 1.
- Mikó Imre*: A kormányzóhelyettesi intézmény. Kolozsvár: Nagy ny. 1942. 44 1. (Univers. Francisco-Joseph. Kolozsvár. Acta juridico-politica, 5.) Bibliográfia: 42-43. 1.
- Mikó Imre*: A törvényhozói összeférhetetlenség. Kolozsvár: Erdélyi Múz.-egyes. 1942. 20 1. (Erdélyi tud. füz., 139. Az Erdélyi Múzeumból.)
- Pálffy László*: A kormány kivételes hatalma. Nagyvárad: Grafika ny. 1942. 15 1.
- Szeberthy János*: Az új Európa és Magyarország. Rendi társadalom-, gazdaság- és államszervezés. Bp.: Szerző 1942. 327, [1] 1.
- Tomcsányi Monc*: Magyarország közjoga. [1922] 4. kiegészített kiad. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 574 1.

343 BÜNTETŐJOG

- Angyal Pál*: A bűnös szándék és bűnös gondatlanság értékviszonya. Bp.: Attila ny. 1942. 12 1.
- Angyal Pál*: A büntetőjog fejlődése *Kálmán* uralkodása idejében. Bp.: Stephaneum 1942. 14 1. (Az Illés József emlékkönyvből.)
- Angyal Pál*: A joghézag problematikája a büntetőjogban. Bp.: Akadémia 1942. 27 1. (Értekezések a filozóf. és társad. tudományok köréből, 5. k. 8.)
- Angyal Pál*: A kézügyességgel elkövetett lopások. Bp.: Hungária ny. 1942. 11 1. (A M. Rendőrből.)
- Angyal Pál*: A magyar büntető eljárásjog. 8. kiad. Angyal Pál előadásai alapján összeáll.: *Bertl* Emil és *Jenes* Árpád. Bp.: [Ny. n.] 1942. 115 1. [Könyomat.]
- Angyal Pál*: A magyar büntetőjog tankönyve. 1-2. k. 1909.] 7-8. kiad. Bp.: Szerző 1938-1942. [Könyomat.]
- Angyal Pál*: A magyar bünvádi perrendtartás hatályos jogszabályai, összeállította: -. Bp.: Grill 1942. XIII, 462 1.
- Angyal Pál*: Az uzsora és a hitelsértés. Bp.: Attila ny. 1942. XXIII, 169 1. (A magyar büntetőjog kézikönyve, 19.)
- Bursics Zoltán*: Magyar anyagi büntetőjog vázlata. *Pótlás*. Bp.: Grill [1942]. 25 1.
- Büntetőjogász professzorok* a Pázmány-Egyetemen. Szemináriumi emlékbeszédek az 1940/41. tanévben. Bp.: Attila ny. 1942. 1101. (Angyal Szeminárium kiadv., 45.)
- Csanádi Zoltán*: Adatközlés a bünvádi eljárásban, összeáll.: -. Bp.: Attila ny. 1942. 103 1. (Angyal szem. kiadv., 46.)
- Eszlár Károly*: A gyermekkor és a fiatalkor jelentősége a pénzügyi büntetőjogban. Bp.: Attila ny. 1942. 30 1. (Angyal szem. kiadv., 44.) Bibliográfia: 28-29. 1.
- Eszlár Károly*: A pénzügyi büntetőjog bűncselekmény típusai. Bp.: Attila ny. 1942. 18 1. (A Magyar Jogászegyleti Értekezések 1942. évi 1-2. sz.-ből.)
- Finkey Ferenc*: Az 1792. évi büntetőtörvényjavaslat 150. évfordulója. Debrecen: Stádium ny. 1942. 26 1. (Debreceni Tisza István Tud. Társ. I. oszt. kiadv., VIII. 8.)
- Hacker Ervin*: Az állameszmék hatása a büntetőjogra. Miskolc: Ludvig ny. 1942. 11 1. (Miskolci Jogászélet kvtára. Új sor., 64.)

- Horváth Barna*: A géniusz pere. *Sokrates-Johanna*. Kolozsvár: Szerző 1942. 226, [2] 1. (Univers. Francisco-Josephina Kolozsvár. Acta juridico-politica, 3.)
- Hubert Gusztáv*: Internálás, rendőri felügyelet alá helyezés, kitiltás, kiutasítás és a külföldiek ellenőrzése. A vonatkozó jogszabályok a rendőri büntető eljárási (Rbsz.) és toloncszabályzattal együtt. Bp.: Kókai 1942. 244 1.
- Josefovits László*: Az árdragítás büntető szabályai. Függelékben: a maximális árakat megállapító rendeletek teljes felsorolása. Bp.: Szerző 1942. 31 1.
- Kisfaludi Imre*: Árdragító visszaélések a tejjgazdaságban és a legújabb tejrrendelet részletes magyarázata. Pécs: Pécsi irod. és könyvny. rt. 1942. 138 1.
- Kunszery Gyula*: Magyar írók bűnperei. Bp.: „Auróra” 1942. 64 1. (Auróra könyvek.)
- Nyirgi Imre*: Budapest bűnélete 1881-től 1940-ig. A budapesti rendőrség hatvan éve a bűnügyi statisztika tükrében. [Bp.:] Halász Irodalmi és Könyvkiadó Váll. 1942. 497-594. 1. (Különlenyom. „A 60 éves magyar rendőrség” c. műből.)
- Schadl Ernő-Róth Jenő*: A rehabilitációs törvény. 2. bőv. kiad. Az 1940: XXXVII. t.-c. és annak végrehajt. tgy. kiadott 13.000/1941, 15.100/1941., 15.200/1941. I. M., 6.248/1941. H. M., 436/1941. P. M., vmint a 210/1942. M. E. sz. rendeletek egységes szerkezetben és kérvényminták. A bírói gyakorlatra való utalással összeáll., és magy. -okkal ell. ----- . Bp.: Feldmann 1942. 78 1.
- Szentkuthy István és Térfy Béla*: Polgárjogi és büntetőjogi határozatok tára egységes szerkezetben, összeáll.: -. Bp.: Grill 1942. XL, 596 1. (Magyar törvények Grill-féle kiad., 12.)
- Szolnok Jenő*: Az árdragító visszaélések alaki és anyagi jogszabályai, kiegészítve a kúriai gyakorlattal és az árrögzítő rendeletek megjelölésével. Ism. -. Bp.: Franklin. 160 1. (Magyar törvények, a Franklin-Társ. zsebkiadásai.)
- Szolnok Jenő*: A fizetési eszközökkel elkövetett bűntettek és vétségek a M. kir. Kúria gyakorlatában, összeáll. -. Bp.: Franklin 1942. 210 1. (Magy. törvények, a Franklin-Társ. zsebkia.)
- Szontagh Emil*, iglói. Az áruló írás. Hogyan látta az írásszakértő? Négy évtized érdekes története. [Bp.:] Rózsavölgyi 1942. 151 1.
- Téchy Olivér*: A gyakorlati anthropológia szerepe a büntetőbíráskodásban. Bp.: [Ny. n.] 1942. 32, 3 1. [Könyomat.]
- Zöldy Miklós*: Kivételes büntetőhatalom. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 22 1. (Az Illés József emlékkönyvből.)

347 MAGÁNJOG

- Bacsó Ferenc*: A hadbavonultak érdekeit védő jogszabályok, összeáll., és magy. ell. -. Bp.: Grill 1942. 246 1.
- Magary Géza*: összegyűjtött dolgozatai, a polgári eljárás, a magánjog és a kereskedelmi jog köréből. 1-2. k. Bp.: Akadémia 1942. (A M. Tud. Akad. jogtud. bizotts. kiadványsor., 12.)
- Pethő Tibor*: Magángazdálkodás, az iparban és kereskedelemben nélkülözhetetlen jogi ismeretek, a magy. magánjog, kereskedelmi és váltójog rövid vázlata. Irta: -, *Alpáry* Imre és *Szirányi* Tibor. Bev. *Pilist* Sándor. Bp.: Szerzők 1942. 236 1.
- Rózsa Elemér*: Hadbavonultak és családtagjaik jogai. Bp.: „Bethlen Gábor” ny. 1942. 64 1.
- Sándor András*: Az anyakönyvi közigazgatás jogszabályai. Az anyakönyvi törvény, anyakönyvi rendeletek és az anyakönyvi utasítás. Szerk. -. Bp.: Bethlen G. irod. és ny. rt. 1942. XLIII. [3], 754 1.
- Szentkuthy István és Térfy Béla*: Polgárjogi és büntetőjogi határozatok tára egységes szerkezetben, összeáll. -. Bp.: Grill 1942. XL, 596 1. (Magyar törvények Grill-féle kiad., 12.)

Szladits Károly: Magyar magánjog. Főszerk. -. i-6. k. Bp.: Grill 1938-1942.

1. k. *Szladits* Károly: Általános rész. 1938-1941. 770 1-
2. k. *Kolozsváry* Bálint és *Nizsalovszky* Emil: Dologi jog. 1938-1942- VIII, 860 1.
3. k. *Szladits* Károly, *Villányi* László, *Almás* Antal [stb.]: Kötelmi jog. 1939-1941. 654 1.
4. k. *Villányi* László, *Türy* Sándor Kornél, *Bátor* Viktor [stb.]: Kötelmi jog. Különös rész. 1940-1942. 9641.
5. k. *Almás* Antal, *Csorna* Kálmán és *Szokolay* Leó: Családi jog. 1938-1940. 586 1.
6. k. *Vladár* Gábor, *Sándorfalvi Pap* István, *Teller* Miksa [stb.] öröklési jog. 1938-1940. 584 1.

Szőgyén Gyula: A magánjog érvényes szabályai. 3. kiad. Előszót írta *Feigler* Károly. Bp.: Fonetikus jogi szem. kiad. [1942]. VIII, 407 1.

Vadász Lajos: Tétéles magánjogunk. 1-2. k. Bp.: Általános ny. és Grafikai Int. 1942.

1. k. Ált. tanok, személyi jog, családi jog, dologi jog. (Törvények, rendeletek, a visszatért országrészek rendeleteivel, bírói gyakorlat, elméleti szabályok.) XV, 7821.
2. k. Kötelmi és öröklési jog. (Törvények, rendeletek, a devizajogi és lakásbérleti rendeletekkel, bírói gyakorlat, elméleti szabályok.) VIII, 689, [2] 1.

Vincenti Gusztáv: A munka magánjogi szabályai. Bp.: Grill 1942. X, 352 1.

347.2 DOLOGI JOG

Friml Antal és *Komin* Ferenc: Gyakorlati kérdések a telekkönyv és az ingatlanvégrehajtás köréből. Jelzálogi ranghelykérdések, a fedezeti elv érvényesülése, egyéb tanulmányok. Bp.: [Tébe 1942] 195 1. (Tébe Zsebkvtár, 6.)

Futaky Zoltán: A tagosítás jogi, mérnöki és gazdasági műveletei. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: „Élet” ny. 1942. 36 1. (Mérnöki Továbbk. Int. kiadv., IV. 20.)

347.4 KÖTELMI JOG

Gönczi Gábor: Tárgymutató *Grosschmid* Béni „Fejezetek kötelmi jogunk köréből” c. munkájához. *Szladits* Károly előszavával. Bp.: Grill 1942. IX, 210 1. (A Pázmány Péter Tud.-Egyet. Magánjogi Szemin. kiadv., 13.)

Visky Károly: A „vis major” a római jog forrásaiban* Bp.: Grill 1942. 172 1.
Bibliográfia: 171-172. 1.

347.453.3 LAKBÉRLETI JOG

Kováts Gábor, májai és vitéz *Kincsesy* Endre: Háztulajdonosok, házgondnokok, házfelügyelők gyakorlati tanácsadója. Bp.: Közhaszn. és irod. könyvkiad. váll. 1942. 236 1.

Lakásügyi útmutató. A fővárosi lakbérlet szabályzat és a lakásügyi kormányrendeletek betűrendes összeállítása. Bp.: Ált. ny. 1942. 31 1.

Pongrácz Jenő: Bérleti jogszabályok és bírói gyakorlat. 1. Budapest szföv. lakásbérleti szabályrendelete. 2. A lakásügyi kormányrendeletek. 3. Bírói gyakorlat bérletfelmondási perekben, összeáll. és magy.-okkal ell. -. Bp.: Neuwald ny. 1942. 142 1.

Pongrdcz Jenő: Bérleti jogszabályok és bírói gyakorlat. 1. Bpest szföv. lakásbérleti szabályrendelete. 2. A szabályrendelet magyarázata. 3. A bírói gyakorlat bérletfelmondási perekben, összeáll. -. Bp.: Neuwald ny. 1942. 98, [12] 1.

Pongrdcz Jenő: A lakásügyi kormányrendeletek egységes szerkezetben, összeáll., joggyakorlattal és magy.-okkal ell. -. Bp.: Neuwald ny. 1942. 136 1.

Takács László: A legújabb lakásrendeletek, 1942. (Házgondnoki, albérleti, fűtési stb. rendeletek.) A jog-» gyakorlatot összeáll. -. Bp.: Háztulajdonosok közérdekű könyvtára kiad. 1942. 48 1. (Háztulajdonosok közérdekű könyvt., 5.)

347.6 CSALÁDJOG

Bernoldk Imre, *Haraszi*: A közvégrendelet alakszerűségei élő jogunkban, különös tekintettel a m. kir. Kúria joggyakorlatára. Bp.: Szerző. 1942. 36 1. (Kír. Közjegyzők Közi.-böi.)

Kohdnyi Gyula: A gyámhatóság joga. Bp.: Szerző. 1942. 452 1.

Magyarország. Belügymin.: A gyámsági és gondnoksági ügyeket szabályozó 1877: XX. és 1885: VI. t.-c.-ek. Bp.: Stádium ny. 1942. 58 1.

Magyarország. Törvények, rendeletek. A házassági törvény kiegészítéséről és a fajvédelemről szóló 1941. évi XV. törvények és végrehajtási rendeletei. Bp.: Neuwald ny. 1942. 71 1.

Padi István és *Horváth* Ferenc: Az utólagos házasság által történt törvényesítés kézikönyve, összeállították -. Előszót írta *Endre* László. Bp.: Stádium 1942. 52 1.

Sándor András: A házassági jogszabályok egységes szerkezetben. Bp.: „Bethlen G.” Rt. 1942. XL, 484 1.

Szentmiklósi István: A házassági per kézikönyve. A legújabb jogszabályokkal és bírói gyakorlattal kiég. 3. kiad. Bev. *Alföldy* Dezső. Bp.: Magy. Ügyv. Nemz. Egyes. 1942. 195 1. (Magy. Ügyv. Nemz. Egyes. kvt., 1.)

Szentmiklósi István: A házassági törvény egységes szerkezetben. A házassági jogról alkotott 1894: XXXI. t.-c. az annak kiegészítéséről és módosításáról, valamint a fajvédelmi rendelkezésekről szóló 1941: XV. t.-c. A végrehajtási rendeletek, magyarázattal és a bírói gyakorlat közzétételével. Bp.: Franklin 1942. 294 1. (Magyar törvények.)

347.7 KERESKEDELMI JOG

Baltay János és *Gyulai* Dezső: Cégjogi útmutató. Bp.: Tisza ny. 1942. 187, [5] 1.

Czernó Aladár: Fatermelők, kereskedők és iparosok rendelettára. 2. köt. összeáll. -. Bp.: Szerző 1942. VIII, 160 1.

Kuncz Ödön és *Nizsalovszky* Endre: A kereskedelmi törvény és joggyakorlata, összeáll., utalásokéi és jegyz. ell. -. Bp.: Grill 1942. VIII, 872 1. (Magyar törvények Grill-féle kiad.)

udolf Lóránt: A kereskedelmi ügyletek minősítési szabályai. [Kt. 258-264. §§]. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. könyvkiadó 1942. 136 1. (Magy. keresk., váltó- és iparjog. IV. k. 1. könyv.)

347.746 VÁLTÓJOG. DEVIZAJOG

Fehérváry Jenő: Magyar váltó- és csekkjog. 3. jav. és bőv. kiad. Bp.: Grill 1942. 222 1.

347.763 KÖZLEKEDÉSI JOG

Markos Olivér: Az új Európa közlekedési joga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 40 1. (Orsz. Nemzeti Klub kiadv., 57.)

347.77 IPARI TULAJDON. IPARI TALÁLTMÁNYOK JOGA

Lengyel Béla: A szabadalom és iparfejlesztő jelentősége. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: „Patria” 1942. 80 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., 11. k. 8. f.)

347.8 IPARJOG

Boros András: Iparjogi tanácsadó, összeáll. és magyarázatokkal ellátta-. Bp.: May ny. [1942]. 118 1.

Egyed István: Az ipari közigazgatási jog vázlata. Bp.: Egyet. ny. 1942. 40 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiad. 15. k. 1. f.)

Fanta Károly: Iparfelügyeleti, iparrendészeti, szociális, egészségügyi és baleseti munkásvédelem, gőzkazánügyi rendelkezések. Szerk. -. Előszót írta: *Kocsondy* Gyula. Bp.: Athenaeum 1942. 334 1. (Iparfelügyelői kvtár, 7.)

Groszmann Frigyes és Vári Dezső: Megengedett és szinleges iparüzés. Érdekeltség és munkavállalás a zsidótörvény korlátai között. A vonatk. rendeleteket... joggyakorlatot... összeáll., és a magyarázatokat írták: -. Bp.: Szerzők 1942. 176 l.

Kocsondy Gyula: Kik, hogyan és hol kaphatnak iparjogosítványt. Szeged: Szegedi Új Nemzedék ny. 1942. 12 l. (Szegedi Keresk. és Iparkamara tájékoztatói, 5.)

Ladik Gusztáv: Iparügyi közigazgatás. Bp.: Attila ny. 1942. 194 l. (Közigazgatási szakkönyvtár.)

Magyarország. Törvények, rendeletek. Ipari jogszabályok. [1941.] 2. kiad. Bővítve az 1941. évi rend.-kel. (Tart.: Az 1884: XVII. t.-c, 1922: XII. t.-c, 1932: VIII. t.-c, 1936: VII. t.-c, továbbá az ipart érintő egyéb törv. és rend. hatályban lévő szakaszait elvi határozatok; az 1941. évi rendeleteket stb.) Szerk. Anka György, Pethő Tibor közreműködésével, Nagy Imre előszavával. Bp.: „Szittya” kiad. 1942. XV, 512, [2] l.

347.9 PERRENDTARTÁS

Gergelyffy Géza: A polgári bíróságok hatásköre. Bp.: Szerző 1942. 24 l.

Sárffy Andor: A polgári peres eljárás zsebkönyve. Bp.: Grill 1942. VI, 646 l.

Szász Károly, id.: Erdélyi perjogi emlékek. Idea processuum 1776. Sz. K. perjogi előadásai 1836. Bev. és közzéteszi Bónis György. Kolozsvár: Minerva 1942. 158 l. (Erdélyi Tud. Int. kiadv.)

Várady Béla: A perbeli mulasztás jogi természete és szabályozásának irányelvei. Bp.: Szerző 1942. XVI, 110 l. (Pázmány P. Tud.-Egyet. Polg. Törvénykezési Jogi Szemin. kiadv., 5.)

347.965 ÜGYVÉDI REND

Magyar Ügyvédek Nemzeti Egyesülete: Dolgozz velünk a magyar ügyvédség jövőjéért! Bp.: „Jövő” ny. 1942. 48 l. ..

Magyar Ügyvédek Nemzeti Egyesületének múltja, jelene, jövője. Bp.: „Jövő” ny. 1941. [1942.] 32 L

348 EGYHÁZJOG

Serényi Szilárd: A katolikus autonómia és az egyház-községek. (Történeti áttekintés.) Bp.: Szerző kiad. 1942. 84 l. (A „Semináriumi Dolgozatokéből.) Bibliográfia: 81. l.

Esztergomi főegyházmegyei zsinat. (1941. nov. 11-12.) határozatai. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 214 l.

Gallay Rezső: A vallásügyi közigazgatás és egyház-szervezetek. Nyíregyháza: Orosz ny. [1942]. 80 l. (A nyíregyházi közigazg. tanf. kiadv., 19.)

Gróh József: Az alsópapság utáni öröklés és az 1941. évi esztergomi zsinat. Bp.: Attila ny. 1942. 8 l. (Magyar Jogi Szemléből.)

Kubinyi György: Szerzetesek és a világi javadalmak. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 60, [1] l. (Dolgozatok a Bp.-i kir. m. P. P. Tudom. Egyet. Kánonjogi Szemin.-ből, 10.)

Bibliográfia: 57-58. l.

Miklós Ödön: A magyar protestáns egyházalkotmány kialakulása a reformáció századában. Pápa: Főiskolai ny. 1942. 193 l. (A Pápai Református Theológia Akadémia kiadv., 41.)

Tamássy Károly, nemes: Szamosújvár szab. kir. város kegyúri joga. Marosvásárhely: Turul ny. 1942. 172 l.

349 JOGTÖRTÉNET

Csekey [István] Etienne: Werbőczy quatre fois centem naire. Bp.: Athenaeum 1942. 11 l. (De la Nouv. Rev. de Hongrie.)

Divéky Adorján: Az aranybulla hatása a lengyel jogra. Bp.: Akadémia 1942. 28 l. (Értekezések a Tört. Tud. köréből, 26., 2.)

Erdélyi László: Magyarország törvényei Szent Istvántól Mohácsig. Művelődéstört. összehasonlító fejezetekbe írta: -. Bp.: Eggenberger 1942. 628 l.

Illés József: Werbőczy és a Hármaskönyv. Bp.: Magyar Jogászegylet 1942. 18 l. (Magy. Jogászegyleti kvt., 22.)

35 KÖZIGAZGATÁS

Erdei Ferenc: Die Ungarische Stadt. Bp.: Dunántúl pécsi egyet. ny. 1942. 65, [1] l. (Ungarische Heft, 2.)

Erekly István: A modern magyar közigazgatás kialakulása* Pécs: Dunántúl ny. 1942. 66 l. (Pannónia kvt., 58.)

Esztergár Lajos: A városok szociálpolitikája. Bp.: Szföv. Háziny. [1942.] 13 l. („Városi Szemlé”-ből.)

Kogutovicz Manó: Magyarország közigazgatási térképe. Bp.: Magyar Földrajzi Int. kiad. [194?] Mérték: 1: 900.000. 115-5 X 82 cm.

Magyary Zoltán: Magyar közigazgatás. A közigazgatás szerepe a XX. század államában. A magyar közigazgatás szervezete, működése és jogi rendje. Bp.: Egyet. ny. 1942. XV, 675 l. 1 t.

Mihályffy László: A közigazgatás szervei. Szeged: Szeged városi ny. [194?]. 148 l.

Zay Imre gr.: A szociális közigazgatás felé. Szeged: Szerző 1942. 106 l.

351.7 RENDESZET

Borbély Zoltán és Kapy Rezső. A 60 éves magyar rendőség. 1881-1941. Szerk.-. Bp.: Halász 1942. 600 l. 25 t.

Bibliográfia: 594. l.

[Csordás Elemér és Melly József]: A székesfőváros közegészségügyére vonatkozó fontosabb jogszabályok. I. Pótkötet. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 505 l. 1 t.

Finály István, Kendi: Élelmiszerpótlanyagok forgalombá”-hozatala. Bp.: Szerző [1942]. 41 l. (Népszerű élelmiszerrendészeti könyvt., 17.)

Finály István, Kendi: A méz forgalombahozataláról. Bp.: Viktória ny. [1942]. 40 l. (Népsz. élelmiszerrend. kvtár, 9.)

Finály István, Kendi: A tearendelet és magyarázata. Bp.: Viktória ny. [1942]. 32 l. (Népsz. élelmiszerrend. kvtár, 11.)

Gleria János: A közönséges és különleges növényvédőszerk forgalombahozatala. Bp.: Bethlen ny. [1942]. 28 l. (Népsz. élelmiszerrend. kvtár, 8.)

Harrer Ferenc: A budapesti új építéstügyi szabályzat. Bp.: Szföv. Háziny. [1942]. 58, [2] l. (A „Városi Szemlé”-ből.)

Hegedűs Gyula és Finály István, Kendi: Élelmiszerrendészeti határozatok. Előszót írta Bárányos Károly, Bp.: Szerzők 1942. 347 l.

Helle László: A városrendezési törvény. Bp.: „Élet” ny. 1942. [18] l. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., IV, 23.)

Hubert Gusztáv: Internálás, rendőri felügyelet alá helyezés, kitiltás, kiutasítás és a külföldiek ellenőrzése. A vonatk. jogszabályok a rendőri büntető eljárási (Rbsz.) és toloncszabályzattal együtt. Bp.: Kókai 1942. 244 l.

Hunkár Béla: A fagylaltrendelet és magyarázata. Bp.: Viktória ny. [1942]. 47 l. (Népsz. élelmiszerrend. kvtár, 2.)

Kováts Gábor, májai és vitéz Kincsey Endre: Háztulajdonosok, házgondnokok, házfelügyelők gyakorlati tanácsadója. Bp.: Közhaszn. és irod. Könyvkiad. Váll. 1942. 236 l.

Kupits János: Tudnivalók a tej árusításáról. Bp.: Viktória ny. [1942]. 32 l. (Népsz. élelmiszerrend. kvtár, 5.)

Magyarország. Törvények, rendeletek. Az automobilizmust érdeklő miniszteri rendeletek 1939. VIII. 26-tól 1942. II. 15-ig. összeállította Weiler István. Bp.: „Urvezető” kiad. [1942]. 312 l.

Magyarország. Törvények, rendeletek. A városrendezésről és az építésügyről szóló 1937: VI. t.-c. és a kapcsolatos rendeletek. Jegyzetekkel ellátták Zubriczky József és Zubriczky Sándor. Bp.: Kókai 1942. 234 l.

Markos Béla: Propaganda és idegenforgalom. Idegenforgalmunk jogszabályai. Előadások az 1942. évi idegenforg. közgazg. szaktanf. tananyagából. Szerk. -. Bp.: Idegenforg. Újságírók Egyes. 1942. 158 l.

Mártonffy Károly: A mai magyar egészségügyi közszolgálat. A 7. közigazgatási továbbképző tanfolyam előadásai. Közzétész vitéz *Keresztes-Fischer* Ferenc. Szerk.: -. Bp.: Áll. ny. 1942. 916 l. (Korszerű közszolgálat útja, 19.)
Bibliográfia: 745-913. 1.

Molnár Dezső: Szabad területek és nagy városrendezés. Bp.: Stádium 1942. 6 l. („A Magyar Mérnök- és Építész Egylet Közlönye”-ből.)

Ráth Árpád: A kávé és a kávépótszerek forgalombahozatala a legújabb kávérendelet szerint. Bp.: Bethlen „Y» [1942]. 32 l. (Népsz. élelmiszerrend. kvár, 16.)

Szepes (Schütz) Béla: A magyarországi állatjárványok és az ellenük tett hatósági intézkedések vázlatos története. Bp.: Magyar Orsz. Allatorvosok. kiad. 1942. 72, [12] l. (Allatorvosi kézikönyvtár, 27.)

Telegdy-Kovács László: Az édesipari egyezmény és magyarzata. Bp.: Viktória ny. [1942]. 32 l. (Népsz. élelmiszerrend. kvár, 4.)

Utca rendje, Az -. 10. évf. 1942. A szerk.-biz. tagjai: *Ujhelyi-Heinkel* Lajos, *Vaszy* György, *Medriczky* Andor, *Horler* Ferenc. Fel. szerk. *Király* Elemér. Bp.: M. T. I. ny. [1942]. 544 l. 1 t.

Znakovszky Emma: Közegészségügy magyar irodalmának változott jegyzéke az 1920. utáni évekből. Bp.: M. kir. Állami ny. 1942. 171 l.

352 KÖZSÉGI IGAZGATÁS

Csizmadia Andor: Tizedesek a régi Kolozsváron. Kolozsvár: Minerva 1942. 28 l.

Kérészy Zoltán: Községi közigazgatásunk alaptörvényének (1871: XVIII. t.-c.) előzményei. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 541. (A „viski Illés József emlékkönyvé”-ből.)

Szendy Károly: Tanulmány *Nagy Budapestről*, megalkotásának előfeltételeiről és lehetőségeiről. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 276 l. 24 t.

Szohor Pál: A községi belső szervezet és közigazgatási eljárás. 4. félév. Nyíregyháza: Venkovits ny. 65 l. (Nyíregyh. Közs. Közig. Tanf. kiadv., 21.)

Ungvári Antal: A községi törvény és módosítása gyakorlati megvilágításban. [1941]. 2. bőv. kiad. összeáll. -. Bp.: Phöbus ny. 1942. 112 l.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZIGAZGATÁSA

Budapest. Szabályrendeletek, 1942. A szfővárosi alkalmazottak családi pótlékáról szóló 143/1942. kgy. sz. szbr. kormányhatósági jóváhagyása. 11.485/1942. - I. sz. polgm. hat. Bp.: Sz.öv. Háziny. 1942. 12 l.

Budapest. Szabályrendeletek, 1942. A szfővárosi alkalmazottak családi pótlékáról szóló 143/1942. kgy. sz. szbr. végrehajtása. 13.000/1942-I. sz. polgm. rend. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 6 l.

Budapest. Szabályrendeletek, 1942. 143/1942. kgy. sz. szabályrendelet a székesfővárosi alkalmazottak családi pótlékáról és annak 238.500-XII. ü.-o. sz. végrehajtási rendelete. Bp.: Szföv. Háziny. [1942]. 20 l.

Budapest Székesfőváros közigazgatási alkalmazottainak címtára, 1942. Az 1942. jan. i-i állapot szerint. Bp.: Szföv. Háziny. [1942]. XXVIII, 443 l.
Tartalmazza még a tvhat. bizotts. tagok, a szföv. közigazg. bizottság és a tvhat. bizotts. közgyűlése tagjaiból alakított bizottságok és választmányok tagjainak névsorát, vmint a tényleges és nyugd. közigazg. tisztviselők és egyéb alkalmazottak illetményeiről, ellátási díjairól és lakáspénzéről készült kimutatást.]

Budapest Székesfőváros. Közkórházak. A Székesfővárosi közkórházainak házirendje. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 16 l.

Budapest Székesfőváros út- és mélyépítései az 1940-41. évben. Előszót írta *Szendy* Károly. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 258 l. 2 t.

Budapest Székesfővárosi Polgármesteri III. ügyosztály: A székesfőváros városrendezési és magánépítési (polgármesteri III.) ügyosztályának munkája az 1941. évben. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 108 l.

Budapesti közigazgatási és üzemi útmutató, 1942. Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottságának, ügyosztályainak, hivatalainak, üzemeinek és intézményeinek s azok működésének ismertetése az 1942. jan. i-i állapot szerint. [Bpest szfőváros vezetőinek arcképeivel.] [Bp.: Szföv. Háziny. 1942.] [11] t. 238 l.

Hamvas József: Budapest megújítása 1924-1933. Kortörténeti vázlat. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 136 l.

Relkovic Neda: A Budai Jogkönyv (Ofner Stadtrecht) harmadik kézirata a Fővárosi Könyvtárban. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 23 l. (A Fővárosi Könyvtár Evkönyve. XI. k.-ból. Tanulmányok, XVIII.)

355 HADÜGY

Aengner, Theodor J.: *Rommel* páncélosai. Ford. v. *Nyíró* Péter és *Szakács* Sándor. Bp.: Szenko [1942]. 312 l. 241.

Allard, Paul: Hazugságháború. A francia összeomlás okai egy francia újságíró szemüvegén át. (Guerre de mensonge.) Ford. *Balogh* Barna. Bp.: Stádium [1942]. 190 l.

Ádám T. István: A világháború okai. A hármasszövetség története. Átnézte és az előszót írta *József* kir. herceg. Bp.: Róna ny. 1942. 94 l.

Ádám T. István: U. S. A. és a háború. Bp.: Hollósy J. ny. 1941. [1942.] 48 l.

Balkáni villámháború, A-. Németből fordította *Balogh* Barna. Bp.: Stádium [1942]. 95 l.

Baroncelli, Jean de-: Dünkirchenben végződött. [Vingt-six hommes.] Ford. *Szerb* Antal. Bp.: Dante 1942. 286, [1] l.

Bognár István: A győzelmes repülés titkai. Szerk. -, *Rákosi* Béla előszavával. Bp.: Szerk. kiad. 1942. 191 l. 12 t.

Bojadzeiev, Momesil: Mit láttak a haditudósítók Vörös-Oroszországban. Bp.: Új-Auróra 1942. 63, [1] l. (Európa és a bolsevizmus. Magyar nyelvű sor., 3.)

Cornille, René Vincent Léon: A második európai arcvonal a levegőben. Német-angol légi háború 1941. VI. 22-től. Ford. vitéz *Barabás* Emil. Bp.: Stádium 1942. 100 l. 7 t.

Csűrös Lajos: Tengerek, hajók, háborúk. Bp.: Renaissance kiad. 1942. 197, [2] l. 8 t.

Czillei Géza: Láthatatlan front. Bp.: Stádium 1942. 211 l. (A repülő ember, 5.)

De la Hire, Jean: Földönfutó Franciaország. A francia kiűrés bünei. Bp.: Stádium 1942. 121, [2] l. 4 t.

Derney (Szlavnich) György: *Vilmos* a Németbirodalom trónörökösé és Poroszország trónörökösének nevét viselő cs. és kir. *Jász-kun* 13. huszárezred története 1858-1918. Bp.: Madách ny. 1941. [1942.] 381 l. 1 t.

Dienes Gyula: Háborúban jártam. Háborús novellák. Bp.: Centrum 1942. 112 l.

Dienes Gyula: Kárpátoktól a Donyeczig. Egy gépágyús üteg előretörése a Szovjet elleni háborúban (1941). Előszót írta *Szinay* Béla. Bp.: Zrínyi Csoport kiad. 1942. 427, [1] l. 9 t.

Doby József: A háborús háztartás közegészségügye. Bp.: Szföv. Háziny. [1942]. [2], 12 l. (A „Városi Szemle” 28. évf.-ből.)

Erdeős László, nemes: *Finnország* szabadságharca. Az 1939/40. évi hadjárat. Bp.: Magy.-finn társ. kiad. [1942]. 58 l. 1 t.

Erdélyi Gyula: A magyarok hadi szervezete és hadvezetési művészete ezer éven át. Bp.: Szerző 1942. 320, [2] l.

Eröss János: Így végződtek a háborúk Európában. A nagy európai konfliktusok befejezésének drámája. Bp.: Hellas ny. 1942. 63 l. (Auróra kvék.)

Farkas István: A levegő titánjai, A könyvet repüléstechnikai szempontból átnézte, a bev. és magyar titá-

- nokra vonatkozó részt írta *Bocsó Elemér*. Bp.: Centrum [1942]. 286 l. 6 t.
- Forell Fritz v.*: Mölders. (*Mölders u. seine Manner.*) Ford.: Szentgyörgyi Ede. 3. kiad. Bp.: Danubia 1942. 215 l. 14 t.
- Geréb Árpád*: A Kárpátoktól a Dnyeperig. A magyar honvéd harca a Szovjet ellen. Bp.: Új Auróra, 1942. 47 l. (Európa és a bolszevizmus. Magyar nyelvű sor., 2.)
- Görgey Vince, vitéz*: Hajrá páncélosok. Egy magyar páncélos naplója. A szovjet elleni hadjárat 120 napja. [1942]. 2. kiad. Bp.: Stádium [1942]. 376 l. 8 t.
- Gyllenkrok, Axel*: A német hadviselés. Bp.: Stádium [1942]. 44 l. 4 t.
- Hanasiezoicz-Hajnddy Oszkár*: A hadisebészet világ-háborús fejlődése. Bp.: Szerző 1942. 255-261. l. (Az „Orvosképzés”-ből.)
- Horváth Kálmán*: A csapattisztek gazdaszaktőzizgatási kötetmei és felelőssége. 5. kiad. Szeged: Árpád ny. 1942. 349 l. 4 t.
- Imre Sándor*: Háborús élet. Megújodás. Nemzetnevelés. Bp.: Stúdium kiad. 1942. 348 l.
- Juhász Vilmos*: Nagy hódítók. Bp.: Béta kiad. [1942]. 736, [3] l. (Az emberi alkotás regényei, 2.)
- Koós Zoltán*: A totális háború pénzügyi feladatai. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 24 l. (Orsz. Nemzeti Klub kiadv.,
- Lipcsey-Magyar Sándor*: Dai-Nippon. Nagy japán birodalom. Előszót írta: Wataro Joshinaka. Bp.: Kókai 1942. 108 l. 8 t.
- „*Lották*”. Előszót írta: *Keresztes-Fischer* Ferencné. Írták: *Turóczy* Zoltán, *Runeberg* Lajos János és *Rafael* Viktorné mányoki *Mányoky* Vilma. Bp.: Levente hírközpont [194?]. 62 l. („Levente Hírvivő” Emese könyve, 2.)
- Lovik Károly*: Hat haditudósító a vörös fronton. Írták: -, *Jagits* József, *Kapy* Rezső, *Hunt* Béla, *Gábor* Aron, *Koróda* Miklós. Bp.: Stádium 1942. 186 l. 54 t.
- Lukács József*: I. r. A magyar katonai hírlapok és folyóiratok bibliográfiája II. Rákóczi Ferenctől napjainkig (1705-1941). II. r. Bibliographie deutscher Kriegszeitungen und Zeitschriften 1914-1918. Auffindungs-ort in Ungarn. összeáll. -: Bp.: Lukács 1942. 189 l.
- Luukkonen, Fanni*: Asszonyok a tűzvonalban. (Lotta Svárd 1939-40.) Főszerk.: -, társszerk. : Valma *Kivittie*. Ford.: *Deédné Garzuly* Mária. Bp.: Rege 1942. 173 l.
- Magyar vitézi tettek gyűjteménye*. 1-2. k. összeáll. és kiad. a M. kir. Hadilevéltár. Bev. írta: *Szászhídvégi Major* Miklós. Bp.: Madách ny. 1939-42.
- Marjay* Frigyes: Honvédeink vörörsországról... összeáll. és szerk. -: Bp.: Hollós ny. 1942. 189 l.
- Mérey* László, vitéz nemesdetrói: Katonanemzet vagyunk. [1941]. 2. kiad. Bp.: Stádium ny. 1942. 56 l.
- Molnár* István és *Berkó* István: Kié a népességi és nyereségfőlény a második világháborúban. Bp.: Stádium 1942. 47 l. 1 t.
- Német győzelmek itka*, A -. Bp.: „Das schaffende Ungarn” kiad. [1942]. [64] l.
- Nyiry* László, székelyi: Hadtudományi enciklopédia. Előszót írta nagybacsoni *Nagy* Vilmos. Bp.: Urbányi 1942. 224, 120, LII l.
- Orosz* Béla, vitéz nemesdetrói: A magyar légierők teljesítményei a Kárpátoktól a Dnyeperig. Tapasztalatok a repülőerők vezetése és alkalmazása terén. Hadinapló. Bp.: Vitézi Rend Zrínyi Csoportja 1942. 47 .
- örményi* Zoltán, vitéz: Felderítőosztag előre! Egy motorkerékpáros századparancsnok naplója az orosz harctérről. Veszprém: Egyházmegyei ny. 1942. 114 l.
- Pados* Pál: Szovjet-Oroszország felett. Bp.: Révai 1942. 240 l. 4 t.
- Palotay* Dénes: Omszki túsok. Keszthely: Helikon 1942. 191 l.
- Pataky* Géza: Ég és föld között. Bp.: Stádium 1942. 152 l. 16 t. (A repülő ember, 2.)
- Pethő* Tibor: Hadigazdálkodás. Üzemek, ipartelepek, mezőgazd. üzemek és egyéb vállalatok igénybevétele a honvédelem céljaira. – Hadiüzemek. Az üzemek személyzetével szemben alkalmazható katonai hatalom terjedelme, a katonai fegyelmi szabályok, a katonai büntetőbíráskodás és eljárás. Írta: -, *Alpáry* Imre és *Szirányi* Tibor. Bp.: Cserépfalvy 1942. 364, [8] l.
- Péthy* Kálmán: Érik a győzelem. Bp.: Centrum 1942 125, [2] l. 3 t.
- Postha* Vilmos: Élményeim a Szovjetország elleni hadjáratban. Hadinapló. – *Kriston* József: Emlékeim a szovjet harctérről. Hadinapló. Bp.: Vitézi Rend Zrínyi Csoportja 1942. 139, 71 l. 32 t.
- Raczkó* Lajos és *Jánossy* István: A légierők haditudósítói jelentik... [1941.] 2. kiad. Bp.: Magyar Repülő Sajtóváll. 1942. 180, [1] l. 15 t. (A repülő ember, 7.)
- Rankay* József: A tartalékos tiszt jogállása és személyes kötelmei a honvédségben. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1042. 168 l.
- Rommel*, Afrika hőse ...: Hiteles adatok alapján. Összeállították: saját tisztjei. Bp.: Stádium 1942. 77 l. 23 t.
- Rommel*, [Erwin]: Gyalogság előre! Élmény és tapasztalat. [Infanterie greift an. Erlebnis u. Erfahrung]. Ford.: vitéz gr. *Bethlen* Pál. Bev.: *Werth* Henrik. Bp.: Danubia [1942]. 340, [2] l.
- Rózsa* Elemér: Hadbavonultak és családjaik jogai. Bp.: „Bethlen Gábor” ny. 1942. 64 l.
- Saad* Béla: A Dunától a Donig 1942 nyarán. (Egy haditudósító élményei a keleti magyar fronton.) Bp.: Stádium 1942. 287 l.
- Saraja*, Viljo: Megváltott ország. [Lunastetu maa.] Élmények az 1939-40-es finn-orosz háborúból. Finn ered.-ből ford. *Garam* Lajos és *Kallioniemi* *Sole*. [1941.] 2. kiad. Bp.: Egri ny. 1942. 160 l.
- Schenke*, Wolff: A sárgák háborúja. [Reise an der gelben Front]. Ford. *Székelly* Tibor. Bp.: Révai 1942. 319 l. 8 t.
- Solth* Imre, vitéz: Egy tüzértiszt naplója az 1914-18. évi világháborúból. Előszót írta *Révy* Kálmán. Bp.: Madách ny. 1942. XIV, 543 l. (Az Orsz. Tiszti Tudom. és Kaszinó Egyes. kiadv., 2.)
- Strohmeier*, Kurt: Stukák ... Ford. *Marjay* Frigyes. Bp.: Kókai 1942. 202 l.
- Telkes* Aurél: Gépkocsizok Szovjetföldön. Bp.: Szerző 1942. 146, [1] l.
- Tomor* László: Harcok az orosz égen. Bp.: Stádium 1942. 162 l. 8 t. (A repülő ember, 1.)
- Tury* Gyula: Szerbiából Szovjet-Oroszországba. Bp.: Centrum 1942. 38 l.
- Vajda* Pál: Emlékezzünk régiokról ____ Bp.: „Vasárnapi könyv” kiad. 1942. 102, [1] l.
- Virkkunen*, Paavo: A harcoló finn hadsereg szelleme. Ford. *Molnár* Rudolf. [Előszót] írta: *Turóczy* Zoltán. Bp.: Magyar- finn társ. kiad. [1942]. 158, [1] l. 12 t.
- Walter* Tibor: A repülő ember. Bp.: Magyar Repülő Sajtóváll. 1942. 184 l. 16 t. (Repülő ember, 3.)
- Zámbó* Dezső: Hadak útján jártunk. Repülőnapló a szovjet orosz háborúból. Bp.: A Vitézi Rend Zrínyi csoportja kiad. 1942. 123 l. 8 t.
- Zentay* István: „Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvaló!” (Hadinapló.) Bp.: Vitézi Rend Zrínyi csoportjának kiad. 1942. 154 l. 8 t.
- Zsuffa* Sándor: Tájékoztató honvédségi, csendőrségi és rendőrségi ügyekben. (A fegyveres haderő kiegészítése.) összeállította-. Megjelent a m. kir. bp.-i I. Honvéd Hadtestparancsnokság 36. 767/Eln. I-1941. sz. enged. alapján. Bp.: Szerző 1942. 223 l.

356.251.2 TITKOS SZOLGÁLAT. KÉMEK

- Dömötör* Gyula Ferenc: A kémek és szabotálók elleni védekezés. [1942.] 2. kiad. Bp.: Saját kiad. [1942]. 332 l.
- Bibliográfia: 263 l.
- Klaser*, H. Konrád: Kémek, orgyilkosok, összeesküvők a szerb politikában. Ford.: *Cz. Tamásy* György. Bp.: Centrum 1942. 111 l. 8 t.

Xantos Lajos Béla: Kémelhárítás és honvédelmi ismeretek stb. tudnivalói. Kivonat az 1930-ik évi III., az 1934-ik évi XVIII., az 1939-ik évi II., 1940-ik évi XVIII., az 1941/7650. sz. M. E. rendelet és t.-c.-ből. Irta és összeáll. - [1941.] 2. kiad. Bp.: Szerző [1942]. 95 l.

Zappa, Paolo: Kémek háborúja. [Lo spionaggio in questa guerra. Ford.: Balogh Barna. Bp.:] Révai [1942]. 219 l.

358.4 LÉGVÉDELEM. GÁZVÉDELEM

Légoltalmi Liga: A veszély nem múlt el! összeáll.: Kartál Imre. Bp.: Pallas ny. [1942]. 16 l.

Magyarország. M. kir. Honvédelmi miniszter: Utasítás a sorolt vagyontárgyak légoltalmának megszervezésére és működtetésére. [1942.] 2. kiad. Bp.: Athenaeum 1942. 237 l.

Pillitz Dezső: A légtalalom világítástechnikai kérdései. Bp.: Pallas 1942. 13, [1] l. (A „Légoltalmi Közlemények”-ből.)

Pillitz Dezső: Világítástechnikai alapfogalmak. Az óvóhelyek világítása. A Világítástechnikai Állomás közleményei. Bp.: Pallas ny. 1941. [1942-] ¹⁰» W! (A „Légoltalmi Közlemények”-ből.)

359 HADITENGERÉSZET

Csűrös Lajos: Tengerek, hajók, háborúk. Bp.: Renaissance kiad. 1942. 197, [2] l. 8 t.

Dezsény Miklós: Tengeri és folyami hajóhadaink kimagasló fegyvertényei 1052-1942. A kir. magy. hajós nép, a kir. naszádos- és csajkásseregek, a cs. kir. illetve a cs. és kir. haditengerészet egységei, a magy. hadihajózás és a m. kir. honvéd folyami erők harcai. Bp.: M. kir. Hadimúzeum kiad. 1942. 203, [1] l. (M. kir. Hadimúzeum kiadv., XIII.)

Bibliográfia: 193. l.

Konek Emil, nemes norwalli: Az otrantói tengeri ütközet 25-ik évfordulójára. (H. és ny. n.) 1942. 20 l.

Kovács Gyula, monori: Versenyfutás az Atlanti-óceánon. A hajótérháború. Fiume várható jövője. Pécs: Dunántúl pécsi egyet. ny. [1942.] 16 l.

Bibliográfia: 16. l.

36 TÁRSADALMI TEVÉKENYSÉG

Bacsó Ferenc: A hadbavonultak érdekeit védő jogszabályok, összeáll. és magy. ell. - Bp.: Grill 1942. 246 l.

Doby József: Intézményesen megoldható a szegénygondozás problémája. Bp.: Szfv. Háziny. [1942]. 14 l. (A „Városi Szemle”-ből.)

Hegedűs László: Munka a közért. Gyakorlati útmutató társadalmi vezetők részére. Újvidék: Délvidéki Magy. Közműv. Szövets. [1942]. 206 l.

Johan Béla: Az egészségügyi és szociális gyermekvédelmünk bírálata. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 16 l. 2 t. (A Szent István Akadémia IV., mennyiségtan-, term. tud. oszt.-nak értekezései, IV. k. 1.)

M. Katona Ilona: Aldott asszonykéz. Vitéz Kéreyné Kubáss Margit és Csáky Tihamerné „Visszaemlékezéseim világháborús harcéri szolgálatomra” c. munkája nyomán. Bp.: Fodor ny 1942. 109, [3] l.

Margitay-Becht Dénes: A kórházi védőnők szerepe Budapest anya védelmében. Bp.: Szfv. Háziny. 1942. 5, [1] l. (Az „Anya- és gyermekvédelem”-ből.)

Meleghegyi Sándor: A hadbavonultak és hozzátartozóik polgári érdekeinek védelme, szociális gondozása. Hivatalos kiad. összeáll. - Bp.: M. kir. Honvéd, min. 22. oszt. kiad. 1942. 276 l.

Orovecz Béla: Vöröskeresztes önkéntes ápolónő tankönyve, összeáll. - Előszót írta: br. Apor Gizella. Bp.: Magy. Vöröskereszt Egylet 1942. 168 l.

Pálos Károly: Szegénység, szegénygondozás. 2. átdolg. kiad. Újvidék: Uránia ny. [1942.] 151 l.

Péter Aladár: Szociális diagnózis. Bp.: Szfv. Háziny. [1942]. 32 l. (A „Városi Szemle”-ből.)

362.17 CSALÁDVÉDELEM

Anyák himnusza. A legszebb magyar versekből kiválogatta és összegyűjt, vitéz József Ferenc kir. herceg. Bp.: „írás” [1942]. 118 l.

Gulácsy Irén: A magyar család. Szeged: Városi ny. 1942. 91 l.

Hoffer József: A csecsemő- és kisdévedelem eszközei és jelentősége a családvédelmi munkában. Bp.: Szfv. Háziny. 1942. 7, [1] l. (Az »Anya- és gyermekvédelem»-ből.)

József Ferenc kir. herceg, vitéz: Fajvédelmi gondolatok. A társadalmi válságok okai és gyógyítása. Bp.: »Toldi«-ny. [194?]. 16 l. (A Magyar családvédelmi szöv. kiadv.)

Molnár Dezső, Marcsa Magyar: Nemzetnevelés. 1. Mi a nemzeti szocializmus. 2. A gyermeknevelés. 3. »Ott-honvédelem. 4. Családvédelem. Bp.: Szerző kiad. 1942. 80 l.

Munerori, Enjoji: Az anya és gyermek kultusza Japánban. Bp.: Szfv. Háziny. 1942. 7, [1] l. (Az „Anya- és gyermekvédelem”-ből.)

Witzmann Gyula: Néperő védelem. Bp.: Szfv. Háziny. 1942. 82 l. (Aktuális kérdések irodalma, 55. Nemzetpolitikai kérdések, V. A Fővárosi Könyvtár Évkönyve XI. k.-éből.)

363-369 EGYESÜLETEK. TÁRSASKÖRÖK

Bodnár István: Bezerédj István és a százéves szekszárdi kaszinó. Emlékkönyv Bezerédj István szobrának leleplezési ünnepére. A szekszárdi kaszinó megbízásából szerk. - Szekszárd: Szerző 1942. 196 l.

Kozma György, leveldi: A Beregmegyei Kaszinó százéves története. Bp.: Stádium [1942]. 183 l.

Szondi Béla: Találkozás Európával. Bp.: Bethlen G. ny. 1942. 119, [1] l. 16 t.

37 KÖZOKTATÁS. KÖZMŰVELŐDÉS

Budapest székesfőváros közoktatási alkalmazottainak cím-tára, 1942. Az 1942. január i-i állapot szerint. Bp.: Szfv. Háziny. [1942]. 447 l.

[A névjegyzéken kívül tartalmazza: az alkalmazottak elhelyezéséről, munkabeosztásáról, illetményeiről és a nyugdíj-ellátásukról készült kitrutatást; a közokt. intézetek épületeire, osztály- és tanulólétszámára vonatk. adatokat j a közokt. hatóságok és személyzetük leírását.]

Deák Gyula: Polgári iskolai író-tanárok élete és munkái. Bp.: Orsz. Polg. Isk. Tanáregyes. 1942. 520 l.

Hekler Antal: Magyar kultúrpolitika 1919-1939. Bp.: Hekler A. tanítv. kiad. 1942. 62, [2] l.

Hóman Bálint: Magyar sors - magyar hivatás. Múlt és jövő. Bp.: Athenaeum 1942. [4], 308 l.

Orel Gáza: A tanoncélet kapujában. A szakiskolákról általában. Válasszunk 121 iparágból. Milyen kereskedő legyek? Bp.: Attila ny. 1942. 52 l.

Ozori Frigyes: Hazai iskolák, nevelőintézetek és internátusok ismertetője. Szerk. - Bp.: Szerző 1942. 134 l.

Sáfrán Györgyi: Zirzen Janka és, az egységes magyar nőnevelés kezdete. Szeged: Árpád ny. 1942. 66 l. 4 t. (A m. kir. Horthy Miklós Tud.-Egyet. Pedagógiai Intézetének közleményei, 4.)

Bibliográfia: 64-65. l.

Somogyi József: Hazánk közoktatásügye a második világháborúig. Bp.: Eggenberger 1942. 308 l.

Széchenyi István gróf: Intelmei fiához, Bélához. Ford. bev. és jegyz. ell. Váradi József. Bp.: Stúdium 1942. 72 l. (Széchenyi zsebkönyvtár. A magyar sors kérdései.)

Tóth Tihamér: Csiszta molodezsja. [Tiszta férfútság. 1924.] Peregylav Emilijan Boksaí. Z vsztupnym szlovom Alexander Stojka. Ungvár: Marijszla kongregacija pri muzs. uscit seminarii 1942. 200, [3] l.

Vasteleki Jenő: Magasműveltség és néphagyomány. Léva: Nyitrai ny. 1942. 3-12. 1. (A „Lévai m. kir. áll. gimn. 1941-42. Évkönyvé”-ből.)

370 GYERMEKTANULMÁNYOZÁS. GYERMEK- LÉLEKTAN

- Ádám Zsigmond: A problematikus gyermek. Bp.: Phönix ny. 1942. 56 l.
- Holenda Barnabás: A tehetség társadalmi megoszlása. Győr: Győregyházmegyei alap ny. 1942. 29-37. 1. (A „Pannonhalmi Szent Benedek-rend győri kat. Czuczor Gergely gimn. 1941-42. évkönyvé”-ből.)
- Kálmán György: A zenei tehetség és tehetségvizsgálat. Bp.: Rózsavölgyi [1942]. 49 l.
- Németh László: Lányaim. Bp.: Turul [1942]. 108 l.
- Schiller Pál, Harkai: A lelki élet vizsgálatának eredményei. *Komis* Gyula bevezetésével. Báró *Brandenstein* Béla, *Boda* István, *Bognár* Cecil [stb.] közreműködésével szerk. - Bp.: M. kir. Pázm. Péter Tudom. Egyet. Lélektani Int. kiad. 1942. 500 l.
- Tóth B. Zoltán: Félelem és a gyermeki lélek. Bp.: Eggenberger 1942. 54 l. (Közi. a Kolozsvári Ferenc József Tud.-Egyet. Pedag. Lélekt. Int.-ből, 37.)

371 ELMÉLETI PEDAGÓGIA

- Bartók J. Miklós: Értekezések a neveléstudomány elvi kérdéseiről. Debrecen: Városi ny. 1942. 109, [3] l.
- Békésy Sándor: Hivatások, életpályák. Gyakorlati pálya-vezető. Bp.: Föv. Könyvkiadó [1942.] IX, 175 l.
- Boda István: A magyar személyiség nevelése. Bp.: Hungária ny. [1942]. 172 l. (Új élet felé, 15-16. Az új magyar nevelés c. kvből.)
- Boda István: Neveléstani alapkérdések. Kassa: „Wiko” ny. [1942]. 10, 6 l. („Új élet felé”, 14. A „Nevelésügyi Szemlé”-ből.)
- Csanak István: 1 év – 1 millió. Diákaptár munka az 1941. évben. Bp.: Közlekedési ny. [1942]. 63 l.
- Cseresznyés Ferenc: Gyógypedagógiai értekezések. 1. k. Bp.: M. Gyógyped. Tanárok Közi. 1942. 258 l.
- Czettler Jenő: *Tessedik* Sámuel munkássága. Bp.: „Patria” 1942. 12 l. (A „Köztelek”-ből.)
- Faludi Béla: Kántornap Győrött. Beszámoló a Magy. Orsz. Kat. Kántorszöv. által 1942. III. 17-én tartott győri kántornapról. Bp.: Hamar ny. 1942. 12 l. (A „Katolikus Kántor” melléki.)
- Gélei József: A nemzetnevelés alapja. Kolozsvár: Szentgerice 1942. 86, [2] l.
- Gergely András: Dialéktikus lélektan és nevelés. Rákosszaba: Szerző 1942. 87 l.
- Imre Sándor: Háborús élet. Megújulás. Nemzetnevelés. Bp.: Stádium kiad. 1942. 348 l.
- Karácsony Sándor: Barátság és ifjúság. Ifjúság: barátság, szerelem, hivatás. 2. kiad. Bp.: Exodus kiad. 1942. 64 l.
- Karácsony Sándor: Ifjúság és hivatás. Bp.: Exodus kiad. 1942. 64 l.
- Karácsony Sándor: Ocsúdó magyarság. (Szokásrendszer és pedagógia.) Bp.: Exodus kiad. 1942. 548 l. (A neveléstudomány társas-lélektani alapjai, III. A társadalmi nevelés és a társaslélek akarati működése, III.)
- Karl János: *Comenius* természetrajza. Kolozsvár: Lengyel ny. 1942. 8-17. 1. (A „Kolozsvári Zágonyi Mikés Kelemen róm. kat. gimn. 1941-42. évkönyvé”-ből.)
- Kincs Elek és Nagy Ferenc: Új magyar nevelés. Bp.: Mefhosz kiad. 1942. 269 l.
- Kerényi Olaf: A keresztény nevelés alapelvei. Pápa: Keresztény nemzeti ny. 1942. 8-24. 1. (A „Pápai Szent Benedek-rendi kv. Szent Mór gimn. 1941-42. Évkönyvé”-ből.)
- Körmöczy László: A művészi nevelés. Bp.: Exodus kiad. 1942. 104. 1. (Neveléstudom. dolg., 3.)
- Körtvélyesi Mór: Tiszteletreméltó *Ward* Mária B. M. V. intézetének tanítási és nevelési rendszere. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 69, [3] l. 1 t. (A M. Kir. Horthy Miklós Tud. Egyet. Pedagógiai Int.-nek kiadv., 3.)
- Márai Sándor: Röpírat a nemzetnevelés ügyében. Bp.: Révai 1942. 112 l.

Maron István: A filozófiai szellemű nevelő oktatás Székesfehérvár: Debreczeni ny. 1942. 5-91.1. (Székesfehérvár sz. kir. város Árpád-házi Boldog Margit leánygimn. évkönyvé-ből.)
Bibliográfia: 91. 1.

Méret Ferenc: A pályaválasztás lélektana. Bp.: Unitas 1942. 47 [1] l.

Bibliográfia: [48.] 1.

Payot: Az akarat nevelése. [L'education de la volonté.] [1893.] 4. kiad. Ford. *Weszely* Ödön. Bp.: Franklin 1942. 333 l.

Molnár Dezső, marcsamagyi: Nemzetnevelés. 1. Mi a nemzeti szocializmus. 2. A gyermeknevelés. 3. „Otthonvédelem.” 4. „Családvédelem.” Bp.: Szerző kiad. 1942. 80 l.

Saad Ferenc: Nevelőállam. Előszót írta vitéz *Béldy* Alajos. Bp.: Stádium 1942. 191, [5] l.
Bibliográfia: [193-194.] 1.

Tóth László: Az olaszországi magyar tanítás módszertani alapvetése. Bp.: Exodus kiad. 1942. 63 l. (Neveléstudom. dolg., 4.)

Virág Jeromos: A felszabadulástól a családig, önnevelési útmutató az iparososztály ifjúsága részére. Rákospalota: Szalézi Művek 1942. 133 l.

371.435 LEVENTEOKTATÁS

Király Dezső: Iskolai és leventetestnevelés kézikönyve. Rendgyakorlatok, menet-nóták, szabadgyakorlatok, ősi hindu „joga”-gyakorlatok, szertorna, haditorna... Függ.: A leventeprobák legújabb szabályai, összeáll... *Jaskó* István rajzaival. Bp.: Urbányi ny. 1942. 647 l.

Pirosöttyös kisasszonyok. Színes képesriportok a magyar női munkatáborokról és leventeágy-mozgalomról. „Levente Hírvivő” Emese könyve. Szerk. v. *Dezséry* Endre és *Varga* Erzsébet. Bp.: Madách ny. 1942. 601.

Szondi Béla: Találkozás Európával. Bp.: Bethlen ny. 1942. 119, [1] l. 16 t.

Tóth B. Zoltán: Leventenevelés. Az ifjúság katonás szellemű nevelésének lélektani kérdései. Előad. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 28 l. (A Testnevelésből.)

372 NÉPISKOLÁK

Fazekas Ernő: Szabadság ünnepe. Műsorszámok a népisk. márc. 15.-i ünnepélyére, különös tekint. a kisebb iskolákra. 2. kiad. Bp.: Kókai 1942. 16 l. (Ifjúsági Szinpad, 21.)

Gremspérger Pálné *Cziglán* I. Rózsi: Iskolai ünnepélyek, összeáll. - Bp.: Föv. ny. 1942. 100 l.

Makkos Lajos: A magyar nyelvtan tanításának problémái. Bp.: Tatay [1942]. ni l.

Takács Gyula: A népiskola igazgatása. Gyakorlati kézikönyv a népiskolák vezetői, helyi hatóságai és a törzskönyvvezetők számára, jogszab. gyűjteménnyel és határidőnaplóval. 4. átdolg. és bőv. kiad. Debrecen: [Nagy K. ny.] 1942. 319 l.

373 KÖZÉPISKOLAI, MÁSODFOKÚ OKTATÁS

Gimnáziumi tanári zsebkönyv, 1942. Szerk. *Jámbor* György. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 481 l. 1 t.

Imre Sándor: A gazdasági középiskolák része a köznevelésben. 2. változatlan kiad. [1941.] Kolozsvár: Minerva ny. 1942. 61 l. (József Nádor Műszaki és Gazdaságtud. Egyet. Nevelés Tud. Int. kiadv., 1.)

Kerkai György: A *kalocsai* kollégium 1860-1940. Bp.: Pray rendtörténetíró munkaközösség kiad. 1942. [4], 38 l. (Kiadványok Jézustársasága magyarországi törtéhez. Tanulmányok, 11.)

Philipp Kálmán: A magyar közoktatásügy egységesítése. (Két *Hóman-törvény* kritikai méltatása.) Szociál- és nyelvpedagógiai tanulmányok az elmúlt húsz év jelentős tanügyi eredményeiről, egy függeléssel. Előszót írta *Hennyey* Vilmos. Bp.: Hollós Mátyás társ. kiad. 1942. 196 l.

Szabó Adorján: *Baróti Szabó* Dávid *kassai* tanársága. – *Gábrriel* Asztrik: *Abélard* (1142-1942). – Kumoro-

38 KÖZGAZDASÁG

- vitz L. Bernát: A magyar címer kettőskeresztje és hármashalma. – Balyi Károly: A kristálykeménység mérésének módszerei. Pécs: Dunántúl ny. 1942. 210-363. 1. (A jászóvári premontrei kanonokrend gödöllői gimnáziuma Évkönyvéből 1941/42.)
- Trombitás Gyula*: A Budapesti Áll. Werbőczy István Gimnázium 50 éve, 1892-1942. Bp.: Volt Növendékek *Köre* kiad. 1942. 64 1.
- 374 SZABADTANÍTÁS. – NÉPMŰVELÉSI INTÉZ-MÉNYEK
- Erődi-Harrach Béla*: *Munkásfelemelkedés – munkásakadémia*. Bp.: Országos Szociálpolitikai Intézet [1942]. 16 1. (Munkásakadémia kvára. Előadássorozat. Bevezető.)
- Kiss Tihamér László*: A református népiskola a vallásos nevelés szolgálatában. Kolozsvár: Ifjú Erdély 1942. 15 1. (Elő könyvek, 32.)
- Orosházi evangélikus népiskola*. Az- második (1941-42.) évi tanfolyamának értesítője, összeállította *Kajos János*. Orosháza: Thomay ny. 1942. 32 1.
- 375 TANTERVEK. UTASÍTÁSOK. TANMENETEK
- Dezső Lipót*: Népiskolai rendeletek gyűjteménye. A tanító teendői iskolájának igazgatásában, összeáll.: -. 1940-41. évi pótköt. Bp.: Kalász ny. 1942. 208 1.
- Érettségi vizsgálati utasítás* a mezőgazdasági középisk., a kertészeti középisk. és a mezőgazd. leányközépisk. számára ... a F. M.-rel egyetértően a V. K. M. 132.300/VI. 2. sz. rend. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 64 1. 7 t.
- Honvédelmi ismeretek*. A – tanterve. A V. K. M. 106.396/1942. V. i. ü. o. sz. rend.-nek A) melléki. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 35 1.
- Katolikus nevelőintézetek*. A- rendtartása. Kibocs. a magy. püspöki kar hat.-ból a Biboros Hercegrímás 7508/1942. sz. rendeletével. Bp.: Szt. István Társ. 1942. 61 1.
- Nagydiósi Géza*: Jegyzetek a népiskolai rendtartáshoz. Összeáll.-. Bp.: Egyetemi ny. [1942]. 94 1.
- Népiskolai rendtartás*. Kiadta a V. K. M. 31.000/1942. sz. rend.-vel. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 90 1. 15 t.
- Tanításterv* és útmutatások a mezőgazdasági középisk., a kertészeti középisk. és a mezőgazdasági leányközépisk. számára. A F. M.-rel egyetértően kiadta a V. K. M. 132.000/VI. 2. sz. rend.-vel. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 62 1.
- Tanterv* és útmutatások a nyolc osztályos katolikus népiskolák számára. Kibocs. a Biboros Hgprimás 5561/1942. sz. rend.-ével. Bp.: Szt. István-Társ. 1942. 380, [24] 1. 1 t.
- 378 EGYETEMEK
- Bachrach Imre*: *Rumy Károly György és a jénai egyetem*. Bp.: Danubia 1942. 82, [2] 1. (Alinerva XXI/8.) Bibliográfia: [84.] 1.
- Budapesti M. Kir. József-Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem*. A – 1941/42. tanévi évkönyve és 1942/43. tanévének megnyitáskor tartott beszédek. Bp.: [„Pátria”-ny.] 1942. 482 1. 2 t. 1 melléklet. ^
- Kovrig Béla*: Az egyetem hivatása. Rektori beszéd. Kolozsvár: Nagy J. ny. 1942. 46 1. (Beszámoló a m. kir. Ferenc József Tud. Egyet. 1942/43. tanévéről-ből.)
- Nyáry Pál báró*: A *krakói* egyetem és magyar diákjai a XIV-XVI. században. Művelődéstört. tanulmány. Bp.: Szerző 1942. 30, [2] 1.
- Bibliográfia: [34.] 1.
- Radovics György*, *Vajay Szabolcs* és *Mester Miklós*: Egy elfelejtett egyetemi fegyelmi csomó. *Perczel Nándor*, *Somssch Pál* és társainak ügye, 1826-27. Bp.: Angyal szem. 1942. 511. (Angyal szem. kiadv. 47 1.)
- Rajty Tivadar*, vitéz: A *kolozsvári* egyetem Vállalatgazdasági Intézete. Kolozsvár: M. kir. F. J. Tudom. Egyet. Közgazd. Tudom. karának Vállalatgazd. Int. 1942. 43, [1] 1. (Vállalatgazd. könyvt., 1.)
- Bozóky Géza*: Élettér és gazdasági jog. Pécs: irod. kny. 1942. 36 1. (M. Jogászegyl. Gazd-jogi Int. Pécsi Fő-csop. kiadv., 5.)
- Csikós-Nagy Béla*: Nagytérgazdaság. Elmélet és politika. Bp.: Gergely 1942. 160 1.
- Domány Gyula*: Új gazdasági jelenségek. Bp.: Béta 1942. 416 1.
- Éber Antal*: Közgazdasági anekdoták. Szeged: Városi ny. 1942. 253 1.
- Engel Pál* és *Weinberger Pál*: A bőr- és gumiipar nyers- és segédanyagai. Bp.: „Magyar Bőrkereskedők Lapja*” 1942. 90 1.
- Gál Sándor*: Európa önellátása a nyersanyagtermelés tükrében. Bp.: Szerző 1942. 95 1. 1 t.
- Bibliográfia: [95.] 1.
- Gál Sándor*: *Németország nyersanyagtermelése számok”* ban. Mit termel a Harmadik birodalom? összeáll. és a gazdasági térképmell.-et terv. -. Bp.: Hellas ny. 1942. 32 1. (Aurora kvek.)
- Heller Farkas*: Közgazdaságtan. 1. k. [1918.] 4. átdolg. kiad. Bp.: Németh 1942. 1. k. Elméleti közgazdaságtan. VIII, 254 1.
- Horn József*: Közgazdaságtan. IV. kiég. kiad. Bp.: Egyetemi ny. [1942.] XVI, 329 1. 1 t.
- Horn József*: A közgazdaságtan nemzeti rendszere. Szeged: Szegedi Városi ny. 1942. 86 1. (Népszerű közgazdaság.)
- Izmay Ferenc*: Textilipari nyersanyagok ismerete. Bp.: Egyet. ny. 1942. 169 1. 3 t.
- Bibliográfia: [5.] 1.
- Kelemen Móric*: Az új Európa és Magyarország. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 22 1. (Orsz. Nemz. Klub kiadv., 54.)
- Kodolányi János*: A csend országa. Finnországi élmények. - *Alföldi Alajos*. Mennyit ér a magyar nemzeti vagyon. Bp.: Stádium [1942.] 126 1. (Nemzeti kvtar, 83-84.)
- Magyar Gazdaságkutató Intézet*: A magyar nemzeti jövedelem 1936/37-38/39. – A közgazdaság áru-forgalma. – A szarvasmarhaállomány növelésének előnyei. Bp.: Pesti Lloyd 1942. 48 1. (M. Gazdaságkutató Int. különkiadv., 20.)
- Nádas Rózsa*: Közgazdasági archívumok. Bp.: Szerző 1942. 28 1. (A „Közgazdasági Szemle”-ből.)
- Nagy Gábor*: A tőkés termelési mód útja és természete. Közgazd. tanúim. Bp.: [Márkus ny.] 1942. 68 1.
- Navratil Akos*: A neo-szocializmus konjunktúra-politikája. Bp.: Akadémia 1942. 65, [1] 1. (Ertekezések a nemzetgazd.-tan és statisztika köréből. Új sor. 1. k. 7. f.)
- Pethő Kálmán*: Budapest szfovaros pénzintézeteinek, vállalatainak, iparosainak és kereskedőinek kettős cím-tára. Bp.: May ny. kiad. [1942.] XLIII, 627, 236, [1] 1.
- Sipos Sándor*: A fontosabb ipari nyersanyagok meg-oszlása a világon. – *Bornemisza Géza* és *Fabinyi Tihamér* felszólalása az Orsz. Nemzeti Klubban 1941. XII. 10-én. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 40, [2] 1. 5 t. (Orsz. Nemzeti Klub kiadv., 52.) Bibliográfia: [1.] 1.
- Sipos [Sándor] Alexander*: La répartition des matières premières industrielles dans le monde. Bp.: Impr. Stephaneum 1942. 20 1. (Du „Journal de la société hongroise de statistique”, 1-2.)
- Sövényházy Ferenc*: Jogalkotás és gazdasági élet. Bp.: Révai 1942. 28 1. (A „Gazdasági Jog”-ból.)
- Surányi-Unger Tivadar* vitéz: Atmenetgazdasági alap-elvek. Bp.: Közgazdasági Szemle 1942. 3° 1- (A „Köz-gazdasági Szemlé”-ből.)
- ^*Surányi-Unger [Tivadar] Theo*, vitéz: Die weltwirtschaft-lichen Beziehungen Ungarns im Kriege. Bp.: Dr. d. Pester Lloyd Gesellsch. 1942. 12 1. (Aus d. „Unga-risches Wirtschafts-Jahrbuch, 1941.)
- Szilás Oszkár*: A tőkeképződés előmozdítása különös tekintettel a magyar viszonyokra. Szeged: Városi ny. 1942. 95 1. (Közgazdasági könyvt., 25.)

Új anyagok. Tájékoztató a magyar föld kincseiből előállítható újabb ipari anyagokról és készgyártmányokról, összeáll., a Bp.-i Keresk. és Iparkamara. Kiad. a Budapesti Nemzetközi Vásár. Bp.: Athenaeum ny. 1942. 87 l.

Varga István: A közgazdaságtan klasszikusai magyar nyelven. Bp.: Athenaeum 1942. 8 l. (Magyar Szemléből.)

Virányi Elemér: A finn-ugor népek élettéré. Bp.: Stádium [1942.] 205 l. 4 t.

Vöö Mihály: Tanuljunk közgazdaságtant. Kézikönyv a *Rerum Novarum* és a *Quadragesimo Anno* ismertetésével. Bev. Varga László. Bp.: Stephaneum ny. 1942. 260 l.

Wünsch, Joseph: Ne féljünk az Új Európától. Bp.: Stádium [1942.] 125, [1] l.

Zentay Dezső: A négyszer megnagyobbodott Csonka-Magyarország. – Világtermelés. – A magyar közgazd. élet vezetői. Szerk. -. Bp.: Glóbus kiad. 1942. 116 l. („Beszélő számok”, 10.)

380.013 HÁBORÚS GAZDASÁGTAN

Domdny Gyula: A háborús bankpolitika. Bp.: Pesti könyvny. 1942. 28 l. (Közgazdasági Szemléből.)

Domdny Gyula: A háborús közgazdaság. Világ gazdasági szemle az 1942. évről. Pécs: Dunántúl ny. 1942. 44 l.

Kresz Károly: Háborús pénzügyek. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 32 l. (Orsz. Nemzeti Klub kiadv., 63.)

Pethő Tibor: Hadigazdálkodás. Üzemek, ipartelepek, mezőgazd. üzemek és egyéb vállalatok igénybevétele a honvédelem céljaira. – Hadiüzemek. Az üzemek személyzetével szemben alkalmazható katonai hatalom terjedelme, a katonai fegyvelmi szabályok, a katonai büntetőbíráskodás és eljárás. Irta: -, *Alpáry* Imre és Szirányi Tibor. Bp.: Cserépfalvy 1942. 364, [8] l.

380.8 KÖZGAZDASÁG ÁLLAPOTA. GAZDASÁGI LEÍRÁS

Böök, Fredrik: A gazdag és a szegény *Svédország*. Ford.: Halász Gyula. Bp.: Athenaeum [194?] 223, [5] l. 18 t. (Ismeretlen világok.)

Domdny Gyula: A háborús közgazdaság. Világ gazdasági szemle az 1942. évről. Pécs: Dunántúl ny. 1942. 44 l.

Hegedűs István: Őrségváltás. Bp.: Saját kiad. [1942]. 508 l.

Katona Béla: Magyarország közgazdasága. Közgazdasági évkönyv 1941. Bp.: Athenaeum [1942]. 496 l.

Radisics Elemér: Magyar lélek – magyar munka. Szerk. -. Bp.: Athenaeum 1942. 194 l. 22 t.

Russel, Oland: A Micui-ház. Ford.: Juhász Vilmos. Bp.: Arkádia kiadó 1942. 416 l.

Ungarisches Wirtschaftsjaerbuch. Jahrg. 18. 1942. Unter Mitw. v. Fachmännern d. Wirtschaft u. Verwaltung. Hg. v. Gustav Graz. Stellvertret. Schriftleiter Emmerich *Zempléni*. Abgeschlossen. Am 14. Okt. 1942. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1942. 486 l.

Wirtschaftsjahrbuch des Pester Lloyds. Ungarns Volkswirtschaft v. J. 1941. Bp.: Pester Lloyd 1942. 208 l.

Wrede, Franz Ottó: Amerika az olvasztótégely. Bp.: Stádium [1942.] 146, [1] l. 2 t.

Bibliográfia: [147.] l.

380.89 GAZDASÁGI FÖLDRAJZ. KERESKEDELMI FÖLDRAJZ

Fodor Ferenc: Az elnemsodort falu. Bp.: Athenaeum 1942. 260 l. 3 t.

Bibliográfia: 251-257. l.

Fodor Ferenc: A járszág életrajza. Bp.: Szent István Társ. kiad. 1942. 504 l. XXXII t., 7 térk.

Bibliográfia: 476-500. l.

Haltenberger Mihály: Budapest városföldrajza. *Szendy* Károly előszavával. Bp.: Stephaneum 1942. 160 l. (Föv. Pedagógiai Szeminárium kézikönyvek, 1.)

Bibliográfia: 155-160. l.

Ladócsy Károly: *Kaposvár* földrajza. Bp.: [Otthon ny. 1942. 90, [2] l. 4 t. Gazdasági élet: 49-79.1.

Kádár László: Vázlatos gazdasági földrajz. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942.501. (Munkaadadémia kvttára* Előadássorozat, 18.)

380.9 GAZDASÁGTÖRTÉNET

Baka Imre: A magyar állami „Orsz. Fegyvergyár” működése 1848-49-ben. Bölcsészettud. érték. Bp.: Fráter és Tsa ny. 1942. 128 l. 2 t.

Bay Ferenc: A *Győri Lloyd* városáért és kereskedelméért 1856-1936. Előszót írta *Fejes* László. Győr: Barossny. 1942. 350 l. 1 t.

Budapest. *Magyar gyáripárosok orsz. szövetsége*: A magyar gyáripár két világháború között. 1919-1939. Bp.: Saját kiad. 1942. 198, [2] l.

Gyöngyösi József: A magyar fűszerkereskedők története a legrégebb időktől a második világháború kitéréséig, különös tekintettel a magyar élelmiszeripar fejlődésére. – Függelék: szentmártoni *Bodó* János: A kalmárok dítséretí (1690.) Bp.: Fővárosi ny. [1942]. 271 l. 5 t.

Izsáky Margit: Egy elfelejtett magyar iparról, a művészi vasöntésről beszél egy híres műgyűjtő. Bp.: Glóbus ny, 1942. 16 l. (A „Magyar Nemzet” III. 20. sz.-ből.)

Komoróczy György: A magyar kereskedelem története* Bp.: Magyar Szemle Társ. 1942. 79 l. (Kincsestár, 61.)*

Major Róbert: Két világháború között. Huszonegy év gazdasági- és társad. története. Bp.: Renaissance kiad. 1942. [1941]. 276 l.

Markos György: A magyar ipar száz éve. Bp.: „Stud.” 1942. 66 l.

Tonelli Sándor: Száz év előtt 1842 az Országos Iparegyes, alapításának esztendeje. Előszót írta *Kenéz* Béla. Bp.: Orsz. Iparegyes. kiad. 1942. 94, [1] l.

Vincze Sándor: Szeged város gazdaságpolitikája a XVIII. század első felében. Baja: Corvin ny. 1942. 34 l. Bibliográfia: 34. l.

381 GAZDASÁGPOLITIKA

Bálló Alfréd: Ipari többtermelés. Teljesítményfokozás főbb irányelvei hazai ipari üzemekben. Előszót írta v *Kelemen* Móric. Bp.: Kilián 1943. [1942]. 120 l.

Guotfalvy-Dorner Zoltán, vitéz: Mezőgazdasági vagy ipari állam! Bp.: Révai ny. 1942. 24 l. (A „Gazdasági Jog”-ből.)

Halmágyi László: Az új gazdasági rend és a magyarság. Bp.: Prohászka O. társ. kiad. 1942. 111 l.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet. A magyar gazdasági élet műszaki teendői. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 75 éves fennállása fordulóján tartott előadássorozat. Bp.: Centrum 1942. 528 l.

Pétery István, vitéz: Magyarország energiagazdálkodása^ A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi anyaga. Bp. * Egyet. ny. 1942. 16 l. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., 14. k. 1. f.)

urányi-Unger [Tivadar] Theo, vitéz: Deutsch-ungarische Wirtschaftsverflechtung in Krieg und Frieden. Bp.: Verfasser 1942. 17 l. (Aus d. Juniheft d. Zeitschrift „Ungarn”.)

Surányi-Unger [Tivadar] Theo, vitéz: Die donau-^ europäischen Beziehungen der Sowjetwirtschaft. Bp.: Stádium 1942. 8, [1] l. (Aus d. „Donaueuropa”, H. 8.)

Széchy Endre: Munkaszervezés és költségszámítás. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 32 l. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., H/10.)

Tettek – tervek. A Ka7/ay-kormány féléstendős munkássága és politikája. Bp.: Stádium ny. 1942. 128 l.

Vincze Sándor: Szeged város gazdaságpolitikája a XVIII. század első felében. Baja: Corvin ny. 1942. 34 l. Bibliográfia: 34. l.

Winschuh [József] Joseph: Ne féljünk az új Európától, Bp.: Stádium [194?]. 125 1.

381.2 ÜZEMTAN

Erdély Sándor: Üjkori kereskedelmi és ipari könyvvitel mérleg és eredmény, költségszámítás, kalkuláció, üzemszámítás, könyvviteli organizáció, revíziótan, társulati adózás (értékkülönbözeti tartalék), üzemgazdasági statisztika és budget. (Terjedelmesen bőv. újjáalakított kiad.) Függelék: Az egyszerű könyvvitel. Bp. Szerző 1942. XVI, 358, [1] 1. 2 t. Bibliográfia: V-VI. 1.

Juhász Károly Jenő: Gyártalmi munkaszervezés és költség-számítás. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanfolyamainak anyaga. Bp.: Egyet. ny. 1942. 112 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., 7. k. 8. f.)

Kálmán Károly: Üzemi anyaggyártás alapelvei. Bp.: Centrum ny. 1942. 53, [3] 1.

Usziewicz Nándor: Néhány racionalizálási gondolat, tapasztalat... Bp.: Szöv. Háziny. [1942]. 7 1. (A „Városi Szemle”-ből.)

Poszewitz Tivadar: Iparvállalatok önköltségszámítása és üzemi könyvelése. Bp.: Fővárosi könyvek 1942. VIII, 164 1. 1 t.

Rajty Tivadar, vitéz: A kolozsvári egyetem vállalatgazdasági intézete. Kolozsvár: M. kir. F. J. Tudomány Egyetem Közgazd. Tud. Karának Vállalatgazd. Int. 1942. 43, W 1. (Vállalatgazd. kvt., 1.)

Reuter, Friedrich: A gazdaságos üzemszervezés, különös tekintettel a könyvelésre, az önköltségszámításra és az areUnőrzésre. Judik József előszavával. Németből törd. es jegyz. ell. Kelemen Móric. Bp.: Magy. Racionalizálási bizotts. kiad. 1942. 591. 81. (A Magyar Rációnál, bizotts. kiadv., 21.)

Stiassny József: Üzemgazdasági ismeretek. Bp.: Székely ny. 1942. 187 1.

Bibliográfia: 177-181. 1.

Schranz András: Nagyvállalataink mérlegeinek elemzése.

Kassa: Wiko 1942. 87, CIII 1.

Urbanyi János: A vállalatvezetés személyiségkérdései.

A vevő, a dolgozó, a vállalkozó pszichológiája. Bp.:

Egyet. ny. 1942. 223 1.

381.5 TERVGAZDÁLKODÁS

Fensch János: A különböző terménybeszolgáltatási rendszerek és azok tanulságai. Előadás. Bp.: „Pátria” ny. 1942. 32 1.

Kecskő István: Gazdasági függetlenség. Bp.: Grill 1943. 172 1.

Bibliográfia: 169-170. 1.

Sővényházi Ferenc: Jogalkotás és gazdasági élet. Bp.:

— Révai, 1942. 28 1. (A „Gazdasági Jog”-ból.)

Rózeberthy János: Az új Európa és Magyarország. Rendi

társadalom-, gazdaság- és államszervezés. Bp.: Szerző

1942. 327, [1] 1.

381.6 ÁRKÉRDÉS. – DRÁGASÁG

Halász Béla: Legújabb árszabályozó rendeletek gyűjteménye a hentes- és mészárosiparban és sertéskereskedelemben. 1. Az élősértés és húsipari termékek ára ... 2. A hadbavonult munkavállalók és munkaadók jogviszonyai. Pécs: Haladás ny. 1942. 64 1.

Sasfaludi Imre: Árdragító visszaélések a tejgazdaságban és a legújabb tejrrendelet részletes magyarázata. Pécs: Pécsi irod. és könyvny. rt. 1942. 138 1.

Lukács János és Róth Jenő: Az árdragító bűncselekmények jogi lexikona és jogszabályainak gyűjteménye egységes szerkezetben. Az 1920: XV. t.-c. [árdragítási törvény], az uszorabíróság összes eljárási szabályaival. (Az 5950/1920., 6150/1923., 8300/1939., 7070/19410 9060/1941., 9280/1941. M. E., 63.100/1942. I. M. sz. rendeletek.) Függ.: Az árakat maximálól 450 rendelkezés mutatója, összeáll., és irták- . Bp.: Grill 1942. VIII, 160 1.

381.63 KÖZÉLELMEZÉS

Darányi Gyula: Táplálkozási és népelemezési táblázatok. [1940.] 3. jav. és bőv. kiad. Bp.: Orsz. Közegészségi Egy. kiad. 1942. 55, [1] 1.

Divéky Adorján, vitéz: Kenyér-törvény. (Lex-panis). A proletariátus felszámolása. Az új fogyasztási rend megalkotása. A munkanélküliség elleni biztosítás. Ersekújvár: Farkas ny. 1942. 112 1.

Fensch János: A különböző terménybeszolgáltatási rendszerek és azok tanulságai. Előadás. Bp.: „Pátria” ny. 1942. 32 1.

Gámeny Béla: A kötött élelmiszer-gazdálkodás gyakorlati kézikönyve, összeáll. és jegyz. ell. -, Halász Árpád közreműködésével. Bev. írta Rosta János. Bp.: Singer és Wolfher 1942. 527 1.

Magyarország. Törvények, rendeletek. Az anyaggyártás és közellátás szabályai. Az 1939. IX. i-től kibocsátott és érvényben lévő vonatkozó rendelkezések gyűjteménye, összeáll. Kovalóczy Rezső. Bev. Dobrovics Károly. Bp.: Urbányi ny. 1942. 484 1.

Magyarország. Törvények, rendeletek. Közellátási útmutató. A közellátási jogszabályok gyűjteménye, összeáll. Csónk Béla és Rácz Lajos. Bp.: Urbányi ny. 1942. [6], 936 1.

Sós István: A városi tejjelátás problémái. Bp.: „Pátria” 1942. 24 1. (A „Tejszövetkezeti Szemle”-ből.)

Táplálkozzunk helyesen! Mit együnk, hogy egészségesek maradjunk? Tanácsok- ételleírások. Bp.: A m. kir. közellátásügyi miniszter Közellátási Hivatala kiad. [1942], 48 1.

382 BANYÁSZATI POLITIKA

Herczegh József: A hazai bányászat sorsdöntő kérdései. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: Egyet. ny. 1942. 24 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv. XIII. k. 5. f.)

Incze Kálmán, szárazajtai: Gyilkos harc az olajért. Bp.: Közérdekű könyvk. váll. [194?]. 32 1.

Roth Károly, Telegdi: Feladatok az állami bányászat terén. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanfolyamainak anyaga. Bp.: Egyet. ny. 1942. 8 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., XIII. k. 1. f.)

Schmidt Eligius Róbert: A magyar só geológiája, bányászata és nemzetgazdasági jelentősége. A Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf.-nak anyaga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 16 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., XIII. k. 11. f.)

383 ÖSTERMELÉS. MEZŐGAZDASÁG

Bergendy Szilveszter: A méznád története, haszna és termelése. Kiskunhalas: Szerző [1942]. 31 1.

Borotvás Nagy Sándor: Nagy magyar gazdák. Szeged: Szeged Városi ny. 1942. 151 1. (Népszerű Közgazd.)

Fabricius -Endre, tóth-lipcei: Tessedik Sámuel a szakiró. Bp.: „Pátria” ny. 1942. 44 1.

Fdber György: Haladó gazdák útmutatója. A 2. Gazdatiszti Továbbképző Tanf. előadásai. Szerk.-. Bp.: M. Gazdatisztek Orsz. Egyes. 1942. 392 1. (Korszerű mezőgazd. ismerettár, 2.)

Gazdasági alapismeretek. Kézikönyv a m. kir. téli gazd. tanf. halig. részére, 6. jav. kiad. Bp.: Pátria ny. 1942. 511 1. (Földműv. min. kiadv., 1942. 1.)

Gesztelyi Nagy László: Esőcseppek. Gondolatok, cikkek, megemlékezések. Kecskemét: Első kecskeméti hírlapkiadó és ny. 1942. 472 1. (Duna-Tiszaközi Mezőgazd. Kamara kiadv., 42.)

Kovács Miklós: A mezőgazdasági kérdés. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 51 1. (Munkásakadémia kvtára, Forum-sorozat, 3.)

Magyar Mezőgazdasági Társaság: 10 év a magyar mezőgazdaság szolgálatában (1931-1941). A Magyar Mezőgazd. Társ. jubiláris ülése. Bp.: Gács és Szűcs 1942. [9] Cl] 1. (A „Magy. Mezőgazd. Társ.” kiadv.)

Malcomes Béla, báró: Magyar Mezőgazdaság. 1. k. Bp.: Szerző 1942. 288 1.

Nádujfalvy József, vitéz: Gazdasági munkabérek. Bp.: Hornyánszky ny. 1942. 55 1.

Ditmayer Ferenc: A BSZKRT villamos kocsiberendezései. Bp.: Magyar Elektrotechn. Egy. kiad. 1942. 45 l. („Elektrotechnika” 1942. 5. és 6. sz.-ból.)

Gáli Imre: A gyorsvasút kérdése közlekedéspolitikai megvilágításban. Bp.: Szfv. Háziny. [1942]. 441. (A „Városi Szemlé”-ből.)

Magyar Bélyeggyűjtő Egyesületek Szövetsége: A magyar bélyegek árjelző könyve. 1942. – Preisbuch der Briefmarken Ungarns. Bp.: Tisza Gy. ny. 1942. 84 l.

Magyarország bélyegei 1850-1942. Bp.: Székely Sándor bélyegkeresk. 1942. 125 l.

Magyarország. Törvények, rendeletek, az automobilizmust érdeklő miniszteri rendeletek 1939. VIII. 26-tól-1942. II. 15-ig. összeállította *Wciler* István. Bp.: „Urvezető” kiad. [1942.] 312 l.

Markos Olivér: Az új Európa közlekedési joga. Bp.: Egyetemi ny. 1942. 401. (Orsz. Nemzeti Klub kladv. 57.)

Német birodalmi autó- és víziútkiállítás. Rendezi a német utak birod. főbiztosa és a német víz- és energiagazdálkodás birod. főbiztosa. [Bp.: Ny. n. 1942. 28 l.]

Palinay Ferenc: Nagy-Budapest és a budavidéki gyorsvasút. Bp.: Madách ny. 1941. [1942.] 42 l.

Prinz Gyula Gusztáv: A főváros közlekedésének hatása a településre Buda délnyugati részén. A Kelenföld és környéke településföldrajza. Bp.: Sylveszter ny. 1942. 23 l.

Stollár József: A gépjárművek közötti forgalmára vonatkozó szabályok összefoglalása színes ábrákkal. A gépjárművezetői vizsga anyaga. A 250.000/1929. és 187.000/1941. B. M. sz. ül. az 1500/1941. F. K. I. sz. rendeletek alapul vételével. Kérdések és feleletek alakjában. Szerk. és kiadja -. 15. bőv. kiad. Bp.: Németh. 1942. 64 l.

Surányi-Unger Tivadar vitéz: A közlekedési mérleg nemzetgazdasági jelentősége. Bp.: Hellas ny. 1942. 16 l. (A „Magyar Közlekedési Szemle”-ből.)

Vajda Pál R.: A százéves *Lánchíd*. Bp.: Az Orsz. Közműv. Szöv. kiad. 1942. 63 l. (A közművelődés könyvei, 2.)

386 KERESKEDELEM

Bay Ferenc: A *Győri Lloyd* városáért és kereskedelméért 1856-1936. Előszót írta *Fejes* László. Győr: Baross ny. 1942. 350 l. 1 t.

Bálkányi Kálmán: Egy kereskedő naplója 1934-1941. Bp.: Officina ny. 1942. 236, [4] l.

Fried Ferdinánd: A világereskedelem jövője. [Die Zukunft des Welthandels.] Bp.: Centrum [1942]. 91, [1] l.

Görög Károly, vitéz: Az autonóm és szerződéses magyar vámtarifa, összeáll., és magyarázatokkal ell. -. [1925.] 9. kiad. Bp.: „Magyar géniusz” [1942]. 360 l.

Gyöngyösi József: A magyar fűszerkereskedők története a legrégebb időkől a második világháború kitéréséig, különös tekintettel a magyar élelmiszeripar fejlődésére. – Függelék: Szentmártoni *Bodó* János: A kalmárok dítséreti (1690). Bp.: Fővárosi ny. [1942]. 271 l. 5 t.

Halász Béla: Kereskedelmi évkönyv 1942. Különös tekintettel a fűszer, élelmiszer, vas, tűzifa, szén, üveg, textil, cipő, készbőr, vegyeskereskedői szakmákra. Az érvényben levő rendeletek és bruttó haszonkulcsok gyűjteménye. Irta és összeáll. -. Pécs: „Haladás” ny. 1942. 351 l.

Hollóssy István: A „Nemzet iskolája”. Bp.: Athenaeum, 1942. 7 l. (A Magyar Építőművészet 1942. szept. sz.-ból.)

Kádár Sándor: Fakeskedelmi zsebkönyv. Bp.: Attila ny. [1942]. 240, 61 l.

Komoróczy György: A magyar kereskedelem története. Bp.: Magyar Szemle Társ. 1942. 791. (Kincsestár, 61.)

Nóvák László: A kereskedelem költségei. Bp.: Székely ny. 1942. 123 l.

Russel, Oland D.: A Micui ház. Ford. Juhász Vilmos. Bp.: Arkádia kiadó 1942. 416 l.

Schwimmer Mihály: Mit kell tudni a fa- és tüzelőanyagkereskedőnek a rájuk vonatkozó érvényes rendeletekből.

összeáll., és a rendeletanyagot jegyzetekkel ell. -. Ar előszót írta *Nemes Fejes* László. 2. kiad. Bp.: Wagner ny. 1942. 425 l.

387 PÉNZ- ÉS HITELÜGY

Bodó József: Iparosok és kereskedők hitelezése. Tájékoztató a kedvezményes feltételek mellett folyósítható kölcsönökről. Bp.: Urbányi ny. 1942. 64 l.

Budapesti Aru- és Értéktőzsde: Az értéktőzsdei lezárolás rendje. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1942. 27 l.

Budapesti Aru- és Értéktőzsde: Szabályzat az értéktőzsdei forgalom tárgyában. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1942. 40 l.

Budapesti Aru- és Értéktőzsde: Szabályzat az értéktőzsdei forgalom rendje tárgyában Mell.: A 700/1942. M. E. sz. rend. az értékpapírforgalom szabályozása tgy. és a 300/1942. P. M. sz. rend. az értékpapírforg. adótereleinek új megállapításáról. Bp.: Pesti Lloyd ny. 1942. 571.

Devisenbevirtschaftung in Ungarn. Abgeschl. am 15. Febr. 1942. Bp.: Tébe 1942. 64 l.

Domány Gyula: A háborús bankpolitika. Bp.: Pesti könyvny. 1942. 28 l. (Közgazdasági Szemléből.)

Erekly Károly: Strukturális bankpolitika. Bp.: Kis Akadémia. 1942. 31 l. (A Kis Akadémia könyvt., 49.)

Fodor Oszkár: Tőzsdei és pénzügyi kompsz. XXVI. évf. 1942. Bp.: Hungária ny. [1942.] XX, 1092 l.

Kallós János: Gazdasági, pénzügyi és tőzsdei kompsz. 1942-1943. évre. XVIII. évf. 1-2. k. Szerk. -. Bp.: Pesti Tőzsde kiad. 1942. XXXI, 1-[374], [375-] 596 l.

Lestyan Sándor: A százéves *Soproni Takarékpénztár*. (1842-1942.) A Pesti Magyar Keresk. leányintézete. Sopron: Takarékpénztár 1942. [48] l. 1 t.

Pénzügyi Központ, A – első huszonöt éve, 1916-1941. Bp.: Egyetemi ny. [1942.] 175 l. 14 t.

Szabadkai közgazdasági bank ri., A- ötvenéves története. 1892-1942. A százéves Pesti Magyar Kereskedelmi Bank leányintézete. Szabadka: Saját kiad. 1942. 50 l.

388 BIZTOSÍTÁSÜGY

Bauer Árpád: A biztosítás elmélete és gyakorlata. Bp. • Révai [1942]. 672 l.

Csilléry András: Az orvosi nyugdíjintézet múltja, jelene, jövője. Bp.: „Grafika” ny. 1942. 4 l. (Az Országos Orvosi Kamara 1942. évi Hivatalos Orvosi Cím- és Közegészségügyi Adattárából.)

Edvi-Ilés István: A szavatossági biztosítás jogterülete (különös tekintettel a kárkötelmi bírói gyakorlatra) *Muraközy* Károly. Bp.: Grill 1942. 28 l.

Györki Imre: A bányanyugdíjbiztosítás kis lexikona. Összeáll. -. Az előszót írta *Heim* József. Bp.: Magyarország. Bányá- és Kohómunk. Orsz. Szöv. 1942. 40 l.

Keleti József: Beszámoló a *Mabi* betegellátásának és orvosai szociális helyzetének megjavításáról. [Előadás.] Bp.: MABI kiad. 1942. 31 l.

Kovács János: A keresőképeségcsökkenés százalékos értékelése a baleseti kötelező biztosításban. Bp.: Stádium 1942. 214 l.

Kováts Gábor, májai és vitéz *Kincsey* Endre: Házulajdonosok, házgondnokok, házfelügyelők gyakorlati tanácsadója. Bp.: Közhaszn. és irod. Könyvkiad. Váll. 1942. 236 l.

Magyarország. Pénzügyminisztérium. Jelentés a magyar biztosításügy állásáról a Magyarországon működő biztosító magánvállalatok 1939. évi üzleteredményei alapján. Bp.: Allami ny. 1942. 39 l. 9 t.

Magyarországi első biztosítási napok, A – emlékkönyve. 1941. Bp.: BIOSZ. 1942. 256 l.

Rozs László György: Elismert vállalati nyugdíjpénztárak és egyéb vállalati nyugdíjintézmények. Pótfüzet. Bp.: Révai ny. [1942]. 20 l. (TEBÉ zsebkvt. 5 a.)

Stein Márton: Az életbiztosítási díjtartalékok elhelyezésének időszériú kérdéseiről. Bp.: Föv. Könyvkiadó 1942. 36 l.

Társadalombiztosítási évkönyv. 1943. Szerk. nemes *Halmy* Gyula. Bp.: May ny. 1942. 398 l.

389 ÁLLAMI ÉS ÖNKORMÁNYZATI PÉNZÜGY

- Budapest. Székesfővárosi főszámvevő* jelentése Budapest-székesfőváros 1941 – évi zárószámadásához és vagyonelemtárához. Bp.: Szföv. Háziny. 1942-.
- Közszállítási jogszabályok.* A közszáll. szabályzat és a közmunkákkal kapcsolatos összes rendelkezések magyarázatos gyűjteménye. Szerk. és összeáll. *Kelemen Móric, Bokor Ferenc* [stb.] közrem.-vel létafalvi *Győrbíró István*. Bev. *Walter Gyula*. Előszót írta *Halász Lajos*. Bp.: Mérnökök ny. [194?]. 432 l.
- Sz. *Szigeihy Vilmos*: A szegedi kormányok pénzügyei. Szeged: Városi ny. 1942. 64 l.
- Teghze-Gerber Ferenc*: Az államszámviteli államvizsgálóhoz szükséges alapismeretek a közgazdaságtan, pénzügytan, közjog, közigazgatási jog, valamint a kereskedelmi és váltójog köréből, két függelékkel. [1931]. 2. kiad. Bp.: Toldi 1942. VIII, 146 l.
- Teghze-Gerber Ferenc*: A magyar állam, a törvényhatóságok és községek számvitele. [1937.] 3. átdolg. és bőv. kiad. Bp.: Egyet. ny. 1942. XVI, 261 l. (Államszámvitel, 2.)

389.2 ADÓK ÉS ILLETÉKEK

- Adók és illetékek zsebkönyve.* Átdolg., bőv. 10. kiad. Szerk. *Almásy Károly, Hegyessy Gyula, Nagy Dezső* Bálint. Bp.: Illetékügyi Közi. 1942. 488 l. 2 t.
- Hazai Géza*: Kinek milyen üzleti könyvet kell vezetni? Bp.: „Baross” [1942]. 30, [2] l.
- Karácsony Jenő*: öröli és adózási útmutató malmok részére. Összeáll.: Bp.: M. Molnárok Lapja 1942. 126 l. (Magyar molnár-kvtár, 2.)
- Kováts Gábor*, májái és vitéz *Kincsey Endre*: Háztulajdonosok, házgondnokok, házfelügyelők gyakorlati tanácsadója. Bp.: Közhaszn. és irod. Könyvkiad. Váll. 1942. 236 l.
- Lándori György*: Gyakorlati adóügyi kézikönyv, összeáll. -. Tartalmazza a föld-, ház-, kereseti-, társulati-, jövedelmi- és vagyonadó, valamint ezek pótdóinak szabályait, teljesen kidolg. táblázatokkal, magyarázatokkal, szemléltető példákkal. Bp.: Antos 1942. 60, [1] l. (Magángazdasági Könyvt., 15-16.)
- Lehel Pál*: Kereskedelmi és ipari ügyletekkel kapcsolatos illetékek. Szeged: Szegedi Új Nemzedék ny. 1942. 27 l. (Szegedi Keresk. és Iparkam. tájékoztatói, 4.)
- Magyarország. Pénzügyminisztérium.* A m. kir. pénzügyminiszter 500/1942. P. M. sz. rendelete az áruszállítások ált. forg. adója helyett fizetendő forg.-adóváltságról, továbbá az ált. és fenyűzési forg.-adóról, valamint a forg.-adókkal együtt kezelt egyéb közszolgáltatásokról. Bp.: Allami ny. 1942. 230, 89 l.
- Peisner Károly*: A német községek fogyasztási és fenyűzési adói. Bp.: Szföv. Háziny. [1942.] II. 1. (A „Városi Szemlé”-ből.)
- Sándor András*: A magyar illetékszabályok kézikönyve. Szerk. -. Bp.: Bethlen ny. 1942. 196, VIII. [2] l.
- Szepesy Mihály és Zádor István Károly*: Adóügyi kis kate. 1942. Szerk. -. Bp.: Szepesy 1942. 270 l. (Adó- és illetékügyi évkönyvek, XXII. évf.)
- Szűts Ervin*: A kereskedők és iparosok adózása, összeáll. -. Szeged: Nemz. Sajtóváll. 1942. 88 l.
- Takács György*: Üzleti könyvek és lapok illetékei. Irta: - *Várady Szakmáry Károly és Zirczy István* közreműködésével. Bp.: Fővárosi ny. 1942. 164 l.

389.65 KÖZSÉGI ÜZEMEK

- Budapesti közigazgatási és üzemi útmutató, 1942.* Buda-pest székesfőváros törvényhatósági bizottságának, ügyosztályainak, hivatalainak, üzemeinek és intézményeinek s azok működésének ismertetése az 1942. jan. 1.-ei állapot szerint. [Budapest szfőváros vezetőinek arcképeivel. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 11. t.] 238 l.
- Budapest székesfővárosi üzemi alkalmazottaiak* című tára. 1942. Az 1942. január 1.-i állapot szerint. Bp.: Szföv. Háziny. [1942.] XII, 306 l.

Budapest Székesfőváros Vízmuveinek megújítása (rekonstrukciós) munkálatai az 1927-1941. években. Irta *Pap Ferenc*. Bp.: Szföv. Háziny. 1942. 39 l.

39 NÉPRAJZ

- Bálint Sándor*: Az esztendő néprajza. Bp.: Magyar Szemle Társ. 1942. 80 l. (Kincsestár, 6.)
- Balogh Ödön*: Néprajzi jegyzetek a csügségi magyarokról. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyes. 1942. 381. (Erdélyi Tudományos Füzetek, 136.)
- Bendefy László*: A magyarság kaukázusi őshazája. *Gyeregyán* országa. Bp.: Cserépfalvy kiad. 1942. 509, [3] l. [1], XL t.
- Bodnár László*: A jegyések kapcsolatainak törvényvilága. Bp.: Az Orsz. Általános Tanító Egyes. kiad. 1942. 180, [1] l.
- Bonomi, Eugen*: Die Glocken im Leben des deutschen Volkes im Ofner Bergland. Bp.: [Buschmann] 1942. 63 l. (Különlenyom, a Deutschen Forschungen in Ungarn, VII. évf. 1942. 1-2 sz.-ből.)
- Bonomi, Eugen*: Spott über deutsche Vornamen im Ofner Bergland. [Bp.: Buschmann 1942.] II 1. (Különlenyom, a Deutschen Forschungen in Ungarn, VII. évf. 1942. 1-2 sz.-ből.)
- Daróczy Pál*: Turkesztán ázsiai orosz tartomány nép- és földrajzi leírása és fogsági élmények. Sárospatak: Ráczy ny. 1942. 48 l.
- Debreczeni László*: Szélszegyzetek egy népművészetünkről szóló munkához. Kolozsvár: Erdélyi Múz. Egyes. 1942. 28 l. (Erdélyi Tudományos füzetek, 137.)
- Dékány István*: A magyarság lelki arca. Magyar néglélektani arck. Bp.: Athenaeum 1942. 276 l.
- Fodor Ferenc*: A járság életrajza. Bp.: Szt. Istv.-Társ. kiad. 1942. 504 l. XXXII. t., 7 térk. Bibliográfia: 576-500. l.
- Forgó Jenő*: A művelt társalgás könyve. 8. átdolg. kiad. Bp.: Magyar Könyvkiadó [1942]. 103 [1] l.
- Győrffy István*: Magyar nép, magyar föld. Sajtó alá rendezte és a bevezetőt írta *Győrffy György*. Bp.: Turul kiad. 1942. 477, [1] l. 22 t. XI. térkép.
- Illyés Gyula*: Puszták népe. 3. kiad. Bp.: Nyugat 1942. 304 l.
- Kenyeres László*: A francia társadalom és az irodalmi élet a XVIII. század elején. (1710-1725.) Bp.: Egyetemi ny. 1942. 64 l.
- Lévai Lajos*: Székelyföldi kis tükör. Bp.: Kókai 1942. 240 l. 41 t.
- Lükő Gábor*: A magyar lélek formái. Bp.: Exodus 1942. 340 l. 40 t. [4 színezett melléki.]
- Makkai János*: Urambátyám országa. Középosztályunk illemrendszerének és társadalmi viselkedésének szociográfiája. Bp.: Singer és Wolfner 1942. 239 l.
- Meskó Lajos*: ősmagyar keresztnevek. Sátoraljaújhely: Pávay ny. 1942. 5-20. l. (A Sátoraljaújhelyi kegyestanítótrendi róm. kat. gimn. évkönyvéből.)
- Nádai László*: Szerelmi levelező. – Füg.: A társas élet illemszabályai. Virágnyelv. Bélyegnyelv. Bp.: Klein J. ny. [1942.] 93 l. (Hasznos kvek.)
- Oroszhegyi Jóna*: Román élet. A mai *oláh föld* és népe természeti, történeti, közéleti, vallási, erkölcsi, forgalmi, szokási és társadalmi viszonyainak rajza. Sajtó alá rend. *Bíró Sándor*. Kolozsvár: Minerva 1942. 158 l. (Erdélyi Ritkaságok, 5.)
- Palóc lakodalom.* Összeállította: *Szántó Ferenc*. Rajzolta: *Ráczy Veronika*. A dallamokat *Bartók János, Kerényi György, Manga János* és *Sólyom Károly*, a rigmusokat *Szántó Ferenc* jegyezte fel. Bp.: Piatnik ny. 1942. 136 l. (Falusi képeskönyvek, I.)
- Pethes László, kecskeméti*: A Szarmát-Alföld történelme és néprajza. Szovjet-Oroszország feldarabolása. Nagyvárad: Grafika ny. [1942]. 20 l. 4
- Ráth-Végh István*: A házasság regényes életrajza. Bp.: Cserépfalvi 1942. 235 l.
- Rozsály Ferenc*: A *hippokratesi* népismeret szempontjai. Bp.: Kir. Magy. P. P. Tudom. Egyet. Görög Filolog. Int. kiad. 1942. 56 l. (Magyar-görög tanulmányok, 18.)

Szentiváni Gábor: Magyar mosoly. Népünk művészi viselete. Bp.: Magyar Népművelők Társ. kiad. [1942.] 188, [4] 1.
Tóth István: Délvidéki szerbek élete és szokásai. Pécs: Magy. Szociográfiai Int. 1942. 17 1. (Szociográfiai érték. tára, 6.)
Vargha László: A magyarság néprajza. Bp.: Orsz. Szociálpolitikai Int. 1942. 31 1. (Munkásakadémia kv. tára. Előadássorozat, 6.)

398 FOLKLÓRE. NÉPHAGYOMÁNYOK

Arany legenda. Legenda Aurea. Válogatta, ford. és előszóval ell. *W. Petrolay* Margit. Bp.: Officina 1942. 61, [5] 1. (Officina könyvt., 26.)
Domanovszky György: Magyar parasztbútor. Bp.: Officina [1942.] 30, [2] 1. 28 t. (Officina képeskönyvek, 38.)
Domanovszky György: Népi fazekasság. Bp.: Officina 1942. 32 1. 16 t. (Officina képeskönyvek, 47.)
Egyed András: *Szent Egyed* legendája a francia irodalomban. La légende de saint Güles. Debrecen: Városi ny. 1942. 84, [2] 1. (Palaestra Calasactiana, 40.)
Haáz Ferenc: Udvarhelyszéki falmesterségek. Kolozsvár: Minerva ny. 1942. 75 1. (A Közlemény az Erdélyi Nemz. Múz. Érem- és Régiség-tárából.)
Honti János: *Anonymus* és a hagyom?ny. Bp.: Danubia 1942. 23 1. (Minerva XXI/i.)
Kardos Tibor: A magyarság antik gyománnyai. Bírálta és szerk. *Huszt* József. Bp.: F uklín ny. 1942. 94 1. (Parthenon tanulim., 5.)
Keményfy János: 500 év humora. Magyar szerzők vidám írásai. Szerk. -. Bp.: „Béta” 1942. 420 1.

Manga János: Ünnepi szokások a nyitrai megyei Menyhén” Bp.: P. P. Tud.-Egyet. Néprajzi Int. 1942. 125, [3] 1. (Néprajzi füzetek, 9.)
Mező Ferenc: Derű a boróban. Anekdoták, tréfák az első világháborúból. Bp.: Béta [1942]. 149 1.
Muharay Elemér: Hagyományunk, műveltségünk, életünk. Bp.: Kalot kiad. [1942]. 80 1. (Magyar műveltség. Hagyománysorozat, 1.)
Padányi-Gulyás Jenő: A népépítéset jelentősége. Művészetbölcseleti tanulmány. – Adalékok a felső *Dunán-tul* és *Csallóköz* népépítésetének megismeréséhez. Mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf. anyaga. Bp.: „Pátia” 1942. 32 1. (A Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., V. k. 8. f.)
Rexa Dezső: A vicispántól a kisbíróig és vissza. Megyemás a nemes vármegye portájáról, összegyűjt, és részben írta -. Bp.: Officina [1942]. 180, [4] 1.
Tóth Kálmán Géza: A magyar népi építés. Bp.: Pátia ny. 1942. 24 1. A mérnöki Továbbképző Int. 1941. évi tanf. anyaga. (Mérnöki Továbbképző Int. kiadv., V. k. 9. f.)
Tóth Zoltán: *A Hartvik-legenda* kritikájához. (A Szt. Istv. Korona eredet kérdése.) Bp.: Ranschburg 1942. 130, [1] 1.
Tréfas és csúfolódó erdélyi népköltéset. *Szentimrei* Jenő előszavával, összeáll. *Szeremlei* László. Kolozsvár: Fraternitas ny. 1942. 474 1.
Túróczi-Trostler József: Fenékkal felfordult világ. Tanulmány a mesés képzetek történetéből. Bp.: Ranschburg 1942. 31 1. (A „Libanon” 194(3-41. évf.-ból.)
Vasteleki Jenő: Magasműveltség és néphagyomány. Léva: Nyitrai ny. 1942. 3-12. 1. (Lévai m. kir. áll. gimn., 1941/42. évkönyv.-ből.)

Szerkesztésért és kiadásért felelős: Erődi-Harrach Béla dr.

435396. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. Budapest. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.